

Nota van B&W

Portefeuille C. van Velzen
Auteur A.M. de Groot/A. Visser
Telefoon 5113044
E-mail: agroot@haarlem.nl
Reg.nr. CS/CC 2008/78248
GEEN bijlagen kopiëren
B & W-vergadering van 8 mei 2007

Onderwerp

Kadernota 2008

Bestuurlijke context

Raadsparagraaf: De raad stelt de financiële kaders vast. Vaststelling van de kadernota is dan ook een bevoegdheid die is voorbehouden aan de raad (*kaderstellend*).

B&W-besluit:

1. Het college stelt de raad voor om de kadernota 2008 vast te stellen, met inbegrip van het financieel meerjarenbeeld zoals opgenomen in hoofdstuk 5 van de kadernota.
2. Het college stelt de raad voor om het (als losse bijlagen bij de kadernota gevoegde) Investeringsplan 2008 – 2013 en de Nota reserves en voorzieningen 2008 vast te stellen met inbegrip van de daarin opgenomen besluiten.
3. Het college stelt de raad voor om de financiële gevolgen die voortvloeien uit de besluitpunten 1 en 2 financieel-technisch te verwerken in de 2^e suppletore begrotingswijziging 2008.
4. Het college stelt de raad voor kennis te nemen van het vervolgonderzoek naar de overhead waarbij moet worden aangegeven wat er nodig is om op termijn tot de 25% van de gemeenten te behoren met de laagste overhead.
5. Het college stelt de raad voor om kennis te nemen van de stand van zaken met betrekking tot:
  - a. de uitvoering van het coalitieakkoord;
  - b. de uitgavenramingen voor het Grotestedenbeleid 2008 en 2009;
  - c. de risico's met betrekking tot het Grotestedenbeleid;
  - d. de bezuinigingen op formatie en overige bezuinigingen;
  - e. de voortgang van de verbetermaatregelen uit de Visie op planning en control;
  - f. het grondbeleid;
  - g. de voortgang van de organisatieverandering.
6. Communicatie: publicatie van de kadernota vindt plaats op 9 mei a.s. door middel van een presentatie aan de pers. De raad ontvangt tevens een aanbiedingsbrief, waarin de procedure voor het stellen van vragen naar aanleiding van o.a. de kadernota wordt toegelicht.
7. Het raadsstuk wordt voorgelegd aan de gemeenteraad.

Kadernota 2008

Colofon
Uitgave gemeente Haarlem
Mei 2008

Informatie
Centrale nummer gemeente Haarlem: 023 – 511 5115
Internet: www.haarlem.nl; ook voor een digitale versie

Stadhuis, Grote Markt 2
Postbus 511
2003 PB Haarlem

Inhoudsopgave

1.	Voorwoord	5
2.	Samenvatting en leeswijzer	7
3.	Stand van zaken uitvoering coalitieakkoord	9
4.	Stand van zaken uitvoering Ontwikkelingsplan Haarlem (OPH).....	11
5.	Totstandkoming van de meerjarenraming 2009-2013	15
6.	Nieuw beleid 2009 en beleidsoriëntaties	25
7.	Investeringsplan	27
8.	Visie op planning en control	29
9.	Grondbeleid.....	31
10.	Actualisatie Nota reserves en voorzieningen (weerstandsvormogen)	33
11.	Voortgang organisatieverandering.....	39
12.	De begroting van Haarlem vergeleken met andere gemeenten.....	43
13.	Voorstel.....	49
14.	Besluit	51
	Bijlage 1: Investeringsplan 2008 - 2013 (<i>als los boekje bijgevoegd</i>).....	53
	Bijlage 2: Nota reserves en voorzieningen 2008 (<i>als los boekje bijgevoegd</i>)	54
	Bijlage 3: Stand van zaken uitvoering Coalitieakkoord 2006-2010: 'Sociaal en Solide'	55
	Bijlage 4: Stand van zaken uitvoering Ontwikkelingsplan Haarlem (OPH)	71
	Bijlage 5: Begrippen en afkortingen.....	75

1. Voorwoord

In de kadernota, te behandelen door de raad, wordt de financiële balans opgemaakt alsmede vooruit gekeken naar de komende jaren. De inhoudelijke kaders zijn vastgelegd in het coalitieakkoord Sociaal en Solide (2006). In deze kadernota treft u de stand van zaken aan van de afspraken uit dit coalitieakkoord. Het college meent dat we goed op koers liggen, alhoewel we in een aantal gevallen een intensivering en versnelling willen aanbrengen.

Ook liggen er gevaren op de loer.

In de Tweede Kamer wordt openlijk gepleit om precario op ondergrondse infrastructuur per 1 januari 2009 af te schaffen. Voor Haarlem vervalt dan een jaarlijkse inkomstenbron van € 3,5 tot 4 miljoen. Weliswaar zou Haarlem in aanmerking komen voor een afbouwende jaarlijkse compensatie (onbekend is de hoogte en duur ervan), maar deze compensatie zal niet op het huidige inkomstenniveau liggen. Ook is de financiële en inhoudelijke toekomst van het Grotestedenbeleid onzeker.

De financiële markten zijn in zwaar weer terechtgekomen. De wereldwijde crisis op de hypotheekmarkten heeft diepe sporen achtergelaten. De economische groei lijkt af te buigen. Als de economie in een periode van afkoeling terechtkomt kan de uitstroom uit de bijstand stagneren. Afkoeling van de economie heeft ook gevolgen voor belastinginkomsten van het rijk en daarmee voor de algemene uitkering uit het gemeentefonds.

Het college is daarom voorzichtig. De huidige situatie van de gemeentelijke financiën, de vermindering van de risico's en de (bescheiden) omvang van de algemene reserve zorgen ervoor dat bij onverhoopt dalende inkomsten de tijd er is om deze dalende inkomsten op te vangen met dalende uitgaven, waarvan de soort en hoogte zorgvuldig door de gemeenteraad kan worden afgewogen binnen de cyclus van kadernota en begroting.

Als bijlage bij deze kadernota treft u het Investeringsplan 2008-2013 aan, en de eerste bestuursrapportage 2008. De structurele doorwerking van besluiten die uit deze documenten voortkomen zijn in deze kadernota verwerkt.

De kadernota (inclusief het Investeringsplan) en bestuursrapportage worden op 16, 18 en 19 juni aanstaande door de gemeenteraad behandeld.

*College van Burgemeester & Wethouders
Haarlem, 6 mei 2008*

2. Samenvatting en leeswijzer

Uitgaande van de meerjarenraming na vaststelling van de begroting 2008 en de bestuursrapportage 2007-2 wordt in deze kadernota een bijgestelde meerjarenraming aan de raad voorgelegd. Hierin zijn de financiële gevolgen van de bestuursrapportage (waaronder de structurele doorwerking van de jaarrekening 2007), het investeringsplan 2008 – 2013 en een aantal overige ontwikkelingen verwerkt.

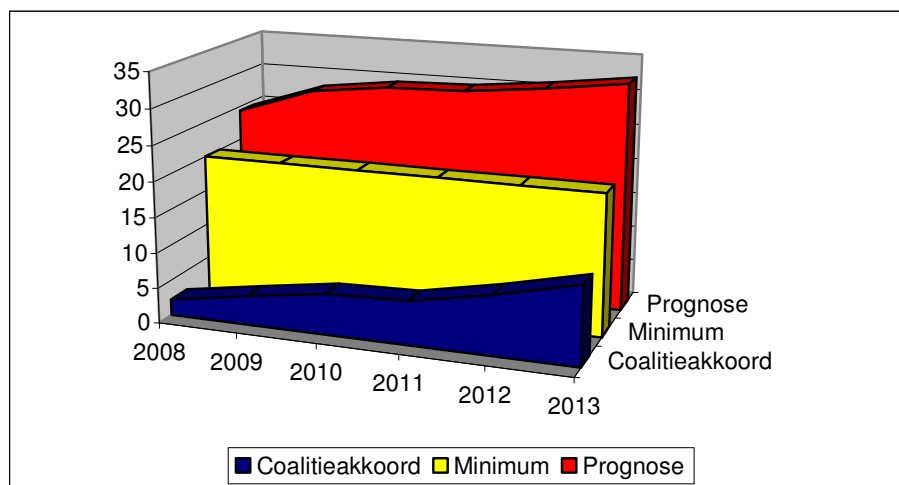
In onderstaande tabel wordt dit samengevat:

Omschrijving	Budgettair effect (bedragen x € 1.000; v (-) is voordelig; n is nadelig)				
	2009	2010	2011	2012	2013
Meerjarenraming na 2e bestuursrapportage 2007 en begroting 2008-2012 (zie blz 5 bestuursrapportage 2007-2)	762 n	629 n	-377 v	-711 v	-711 v
Mutaties					
Bestuursrapportage 2008-1	-1.710 v	-2.869 v	-2.049 v	-2.750 v	-4.603 v
Investeringsplan 2008-2013	-1.737 v	-597 v	558 n	639 n	1.198 n
Overige ontwikkelingen	1.022 n	1.344 n	1.464 n	1.674 n	2.649 n
Meerjarenraming 2009-2013	-1.663 v	-1.493 v	-404 v	-1.148 v	-1.467 v

Voor een toelichting op de tabel wordt verwezen naar hoofdstuk 5 van deze kadernota.

Algemene reserve

Uitgaande van de bovenstaande meerjarenraming laat de algemene reserve de komende jaren de volgende ontwikkeling zien.

* De prognose is inclusief € 9,98 miljoen die is geormerkt voor parkeergarage Nieuwe Gracht.

De algemene reserve neemt de komende jaren toe. In relatie tot de risico's waarmee de gemeente wordt geconfronteerd is een robuuste reservepositie noodzakelijk. Reserves (met name de algemene reserve) bepalen in hoge mate het weerstandsvermogen van de gemeente. In hoofdstuk 10 wordt inzicht gegeven in de benodigde en gewenste omvang van het benodigde weerstandsvermogen, rekening houdend met de meest actuele inventarisatie van de risico's en de stand van reserves en voorzieningen.

Leeswijzer

Behalve de totstandkoming van de nieuwe meerjarenprognose voor de jaren 2009 tot en met 2012 in *hoofdstuk 5*, komen in deze kadernota de volgende onderwerpen aan de orde.

In *hoofdstuk 3* wordt op hoofdlijnen de stand van zaken van de uitvoering het Coalitieakkoord 'Sociaal en Solide' (2006) besproken; in bijlage 3 worden alle afspraken uit het coalitieakkoord één voor één doorgelopen.

Mede naar aanleiding van de bespreking van een eerdere opzet van deze kadernota in de commissie Bestuur, wordt in *hoofdstuk 4* ingegaan op de realisatie van de prestaties in het kader van het OntwikkelingsProgramma Haarlem (OPH), en op de bestede en nog te besteden budgetten OPH en de toekomst van het Grote Steden Beleid.

Hoofdstuk 6 bevat de invulling van de middelen voor nieuw beleid in 2009.

In *hoofdstuk 7* wordt ingegaan op enkele beleidsmatige aspecten van het (als bijlage 1 bij deze kadernota opgenomen) Investeringsplan.

Overeenkomstig de afspraak uit de Visie op planning en control, wordt in *hoofdstuk 8* inzicht gegeven in de voortgang van de in deze visie vastgelegde verbetermaatregelen.

In *hoofdstuk 9* staan een aantal nieuwe ontwikkelingen wat betreft het grondbeleid.

Hoofdstuk 10 bevat de besluitpunten uit de geactualiseerde nota reserves en voorzieningen, die als bijlage 2 bij deze kadernota is gevoegd. Behalve een aangescherpt Haarlems beleidskader bevat de nota ook een aantal concrete voorstellen om reserves en voorzieningen op te heffen (of samen te voegen) en de daarmee vrijvallende bedragen toe te voegen aan de algemene reserve. Ook wordt inzicht gegeven in de omvang van het benodigde weerstandsvermogen, rekening houdend met de meest actuele risico's en de stand van reserves en voorzieningen.

In *hoofdstuk 11* wordt aandacht besteed aan de organisatieverandering (inclusief de verbetering van de organisatie Vastgoed), de (voorgenomen) verzelfstandigingen en de bouw van de nieuwe gemeentelijke huisvesting.

In *hoofdstuk 12* wordt de Haarlemse begroting op het gebied van de overhead en belastingtarieven vergeleken met andere gemeenten. Daarbij wordt ook ingegaan op de begrotingsscan waar het ministerie van BZK voor het zomerreces mee zal beginnen.

In deze kadernota wordt op een nieuwe manier inzichtelijk gemaakt of het voorgenomen beleid loopt zoals dat met de raad is afgesproken. Door verkeerslichten te gebruiken (rood, geel, groen) is te zien in hoeverre het beleid dat door de raad is vastgesteld wordt gerealiseerd. Een groen verkeerslicht (beleid wordt gerealiseerd) wordt niet toegelicht. Een geel of rood verkeerslicht wordt in alle gevallen van een toelichting voorzien. Deze presentatiewijze wordt ook in de bestuursrapportage gehanteerd.

Op deze manier wordt invulling gegeven aan de wens van de raad om niet alleen de informatiewaarde van de begroting te verbeteren, maar ook die van de andere Planning- & Controldocumenten. In de projectgroep informatiewaarde zal worden besproken of en hoe deze presentatiewijze verder kan worden toegepast.

3. Stand van zaken uitvoering coalitieakkoord

In 2006 hebben de PvdA, de SP en de VVD het Coalitieakkoord 2006-2010: 'Sociaal en Solide' gesloten. In dit akkoord zijn vier prioriteiten benoemd en meer dan honderd afspraken gemaakt over het hele scala aan gemeentelijke activiteiten. In dit hoofdstuk geeft het college van burgemeester en wethouders een tussenstand van de uitvoering van het akkoord.

Prioriteiten coalitieakkoord

Onderhoud

Het doel om achterstanden in onderhoud weg te werken en voldoende budget vast te leggen is in 2006 en 2007 dichterbij gekomen. Het achterstallig onderhoud is met meer dan € 1 miljoen verminderd, en voor onderhoud kwam extra budget beschikbaar. In de stad is op vele plekken zichtbaar dat er gewerkt wordt aan verbeteringen. De verwachting is dat de gestelde doelen uit het coalitieakkoord gerealiseerd worden.

Financiële positie

De financiële positie is de afgelopen twee jaar duidelijk verbeterd. De jaarrekening vertoonde in beide jaren een overschot en diverse risico's zijn afgeboekt en voor een deel van de resterende risico's zijn voorzieningen gevormd. De algemene reserve van de gemeente bedraagt eind 2007 € 19,7 miljoen en dat is meer dan in het coalitieakkoord was geraamd.

Sociaal beleid

Het sociaal beleid van de gemeente is overeenkomstig het coalitieakkoord op gelijk niveau gehouden qua mogelijkheden om een beroep te doen op regelingen voor bijzondere bijstand en minimaalbeleid. In 2006 en 2007 hebben telkens 2700 respectievelijk 2400 Haarlemmers een aanvraag voor bijzondere bijstand ingediend. De terugloop is het gevolg van de gunstige economische ontwikkeling. De gemeente heeft de helft van de aanvragen toegekend, wat vergelijkbaar is met eerdere jaren. Het aantal aanvragen van inwoners die een beroep op de minimaregelingen hebben gedaan, is gestegen van 1000 in 2006 naar 2000 in 2007, waarvan 75% is toegekend. De conclusie is dat de uitvoering van het sociaal beleid overeenstemt met het coalitieakkoord.

Wijkgericht werken

Het doel van wijkgericht werken is het verbeteren van de veiligheid en leefbaarheid in de wijk. Met wijkgericht werken wil de gemeente de betrokkenheid, zelfwerkzaamheid en verantwoordelijkheid van bewoners voor hun directe woon- en leefomgeving versterken. Onder het motto 'Haarlem, daar teken ik voor!' sloot de gemeente daarom in oktober 2007 contracten af in de vijf pilotwijken: Vijfhoek en Heiliglanden, Delftwijk, Amsterdamse buurten, Leidsebuurt en Boerhaavewijk. De contracten werden ondertekend met wijkbewoners, woningcorporaties, politie, opbouwwerk en andere partners. De contracten bevatten concrete en niet-vrijblijvende afspraken voor een periode van twee jaar. De afspraken gaan bijvoorbeeld over het beheer van de openbare ruimte, tegengaan van overlast, voorzieningen voor jongeren en participatie door bewoners. Met deze gemeentelijke werkwijze is de kiem gelegd voor het realiseren van deze prioriteit uit het coalitieakkoord. Thans wordt een tweede tranche wijkcontracten voorbereid.

Overige afspraken coalitieakkoord

Van de 136 afspraken uit het coalitieakkoord is in bijlage 3 per stuk aangegeven wat de stand van zaken is door gebruik te maken van verkeerslichten. Daarbij houdt een groen licht in dat de afspraak is uitgevoerd of binnen deze raadsperiode zal worden uitgevoerd (dit geldt voor 116 afspraken). Een geel licht houdt in dat de prestatie kan worden uitgevoerd, maar dat hiervoor wel (extra) aandacht noodzakelijk is. Deze kwalificatie geldt voor 15 afspraken, variërend van het toegankelijk maken van woningen tot het creëren van 100 stageplaatsen. Tenslotte betekent een rood licht dat de afspraak op problemen stuit of dat reeds besloten is deze niet uit te voeren. Dit geldt voor 5 afspraken (onderzoek

regulering teelt en aanvoer softdrugs, realiseren station Haarlem-West, inzetten uitkeringsgerechtigden bij inlopen achterstallig onderhoud plus reductie aantal bijstandsccliënten hierdoor en realisatie 5.000 woningen vóór 2010). Deze beperkte aantallen rechtvaardigen de conclusie dat het overgrote deel van de afspraken uit het coalitieakkoord worden uitgevoerd.

Beslispunt

Het college stelt de raad voor om kennis te nemen van de stand van zaken uitvoering coalitieakkoord.

4. Stand van zaken uitvoering Ontwikkelingsplan Haarlem (OPH)

4.1 Realisatie prestatieafspraken OPH 2

In bijlage 4 is een overzicht opgenomen met daarin alle met het rijk gemaakte afspraken in het kader van het Grotestedenbeleid. Per afspraak is door middel van een verkeerslicht de stand van zaken aangegeven. Van de 55 afspraken liggen er 41 op koers (groen), blijft van 9 afspraken de realisatie aandacht vereisen (geel) en zijn er 2 waarvan de realisatie op problemen stuit (rood). Deze twee zijn het realiseren van 5.000 woningen en het tegen gaan van overgewicht bij kinderen. De eerste gaat overigens wel lukken, maar niet per 31 december 2009. Het rijk heeft aangegeven dat voor het aantal gerealiseerde woningen per die datum alle woningen meetellen waarbij de realisatie in een onomkeerbare (plan)fase is. Het aantal kinderen met overgewicht neemt momenteel toe vanwege de huidige levensstijl, iets waarop gemeenten slechts beperkt en indirect invloed op hebben.

4.2 Uitgaven (gerealiseerd en prognose) OPH 2

Het Grotestedenbeleid is gebaseerd op drie pijlers, namelijk de pijler sociaal, integratie en veiligheid, de pijler fysiek en de pijler economie. Aan elke pijler is een zogenoemde brede doeluitkering gekoppeld, vaak aangeduid als BDU. Het woord 'brede' slaat op het feit dat deze uitkeringen het resultaat zijn van het samenvoegen door het rijk van meerdere kleinere uitkeringen. Daarbij zijn grotendeels de afzonderlijke verantwoordingsregels die voor deze kleinere uitkeringen golden komen te vervallen. Tevens is de gemeente vrij in de besteding van de uitkering, mits de afgesproken prestaties worden gehaald. Deze twee elementen samen worden ook wel aangeduid met ontschotting.

In onderstaand overzicht is aangegeven welke bedragen de afgelopen jaren per pijler zijn uitgegeven en welke bedragen voor de komende jaren als uitgave worden verwacht. Vervolgens wordt dit per pijler nader toegelicht.

(bedragen x € 1.000)

Pijlers	Werkelijk uitgegeven			Geraamde uitgaven		Totaal
	2005	2006	2007	2008	2009	
Pijler Sociaal	5.592	6.254	10.385	9.887	9.887	42.005
Pijler Economie	286	337	1.471	1.138	1.034	4.267
Pijler Fysiek	1.326	357	1.915	6.364	9.871	19.833
Totaal pijlers	7.204	6.948	13.771	17.389	20.792	66.105

Toelichting pijler Sociaal

De brede doeluitkering Sociaal (inclusief integratie en veiligheid) is grotendeels gebaseerd op een bedrag per prestatie. Een voorbeeld van een prestatie in de pijler Sociaal is inburgering. Haarlem krijgt hiervoor een bedrag per inburgeraar. Omdat het aantal inburgeraars per jaar verschilt, wisselt ook de brede doeluitkering van jaar op jaar. Deze schommeling heeft geen financiële gevolgen voor de gemeente, omdat ook de kosten die de gemeente maakt afhankelijk zijn van (in dit voorbeeld) het aantal inburgeraars.

Geld van de brede doeluitkering dat in een jaar niet wordt uitgegeven, wordt in een voorziening apart gezet¹. Hiermee worden verschillen in betalingsritme tussen ontvangen geld van het rijk en uitgaven van de gemeente opgevangen. Na 2009 (het einde van deze periode van Grotestedenbeleid) moet een eventueel overschot aan het rijk worden terugbetaald. Dan vindt tevens de beoordeling door het rijk van de prestaties plaats die niet één op één met aantallen zijn verbonden. De stand van de voorziening was per 31 december 2007 ruim € 6,2 miljoen. In dit bedrag zijn ook de lopende activiteiten betrokken, die in de komende tijd leiden tot de volgende uitgaven aan begrotingsprogramma's: voor

¹ N.B. Vanaf 2008 worden deze bedragen niet meer opgenomen in een voorziening, maar moeten ze ingevolge de gewijzigde BBV worden verantwoord onder de 'overlopende passiva'. Voor een verdere toelichting: zie hoofdstuk 10 Nota reserves en voorzieningen.

sociale veiligheid € 0,5 miljoen, voor zorgzame samenleving € 0,5 miljoen en voor maatschappelijke ontwikkeling € 5,3 miljoen.

Toelichting pijler Economie

De brede doeluitkering Economie is niet gebaseerd op een bedrag per prestatie zoals de brede doeluitkering Sociaal, maar is vooraf bepaald op € 4,3 miljoen. De uitgaven tot nu toe laten ten opzichte van dat bedrag een onderbesteding zien. Dat is niet erg, mits de afgesproken prestaties worden gerealiseerd. Maar dat is voornamelijk niet voor alle prestaties het geval. Dit betekent een forse opgave voor de komende twee jaren. Daarin zal in het kader van 'Ruimte voor bedrijven' het bedrijfsverzamelgebouw Nieuwe Energie worden ontwikkeld, en in 2010 zijn gerealiseerd. Een goed ondernemingsklimaat wordt bevorderd door aansluiting in de regio (Zuid-Kennemerland en Metropoolregio Amsterdam), wat bijdraagt aan prestaties en extra mogelijkheden biedt voor cofinanciering voor de versterking van de Regionale Economische Structuur (RES). Op het terrein van toerisme speelt vooral de ontwikkeling van een nieuwe organisatie en huisvesting voor Citymarketing en stadspromotie een grote rol.

Bij de afrekening na 2009 beoordeelt het ministerie de resultaten per cluster van prestaties, inclusief het perspectief op spoedige uitvoering van eventueel nog niet gerealiseerde prestaties. Op basis van die bevindingen vindt dan verrekening plaats (eventuele terugbetaling). Ondanks dat er nog de nodige prestaties gerealiseerd moeten worden, is de prognose dat dit binnen de programmaperiode zal gebeuren.

Toelichting pijler Fysiek

De pijler Fysiek is evenals de pijler Economie gebaseerd op een totaalbedrag en wel van € 22,4 miljoen. De uitgaven tot nu toe laten ten opzichte van dat bedrag een onderbesteding zien (€ 19,8 miljoen). Voor een deel komt dit doordat veel lopende projecten en activiteiten worden betaald uit middelen van de vorige OPH periode. Voor de pijler Fysiek geldt namelijk dat gespaard mag worden (als de resultaten van de prestaties daartoe voldoende aanleiding geven). Ruwweg zijn de uitgaven tot nu toe € 6,0 miljoen per jaar. Zoals ook bij de midterm review van het Grotestedenbeleid al aangegeven (zie kadernota 2007) is er nog een flinke inspanning nodig om de afgesproken prestaties te realiseren, met name voor wat betreft de 5.000 te realiseren woningen.

Bijzondere aandacht verdient het onderdeel Kwaliteit Openbare Ruimte van de stedelijke vernieuwing, waaraan een bedrag van € 12,2 miljoen is verbonden. Binnen de stedelijke vernieuwing ligt de focus op wonen en een gebiedsgerichte aanpak. Dit is een voorzetting van het 1^e OPH en de afspraken met de corporaties (zij betalen mee aan de kwaliteitsverbetering van de openbare ruimte). Als gevolg hiervan zijn de prestatieafspraken aan elkaar verbonden. Deze verbinding houdt in dat het met de corporatie overeengekomen programma voor de herstructurering (raamovereenkomst transformatie Haarlemse woonwijken) voor de inzet van gemeentelijk geld leidend is. In de praktijk worden beide invalshoeken (achterstallig onderhoud en kwaliteitsverbetering) op elkaar afgestemd. Indien, als gevolg van vertraging, herstructureringsprojecten naar latere jaren verschuiven, vindt in overleg (financiële) uitwisseling plaats met het programma wegen en pleinen, grootschalig groen en water.

4.3 Toekomst Grotestedenbeleid

De toekomst van het Grotestedenbeleid is momenteel zowel qua aard als omvang onzeker. Het kabinet is intern verdeeld over welke maatregelen nodig zijn, welke steden daarbij betrokken moeten worden en hoeveel geld het daarvoor over heeft. Dit maakt het voeren van een langere termijn beleid voor Haarlem (en de andere gemeenten) moeilijk. Met name de structurele activiteiten op het terrein van veiligheidsbeleid en de vrij besteedbare gelden op het terrein van economie zouden kunnen komen te vervallen. De pijler Fysiek kent inclusief haar voorloper stadsvernieuwing een lange periode van activiteiten. Ten opzichte van de stadsvernieuwing verstrekt het rijk al een aanzienlijk lagere bijdrage aan Haarlem. De vooruitzichten voor de volgende periode zijn op dit moment somber. In de rijksbegroting is sprake van een halvering van het budget voor gemeenten in 2012. Verder start het ministerie een discussie over de verdeelsleutel. Haarlem participeert niet in de 40 wijken aanpak en zal haar uiterste best moeten doen om haar plek te bevechten. Voor het huidige programma geldt dat er

sprake is van langjarige projecten, die verder reiken dan 2009. Om de afspraken met de corporaties gestand te kunnen doen zal een lagere rijksbijdrage een groter beroep op de eigen gemeentelijke middelen vergen.

4.4 Risico's uitvoering en toekomst Grotestedenbeleid

De uitvoering van het Grotestedenbeleid ligt voldoende op koers om de met het rijk gemaakte afspraken te kunnen realiseren. Wel vraagt een beperkt aantal afspraken om (extra) aandacht. Dit geldt met name voor het onderdeel 'kwaliteitsverbetering openbare ruimte' (op basis van de raamovereenkomst transformatie Haarlemse Woonwijken) en de relatie daarvan met het gemeentelijk onderhoudsprogramma voor de openbare ruimte. Bij de (financiële) uitwisseling die daarbij plaatsvindt moet er voor gewaakt worden dat er voldoende budget blijft voor de werkzaamheden die in de tijd naar achteren worden verschoven.

De financiële en inhoudelijke toekomst van het Grotestedenbeleid is momenteel onzeker. Binnen het kabinet bestaat nog geen eensgezindheid over de toekomstige onderwerpen en evenmin over de financiële bijdragen van de verschillende ministeries. Voor Haarlem en andere steden bestaat het risico dat specifieke en relatief flexibel inzetbare gelden komen te vervallen.

Beslispunt

Het college stelt de raad voor om kennis te nemen van de ramingen van de uitgaven van het Grotestedenbeleid voor 2008 en 2009 en de toelichtingen daarop, evenals van de risico's.

5. Totstandkoming van de meerjarenraming 2009-2013

5.1 Uitgangspunten meerjarenraming programmabegroting 2009-2013

De kaders van de begroting 2009 worden gevormd door:

- het coalitieakkoord 2006 - 2010;
- het door de raad vastgestelde beleid bij vaststelling van de programmabegroting 2008;
- de voorliggende kadernota 2008;
- de meest recente informatie over de algemene uitkering;
- de inventarisatie van de meerjarige ontwikkeling van het aantal inwoners, woningvoorraad en bedrijvensvoorraad;
- de verwachte loon- en prijsontwikkeling voor 2009-2013;
- de bestaande meerjarenraming;
- de afspraken over de doorontwikkeling van de informatiewaarde van de programmabegroting.

Opstellen programmabegroting

De programmabegroting wordt opgesteld binnen de eerder vastgelegde beleidsmatige en financiële kaders. In deze top-down-benadering is de kadernota 2008 het startpunt voor de begroting. Vanuit de keuzes die de gemeenteraad bij de kadernota maakt, worden de programma's en beleidsvelden van de programmabegroting 2009 - 2013 samengesteld, waarna het een taak van het college, de directie en de afdelingsmanagers is om de keuzes die de raad in de kadernota heeft gemaakt door te vertalen naar productniveau en de daar onderliggende budgetten.

Voor de going-concernwerkzaamheden geldt een bottom-up-benadering. Bij deze benadering ligt het startpunt bij de budgetten van de afdelingen en maakt elke afdeling een inschatting van de uit te voeren taken en de daarmee gepaard gaande kosten en opbrengsten. Bij het opstellen van deze ramingen wordt uitgegaan van de vastgestelde richtlijnen en wordt betrokken de budgetuitputting in voorgaande jaren.

Formatie en loonsom

De loonsom wordt in de begroting gebudgetteerd voor de toegestane formatie. In lijn met de afspraken uit het coalitieakkoord en het Reorganisatiebesluit moet de organisatie per hoofdafdeling de toegestane formatie in de afgesproken fasering afbouwen naar de streefformatie. Deze fasering is opgenomen in de inrichtingsplannen van de hoofdafdelingen. De salarisberekening gebeurt normatief. Dat wil zeggen op basis van de toegestane formatie en een gemiddelde van de 9^e periodiek van de functionele schaal (iedere schaal kent 11 periodieken).

Zoals ieder jaar dient er voor de begroting een opslagpercentage voor de berekening van salarissen en sociale lasten te worden vastgesteld. Voor 2009 wordt rekening gehouden met een salarisstijging van 2,25% ten opzichte van de begroting 2008.²

Op grond van de huidige inzichten zijn de ramingen in de meerjarenbegroting voor de salarisstijgingen voldoende. Bijstelling is op dit moment niet noodzakelijk.

Op dit moment is er nog geen inzicht in hoeverre de normatieve raming de werkelijke loonsom dekt. Hierover wordt de raad geïnformeerd bij de begroting 2009.

Materiële kostencompensatie

Voor de begroting 2009 - 2013 geldt als uitgangspunt dat *geen* automatische compensatie voor materiële uitgaven wordt toegekend. Hierbij geldt dat een compensatie tot maximaal 2% mogelijk is voor die gevallen waarbij de hoofdafdeling kan aantonen dat een verhoging van het betreffende budget noodzakelijk is (zie ook paragraaf 5.2, ontwikkelingen in kadernota 2008 onder punt n).

---

² Dit percentage kan eventueel nog wijzigen als gevolg van de CAO onderhandelingen

Eigen inkomsten

Het algemene wijzigingspercentage voor deze categorie bedraagt 2,0% . Voor kostendeekkende tarieven en in een wet vastgestelde limieten gelden afwijkende percentages.

De tarieven voor de OZB worden op grond van het coalitieakkoord verhoogd met 3% (naast de trendmatige verhoging). De tarieven van precario worden eveneens verhoogd met 3%.

Subsidies c.a.

Voor subsidies beneden de € 45.000 wordt het uitgangspunt van de materiële kostencompensatie gehanteerd. Voor 2009 betekent dit geen compensatie. Bij subsidies en bijdragen aan gemeenschappelijke regelingen boven de € 45.000 wordt gebruik gemaakt van een gewogen percentage. Bij het bepalen van het uiteindelijke percentage vindt een weging plaats waarbij de loonsverhoging voor 70% meetelt en de materiële lastenstijging voor 30%. Het gewogen percentage voor 2009 bedraagt 1,6 %. De recent verzelfstandigde organisaties vallen onder het regime van de subsidies.

Areaaluitbreiding

In tegenstelling tot voorgaande jaren wordt vanaf 2009 geen geld voor areaaluitbreiding geraamd. Areaaluitbreiding wordt in de regel betaald uit regulier budget of gecompenseerd door areaalvermindering.

In onderstaande tabel worden de uitgangspunten voor de begroting 2009 en de meerjarenraming 2010-2013 weergegeven.

Meerjarenraming materiële uitgavenstijging en loonontwikkeling	2009	2010	2011	2012	2013
Loonontwikkelingen (inclusief sociale lasten)	2,25%	2,25%	2,25%	2,25%	2,25%
Materiële uitgavenstijging	0,0%	1,5%	1,5%	1,5%	1,5%
Subsidies boven de € 45.000	1,6%	1,6%	1,6%	1,6%	1,6%
Lange rente nieuwe leningen	5,0%	5,0%	5,0%	5,0%	5,0%
Rente-omslag	5,0%	5,0%	5,0%	5,0%	5,0%

Beslispunt

Het college stelt de raad voor om akkoord te gaan met de uitgangspunten voor de begroting 2009 en de meerjarenraming 2009 - 2013.

5.2 Ontwikkelingen in kadernota 2008

In de samenvatting (hoofdstuk 2 van deze kadernota) is een tabel opgenomen met de bijgestelde meerjarenraming voor de programmabegroting 2009-2013. Deze meerjarenraming is opgebouwd uit een aantal financiële wijzigingen. In deze paragraaf geven wij een toelichting op elk van die wijzigingen.

Vertrekpunt is de laatste door de gemeenteraad vastgestelde meerjarenraming (de 1^e suppletoire begrotingswijziging die is opgesteld naar aanleiding van de besluitvorming over de begroting 2008 en de 2^e bestuursrapportage 2007). Die wordt geactualiseerd met financiële gevolgen op basis van:

- Bestuursrapportage 2008-1
- Investeringsplan 2008-2013
- Overige ontwikkelingen vanaf 2009
- Realisatie bezuinigingen

In onderstaande tabel zijn deze financiële afwijkingen opgenomen.

Omschrijving	Budgettair effect (bedragen x € 1.000; v (-) is voordelig; n is nadelig)				
	2009	2010	2011	2012	2013
Meerjarenraming na 2e bestuursrapportage 2007 en begroting 2008-2012 (zie blz 5 bestuursrapportage 2007-2)	762 n	629 n	-377 v	-711 v	-711 v
Financiële afwijkingen					
1. Bestuursrapportage 2008-1	-1.710 v	-2.869 v	-2.049 v	-2.750 v	-4.603 v
2. Het investeringsplan 2008-2013	-1.737 v	-597 v	558 n	639 n	1.198 n
3. Overige ontwikkelingen					
a. Correctie dekking 7,68 formatie Wmo-bureau	-460 v	-460 v	-460 v	-460 v	-460 v
b. Stoppen met activeren van investeringen in initiatief fase en definitiefase	400 n	400 n	400 n	400 n	400 n
c. Afbouw heffing precario op kabels en leidingen			p.m.	p.m.	p.m.
d. Derving sluisgelden i.v.m. renovatie sluis Spaardam	100 n	100 n			
e. Verhoging budget welzijnswerk	350 n	350 n	350 n	350 n	350 n
f. Verhoging budget Citymarketing ivm fusie Hapro en VVV	250 n	250 n	250 n	250 n	250 n
g. Afbouw geraamd overschot op de WWB			p.m.	p.m.	1.000 n
h. Onderhoudskosten en doordecentralisatie (inclusief meerkosten SHO)	-468 v	-146 v	74 n	284 n	259 n
i. Voorziening wachtgeld, personeel boven de sterkte en voormalig personeel	600 n	600 n	600 n	600 n	600 n
j. Teruggaaf IZA (bestemd voor opleidingsbudget)	-1.500 v				
k. Teruggaaf IZA (storten in voorziening)	1.500 n				
l. Verhoging opleidingsbudget	500 n	500 n	500 n	500 n	500 n
m. Aanwending voorziening opleidingsbudget (gevormd uit IZA)	-250 v	-250 v	-250 v	-250 v	-250 v
n. Niet toepassen inflatieverhoging i.v.m. taakstelling inkoop	-400 v	-800 v	-1.200 v	-1.200 v	-1.200 v
o. Verlaging taakstelling inkoop	400 n	800 n	1.200 n	1.200 n	1.200 n
Totaal (= meerjarenraming 2009 – 2013)	-1.663 v	-1.493 v	-404 v	-1.148 v	-1.467 v

De financiële afwijkingen uit de tabel worden als volgt toegelicht:

1. Bestuursrapportage 2008-1

In de tabel wordt het totaal van de structurele doorwerking van de financiële afwijkingen uit de eerste bestuursrapportage 2008 samengevat. Hierin is ook de structurele doorwerking van de uitkomst van de jaarrekening 2007 verwerkt.

Voor een toelichting wordt verwezen naar de bestuursrapportage 2008-1.

2. Investeringsplan 2009-2013

In de tabel wordt het totaal van de financiële doorwerking van het investeringsplan samengevat.

Voor een toelichting wordt verwezen naar hoofdstuk 7 van deze kadernota en naar de afzonderlijke bijlage, waarin het volledige investeringsplan is opgenomen.

3. Overige ontwikkelingen

a. Correctie dekking 7,68 formatie Wmo-bureau

Per 1 januari 2007 is de uitvoeringsorganisatie Wmo Hulp bij het Huishouden van start gegaan. Deze uitvoeringsorganisatie is verantwoordelijk voor het verzorgen van de adequate toegang en uitvoering van de functie hulp bij het huishouden voor de Haarlemse burgers. Bij de organisatie en uitvoering van

de nieuwe taak is zowel de gemeentelijke hoofdafdeling Dienstverlening betrokken als het Loket Haarlem. De formatie van 7,68 fte is meegenomen in het reorganisatiebesluit van 11 september 2007. Bij het opstellen van de begroting 2008 zijn de hiermee samenhangende apparaatskosten van € 460.000 abusievelijk ten laste van de algemene middelen gebracht in plaats van het Wmo-budget. Gelet op de budgettaire problemen bij de Wmo (zie de bestuursrapportage 2008-1) wordt dit niet in 2008 maar met ingang van de begroting 2009 gecorrigeerd.

b. Stoppen met activeren van investeringen in initiatiefase en definitiefase

Op dit moment is de rapportage “Activeren personeelskosten, noodzaak of keuze?” in voorbereiding. In deze rapportage worden voorstellen gedaan hoe omgegaan kan worden met de afspraak uit het coalitieakkoord om het activeren van personeelskosten te verminderen. Met ingang van 2009 wordt een stelpost opgenomen van € 400.000 (structureel) om een start te kunnen geven aan de uitwerking. Bij de samenstelling van het investeringsplan 2009-2014 en de kadernota 2009 wordt de raad geïnformeerd over de afwijkingen ten opzichte van deze stelpost en de vermindering van kapitaallasten die hiermee gemoed is.

Voor het zomerreces ontvangt de raad de rapportage “Activeren personeelskosten, noodzaak of keuze?” en de desbetreffende B&W-nota.

c. Afbouw heffing precario op kabels en leidingen

Op 5 maart jl. is door de vaste Tweede Kamercommissie voor Binnenlandse Zaken aangedrongen op het afschaffen van de mogelijkheid om precario te heffen op ondergrondse leidingen en kabels met ingang van 2009. Haarlem is één van de 40 gemeenten die deze precario heft. Het college van Haarlem heeft de betrokken bewindspersonen, de leden van de vaste commissie en de gemeenten die precario heffen een brief gezonden. In deze brief wordt een aantal argumenten aangevoerd die er voor pleiten om de precarioheffing te handhaven. Een en ander neemt niet weg dat er rekening mee moet worden gehouden dat met ingang van 2009 de mogelijkheid om precario te heffen komt te vervallen. Het is nog onduidelijk op welke wijze gemeenten gecompenseerd worden en wat de omvang van de compensatie is. Met het oog daarop is de afbouw van de heffing van de precario vooralsnog op p.m. gezet.

d. Derving sluisgelden in verband met renovatie sluis Spaarndam

De sluis bij Spaarndam is in beheer en onderhoud bij het Hoogheemraadschap van Rijnland. In de periode 2008-2010 zullen renovatiewerkzaamheden aan de sluis plaatsvinden. Tijdens de werkzaamheden is de sluis gestremd voor de scheepvaart. Door deze stremming zal Haarlem inkomsten liggeld en doorvaartgelden derven.

e. Verhoging budget welzijnswerk

De afgelopen jaren zijn de budgetten voor welzijn in Haarlem in het kader van bezuinigingen fors verlaagd. Dit heeft van de welzijnsorganisaties veel gevraagd in de vorm van inkrimpen van de eigen organisatie en verschraving van het welzijnswerk. In het kader van wijkgericht werken, maar ook voor de sociale structuur in de wijken en de behoefte uit de samenleving in het kader van sociale cohesie wordt een sterker beroep gedaan op welzijnswerk. Daarom is het verantwoord om het jaarlijkse budget voor welzijnswerk structureel te verhogen met € 350.000. De budgetverhoging is exclusief voor het welzijnswerk in de stad en zal niet besteed worden aan ambtelijke capaciteit.

f. Verhoging budget Citymarketing ivm fusie Hapro en VVV

Nu in 2008 de fusie tussen Hapro en VVV afgerond wordt, zal 2009 en volgende jaren vanuit één organisatie Haarlem “krachtig in de markt gezet worden”. Met het huidige succes van onze podia, musea en evenementen, het predicaat “Haarlem Beste Winkelstad”, het hebben van 1700 monumenten, een nieuwe ingang voor de Grote Kerk en niet te vergeten het internationaal befaamde Orgelconcours, zijn alle ingrediënten aanwezig om Haarlem krachtiger te positioneren. Publiciteit en reclame zijn daarvoor de meest geëigende middelen.

Om dit goed en professioneel te kunnen wordt het budget voor onze city marketing organisatie structureel met € 250.000 verhoogd.

g. Afbouw geraamd overschot op de WWB

In het Bestuursakkoord tussen gemeenten en rijk is vastgelegd dat landelijk het aantal bijstandsgerechtigden in de periode 2007 - 2011 met in totaal 75.000 personen zal dalen. Tevens is overeengekomen in welk tempo het landelijk beschikbare budget voor uitkeringen (het zogenaamde macrobudget) in die periode zal dalen. De budgettaire voor- en nadelen op de uitkeringsbudgetten zijn voor rekening van de gemeente. In 2012 zal het rijk de budgetten opnieuw ijkten op het dan geldende werkelijke volume bijstandsgerechtigden.

h. Onderhoudskosten en doordecentralisatie (inclusief meerkosten Strategisch Huisvestingsplan Onderwijs)

In de afgelopen periode is het Uitvoeringsplan Strategisch Huisvestingsplan Onderwijs (SHO) geëvalueerd en speelt een aantal ontwikkelingen die van invloed zijn op het reeds vastgestelde Uitvoeringsplan SHO 2007-2010. Deze ontwikkelingen waren; niet voorzien toename van het aantal leerlingen, aanpassing in verband met gewijzigde omstandigheden, herziene berekening investeringsbedrag (op basis van uitbreiding met m2), besluit gemeenteraad aanvullende bekostiging, nieuwe aanvragen en uitbreiding eerste inrichting. De uitkomst van de evaluatie betekent dat, ten opzichte van het vastgestelde investeringsplan, een aanvullend investeringsbedrag van bijna € 20,7 miljoen noodzakelijk is. Dit is verwerkt in het investeringsplan 2008-2013.

Als gevolg van het eerdere besluit van de gemeenteraad om de overeenkomst Doordecentralisatie op te zeggen met ingang van 1 januari 2008 valt een bedrag van ruim € 2,2 miljoen vrij. De gemeente heeft dan geen zorgplicht meer voor het bekostigen van het groot onderhoud van de schoolgebouwen voortgezet onderwijs. Om te voorkomen dat het beëindigen van de Doordecentralisatieovereenkomst volledig ten koste gaat van het primaire proces wordt voorgesteld een bedrag van € 800.000 per jaar beschikbaar te stellen voor uitgaven die het onderhoud positief beïnvloeden (zoals vervangen houten kozijnen). Met de schoolbesturen wordt, op basis van de uitkomst van de nulmeting, een plan van inzet van deze middelen opgesteld. De uitkomst van dit plan wordt betrokken bij de eerstvolgende evaluatie van het SHO. Voor het primair en (voortgezet) speciaal onderwijs moet rekening worden gehouden met de financiële verplichtingen die voortvloeien uit de nulmeting van de schoolgebouwen. Op basis van de nulmeting is de financiële verplichting van de gemeente voor de komende 10 jaar berekend op € 3 miljoen, dit betekent een jaarlijks bedrag van € 300.000.

Omschrijving	Bedragen x € 1000				
	2009	2010	2011	2012	2013
Onderhoudskosten en decentralisatie					
- Vervallen decentralisatievergoeding primair onderwijs	-963 v	-963 v	-963 v	-963 v	-963 v
- Vervallen decentralisatievergoeding secundair onderwijs	-412 v	-412 v	-412 v	-412 v	-412 v
- Vervallen decentralisatievergoeding voortgezet onderwijs	-863 v	-863 v	-863 v	-863 v	-863 v
- Aanvullende vergoeding onderhoud	800n	800n	800n	800n	800n
- Onderhoudskosten gemeenten	300n	300n	300n	300n	300n
- Strategisch Huisvestingsplan	670n	992n	1.212n	1.422n	1.397n
Totaal	-468 v	-146 v	74 n	284 n	259 n

i. Voorziening wachtgeld, personeel boven de sterkte en voormalig personeel

De gemeente Haarlem draagt evenals alle andere gemeenten zelf het risico voor wachtgeld, personeel boven de sterkte en voormalig personeel. Dat betekent dat Haarlem, in tegenstelling tot het bedrijfsleven, geen gebruik kan maken van een collectieve regeling zoals de WW. Op dit moment heeft de gemeente circa 50 personen die vallen onder deze regeling. In de jaarrekening 2007 is daarvoor een voorziening getroffen van € 2,25 miljoen. Echter, om ook in de toekomst de hiermee samenhangende kosten te kunnen betalen, is het nodig om daarnaast het structurele budget voor wachtgeld enz. te verhogen van € 150.000 naar € 750.000.

Een logische vraag is waarom in het verleden zo weinig budget beschikbaar was om de kosten voor wachtgeldenz. te betalen. Het antwoord daarop is dat de kosten werden gedekt uit budgetten die daar niet primair voor bedoeld waren, zoals de vacaturegelden (lees: lagere personeelskosten als gevolg van vacatures). Zoals bekend is voor de begroting 2008 een ingrijpende wijziging doorgevoerd wat betreft het uniformeren en centraliseren van budgetten. De dekking van de kosten voor wachtgeldenz. is hier een goed voorbeeld van: zowel de organisatie als de raad heeft met de nieuwe begroting beter zicht op de kosten én op de budgetten waaruit deze betaald worden.

Er is een berekening gemaakt van de verwachte kosten voor wachtgeldenz., rekening houdend met de verwachte uitstroom van personeel. Uitgaande van de voorziening die bij de rekening is getroffen en een budget van € 750.000 per jaar kunnen de kosten tot en met 2013 worden opgevangen.

Omschrijving	Bedragen x € 1000						Toelichting
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	
Kosten wachtgeldenz etc.							
Kosten wachtgeldenz, personeel boven de sterkte en boventalligen (inclusief natuurlijke uitstroom)	2.283 n	2.314 n	1.814 n	2.190 n	1.984 n	1.599 n	
Af:							
Uitstroom door inspanningen Mobiliteitsbureau (dus bovenop natuurlijke pensionering)		-500 v	-800 v	-950 v	-1.000 v	-1.100 v	
	2.283 n	1.814 n	1.014 n	1.240 n	984 n	499 n	
Voorziening wachtgeldenz							
Stand 1-1-2008	-456 v	-2.408 v	-1.344 v	-1.080 v	-590 v	-356 v	
Mutaties							
-Toevoegen t.l.v. rekeningsresultaat 2007	-1.802 v						
-Structurele toevoeging t.l.v. exploitatie	-150 v	-750 v	-750 v	-750 v	-750 v	-750 v	
-Kosten wachtgeldenz en boventalligen	0 v	1.814 n	1.014 n	1.240 n	984 n	499 n	In 2008 t.l.v. vacaturruimte
Stand per 31-12	-2.408 v	-1.344 v	-1.080 v	-590 v	-356 v	-607 v	

j/k/l/m. Teruggaaf IZA en verhoging budget voor vorming en opleiding

Recent heeft het college besloten om de verwachte teruggave van IZA-premies uit de liquidatie van het IZA (zorgverzekering voor ambtenaren) van € 1,5 miljoen te bestemmen voor de vorming en opleiding van het personeel. De noodzakelijke inkrimping van het personeelsbestand, als gevolg van de formatiereductie waartoe de raad heeft besloten, betekent dat het zittend personeel herschoold en bijgeschoold moet worden om de noodzakelijke interne mobiliteit mogelijk te maken en te stimuleren. Daarbij speelt ook dat de premies in het verleden zijn opgebracht door het personeel. Daarmee sluiten we aan bij het advies van de VNG, die – gehoord de vakbonden - het advies heeft gegeven om de teruggave te bestemmen voor het personeel. Met deze verhoging komt het budget voor vorming en opleiding op het landelijk gemiddelde van 2% van de loonsom.

n. Niet toepassen inflatieverhoging inkoop en gelijktijdige verlaging taakstelling inkoop

In 2008 is een voordelig inkoopresultaat behaald op telefonie, ICT en de premie van de brandverzekering. Het is echter moeilijk om de in het coalitieakkoord geraamde taakstelling op inkoop in zijn geheel te vertalen naar de afzonderlijke budgetten. Daarom wordt vanaf 2008 (kadernota 2007) een gedeelte van de materiële kostencompensatie ingezet voor een verlaging van de taakstelling inkoop. De taakstelling wordt op deze manier vanaf 2011 gerealiseerd.

Door het organiseren van een centrale inkoopfunctie en daarmee het realiseren lagere inkoop, zal de 'koopkracht' van de budgetten feitelijk niet afnemen.

Beslispunt

Het college stelt de raad voor om kennis te nemen van de structurele financiële doorwerking van de eerste bestuursrapportage 2008, van de financiële gevolgen van het investeringsplan 2008-2013 en van de overige financiële ontwikkelingen, en deze te verwerken in de meerjarenraming 2009 - 2013.

5.3 Realisatie bezuinigingen

Bezuinigingen kunnen worden ingedeeld naar bezuinigingen op formatie en overige bezuinigingen.

Bij de reorganisatie zijn de bezuinigingen op formatie (financieel en formatief) verwerkt in de inrichtingsplannen voor de nieuwe hoofdafdelingen. Het college heeft daarop toegezien en de inrichtingsplannen vastgesteld op 11 september 2007.

De overige bezuinigingen waren al ingedeeld naar de programma's en beleidsvelden uit de begroting, en zijn op basis daarvan toegewezen naar het organisatieonderdeel dat daar in de nieuwe organisatie voor verantwoordelijk is.

In de voorbereiding van de kadernota is voor elke bezuiniging de stand van zaken nagegaan door gebruik te maken van verkeerslichten (overeenkomstig de werkwijze in bijlage 3 en 4; het volledige spreadsheet is niet bijgevoegd). Hieruit blijkt dat alle bezuinigingen vrijwel volledig worden gerealiseerd (groen). In een enkel geval vereist realisatie van de formatieve bezuiniging bij de hoofdafdelingen extra aandacht. In de 2e bestuursrapportage 2008 worden de bezuinigingen nogmaals onder de loep genomen.

In de volgende tabellen wordt de realisatie van alle bezuinigingen vanaf 2009 weergegeven. Per bezuiniging wordt in de tweede kolom aangegeven op welke moment daartoe besloten is. Onder de tabel wordt – indien nodig – een toelichting gegeven.

Tabel formatiereductie

Omschrijving	Formatief effect in fte					Budgettair effect (bedragen x € 1.000; v (-) is voordelig; n is nadelig)					
	2009	2010	2011	2012	2013	2009	2010	2011	2012	2013	
Formatiereductie											
Middelen en Services (M&S)	Ca	14,02	29,92	29,92	29,92	29,92	-661 v	-1.409 v	-1.409 v	-1.409 v	-1.409 v
Stadszaken	Ca	7,45	12,41	13,41	13,41	13,41	-430 v	-738 v	-786 v	-786 v	-786 v
Wijkzaken	Ca	0,50	3,50	3,50	3,50	3,50	-23 v	-127 v	-127 v	-127 v	-127 v
Sociale Zaken en Werkgelegenheid	Ca	11,35	22,24	23,47	23,47	23,47	-539 v	-1.054 v	-1.112 v	-1.112 v	-1.112 v
Vergunning Verlening en Handhaving	Ca	-0,60	2,00	1,30	1,30	1,30	-23 v	-154 v	-154 v	-154 v	-154 v
Dienstverlening	Ca	2,00	5,00	5,00	5,00	5,00	-94 v	-236 v	-236 v	-236 v	-236 v
Subtotaal conform inrichtingplannen		34,72	75,07	76,60	76,60	76,60	-1.770 v	-3.719 v	-3.824 v	-3.824 v	-3.824 v
Overig											
M&S (verzelfstandiging Sportaccommodaties)	Vz	5,00	5,00	5,00	5,00	5,00	-243 v	-243 v	-243 v	-243 v	-243 v
M&S (verzelfstandiging Stadsbibliotheek)	Vz	5,00	5,00	5,00	5,00	5,00	-258 v	-258 v	-258 v	-258 v	-258 v
M&S (verzelfstandiging Frans Halsmuseum)	Vz	3,00	3,00	3,00	3,00	3,00	-146 v	-146 v	-146 v	-146 v	-146 v
Service Bedrijf Haarlem	Ca	6,00	9,60	9,60	9,60	9,60	-283 v	-453 v	-453 v	-453 v	-453 v
Totaal		53,72	97,67	99,20	99,20	99,20	-2.700 v	-4.818 v	-4.923 v	-4.923 v	-4.923 v

Ca = Coalitieakkoord 2007-2010

TDD = taken en doelmatigheidsdiscussie

KN05 = Kadernota 2005

D&B = Doen en bezien

B2008 = begroting 2008

Vz = Verzelfstandiging

Ov = Overig

Formatiereductie

De tabel formatiereductie sluit aan op het coalitieakkoord en het Reorganisatiebesluit zoals dat op 11 september 2007 is vastgesteld. Een en ander is uitgewerkt in de inrichtingsplannen van de hoofdafdelingen (zie ook paragraaf 5.1 onder formatie en loonsom). De tranche 2008 is direct op de normformatie gereduceerd en wordt naar verwachting gerealiseerd.

Overig

Verzelfstandigingen Sportaccommodaties, Stadsbibliotheek en Frans Halsmuseum

Bij de verzelfstandigingen van de Sportaccommodaties, de Stadsbibliotheek en het Frans Halsmuseum hebben deze organisaties formatie respectievelijk een loonsom meegekregen voor staf en ondersteunende functies. Voor zover er geen formatie één op één is overgegaan naar de verzelfstandigde onderdelen, moet dat worden bezuinigd op de formatie respectievelijk loonsom van de gemeente Haarlem, en meer concreet op de formatie respectievelijk loonsom van de hoofdafdeling Middelen en Services. De financiële vertaling van deze formatiereductie is verwerkt in de 1e bestuursrapportage 2008 (zie pagina 30). Op dit moment buigt een ambtelijke werkgroep zich over onder andere de realisatie van deze formatiereductie (zie paragraaf 12.2 over het benchmarkonderzoek naar de overhead in Haarlem) .

Service Bedrijf Haarlem

Het Service Bedrijf Haarlem is één van de te verzelfstandigen organisatieonderdelen. Los hiervan is een aantal voorstellen gedaan in het kader van de formatiereductie uit het coalitieakkoord. De realisatie van deze reductie wordt betrokken bij de verzelfstandiging.

Tabel overige bezuinigingen

Omschrijving		Budgettair effect (bedragen x € 1.000; v (-) is voordelig; n is nadelig)				
		2009	2010	2011	2012	2013
Reeds geraamd in begroting 2008		-2.807 v	-2.807 v	-2.807 v	-2.807 v	-2.807 v
WIJZIGINGEN TENOPZICHTE VAN BEGROTING 2008						
Meerjarenraming 2009-2012 (zie blz. 30 begroting 2008)						
WVG verstrekkingen	B08	-100 v	-200 v	-300 v	-300 v	-300 v
Huisvesting HDK	TDD			-150 v	-150 v	-150 v
Optimaliseren projecten	KN05	-500 v	-500 v	500 n	500 n	500 n
Verzelfstandigingen	TDD	-100 v	-200 v	-200 v	-200 v	-200 v
Efficiency huisvesting gemeente	Ca		-500 v	-1.000 v	-1.500 v	-1.500 v
Regionalisering Brandweer	TDD	-70 v	-150 v	-200 v	-200 v	-200 v
Centrale inkoop	Ca	-500 v	-1.000 v	-1.000 v	-1.000 v	-1.000 v
Totaal generaal begroting 2008 (blz 30)		-4.077 v	-5.357 v	-5.157 v	-5.657 v	-5.657 v
Elders in begroting 2008 opgenomen bezuinigingen						
Nog te bepalen ombuigingen	B08		-1.000 v	-1.400 v	-1.400 v	-1.400 v
Verzelfstandigingen	TDD	100 n	200 n	0 v	0 v	0 v
Volksuniversiteit	D&B	v	-200 v	-200 v	-200 v	-200 v
Efficiencymaatregelen Frans Halsmuseum (via subsidie)	Ca	-29 v	-29 v	-29 v	-29 v	-29 v
Efficiencymaatregelen Stadsbibliotheek (via subsidie)	Ca	-38 v	-88 v	-88 v	-88 v	-88 v
Totaal bezuinigingen meerjarenraming 2009-2013		-4.044 v	-6.474 v	-6.874 v	-7.374 v	-7.374 v

Ca = Coalitieakkoord 2007-2010

TDD = taken en doelmatigheidsdiscussie

KN05 = Kadernota 2005

D&B = Doen en bezien

B2008 = begroting 2008

Vz = Verzelfstandiging

Ov = Overig

In de begroting 2008 is een overzicht opgenomen van alle lopende overige bezuinigingen. Ten opzichte van dit overzicht heeft een aantal wijzigingen plaatsgevonden. Het betreft de volgende wijzigingen:

Nog te bepalen ombuigingen

Bij het vaststellen van de programmabegroting 2008 - 2012 is door de gemeenteraad besloten tot deze bezuiniging. Recent is een benchmark uitgevoerd naar de omvang van de overhead. De nader te bepalen ombuigingen worden gerealiseerd door formatiereductie op de overhead. In hoofdstuk 12 wordt dit toegelicht.

Verzelfstandigingen

In de 2^e bestuursrapportage 2008 wordt voorgesteld een gedeelte van de taakstelling op verzelfstandigingen ad. € 200.000 te laten vervallen. Dit in samenhang met de vrijval van de bestemmingsreserve verzelfstandigingen.

Volksuniversiteit

Deze bezuiniging dateert van voor 2008, maar is abusievelijk niet in de tabel van de begroting 2008 - 2012 opgenomen. De bezuiniging is wel in de meerjarenraming verwerkt.

Efficiencymaatregelen Stadsbibliotheek en Frans Halsmuseum

De gemeenteraad heeft besloten de Stadsbibliotheek en het Frans Halsmuseum te verzelfstandigen. De lopende bezuinigingen zijn in de desbetreffende raadsbesluiten vertaald naar efficiencymaatregelen en worden via het subsidie verrekend.

Beslispunt

Het college stelt de raad voor om kennis te nemen van de stand van zaken bezuinigingen.

6. Nieuw beleid 2009 en beleidsoriëntaties

6.1 De beïnvloedbaarheid van uitgaven

In de kadernota 2007 is een hoofdstuk gewijd aan de budgetflexibiliteit van de Haarlemse begroting. Wat betreft de *inkomsten* wordt verwezen naar het hoofdstuk over de bepaling van het weerstandsvermogen (zie hoofdstuk 10).

Voor de beïnvloedbaarheid van de *uitgaven* kan allereerst een onderscheid worden gemaakt naar apparaatskosten en programmakosten.

Binnen de *programmakosten* zijn de volgende categorieën in principe niet door de raad te beïnvloeden:

1. Geormerkte uitkeringen en subsidies die Haarlem van derden heeft ontvangen. Meestal zal het daarbij gaan om gelden van hogere overheden;
2. Uitgaven waartoe de gemeente Haarlem zich juridisch heeft verplicht, bijvoorbeeld omdat er sprake is van contractuele verplichtingen.
3. Kapitaallasten; afschrijvingen en rentekosten van investeringen die in het verleden zijn gepleegd;

De overige programmakosten zijn wel (in zekere mate!) door de raad te beïnvloeden, zij het dat daarin het onderscheid te maken valt tussen:

4. Gemeentelijke middelen die volgens eerdere besluitvorming door de raad zijn toegewezen aan bestaande begrotingsposten;
5. Beleidsmatig gereserveerde uitgaven die nog niet specifiek zijn bestemd. Te denken valt hier aan GSB-gelden waaraan nog geen specifieke bestemming is gegeven. Ook middelen die gemeente beschikbaar heeft voor subsidie maar waar nog geen ontvanger voor is aangewezen, kunnen hiertoe worden gerekend;
6. Middelen die beschikbaar zijn voor nieuw beleid.

Zowel de budgetten die binnen categorie 4 als 5 vallen zijn slechts binnen bepaalde marges beïnvloedbaar zijn. Het gaat in veel gevallen om wettelijke taken van de gemeente of om middelen die binnen randvoorwaarden van het rijk moeten worden besteed.

De middelen voor nieuw beleid in categorie 6 zijn uiteraard volledig door de raad te beïnvloeden.

De *apparaatskosten* zijn op langere termijn te beïnvloeden zowel naar omvang als naar de wijze waarop ze worden gealloceerd (= toegedeeld aan de programma's). Daarbij past dezelfde kanttekening als bij categorie 4 is gemaakt. Voor Haarlem dient daarbij wel te worden bedacht dat door de formatiereductie en verzelfstandigingen de personele formatie al fors wordt vermindert.

6.2 Beleidsoriëntaties

Uit bovenstaande blijkt dat de beïnvloedbaarheid van uitgaven binnen marges mogelijk is. Er kunnen soms middelen worden vrijgespeeld door taken niet, soberder of efficiënter uit te voeren. Deze kunnen vervolgens worden ingezet op andere beleidsterreinen (het "oud-voor-nieuw"-principe). Om hier meer zicht op te krijgen wordt deze zomer een uitgebreide begrotingsscan uitgevoerd door het ministerie van BZK (zie hoofdstuk 12 van deze kadernota).

Door de BZK scan wordt inzicht verkregen in programma's waaraan relatief veel of weinig middelen worden besteed. Vaak is dit een bewuste keuze van de gemeenteraad, maar het kan ook aanleiding zijn voor nader onderzoek.

6.3 Nieuw beleid 2009

In het coalitieakkoord is voor de jaren 2007 - 2010 jaarlijks een extra bedrag van € 500.000 gereserveerd opgenomen voor nieuw beleid. In totaal is aan het einde van de coalitieperiode dus een bedrag van € 2 miljoen structureel vrijgemaakt voor nieuw beleid.

Er is afgesproken dat college en raad gezamenlijk optrekken bij de invulling van de middelen voor nieuw beleid (2 x € 250.000). Voor 2007 is het bedrag van € 500.000 beschikbaar gesteld voor de versterkte wijkaanpak. Voor 2008 is besloten € 500.000 in te zetten voor evenementen en cultuur.

Met de vaststelling van de Minimanota 2008-2010, heeft de raad eind 2007 richting gegeven aan het minimabeleid voor de komende jaren. Mede op verzoek van de raad is de categorale regeling voor ouderen, chronisch zieken en gehandicapten opnieuw in het leven geroepen. De regeling voorziet in een vrij besteedbare bijdrage van € 275 per huishouden voor mensen die vallen in de doelgroep. Achterliggende gedachte is dat deze doelgroep geconfronteerd wordt met hogere kosten samenhangende met handicap en leeftijd.

De kosten van de regeling ad € 500.000 komt in 2008 ten laste van het geraamde begrotingsoverschot 2008. Voor de jaren 2009 en 2010 heeft de raad ingestemd met dekking uit de beschikbare € 500.000 nieuw beleid, zowel het door de raad als door het college te bestemmen deel.

Beslispunt

Het college stelt de raad voor om de besteding van de middelen voor nieuw beleid 2009 te bevestigen.

7. Investerings

Het investeringsplan bevat alle investeringen die de gemeente in de periode 2008-2013 voornemens is te gaan uitvoeren. De gemeenteraad stelt met het investeringsplan zowel de planning voor de periode 2008-2013 vast als de hoogte van de bedragen. Het Investeringsplan 2008 – 2013 is als los boekje (bijlage 1 bij deze kadernota) gevoegd.

De basis voor het investeringsplan wordt gevormd door het investeringsplan 2007-2012. In dit plan zijn een aantal investeringen apart zichtbaar gemaakt. Dat zijn investeringen die:

- ten laste komen van parkeergelden;
- ten laste komen van rioolrechten;
- worden gedekt binnen het totaal van het Strategisch Huisvestingsplan Onderwijs.

Deze investeringen zijn in het investeringsplan herkenbaar in beeld gebracht, omdat inzicht in de kostenontwikkeling van deze investeringen van belang is voor het bepalen van de tarieven (bij a. en b.) respectievelijk omdat de totale lasten worden gerelateerd aan het totaal van de beschikbare middelen.

Uitgaande van het investeringsplan van vorig jaar zijn de kapitaallasten (rente en afschrijving) opnieuw berekend, waarmee een “basisplan” 2008 – 2013 ontstaat. Daaraan zijn toegevoegd:

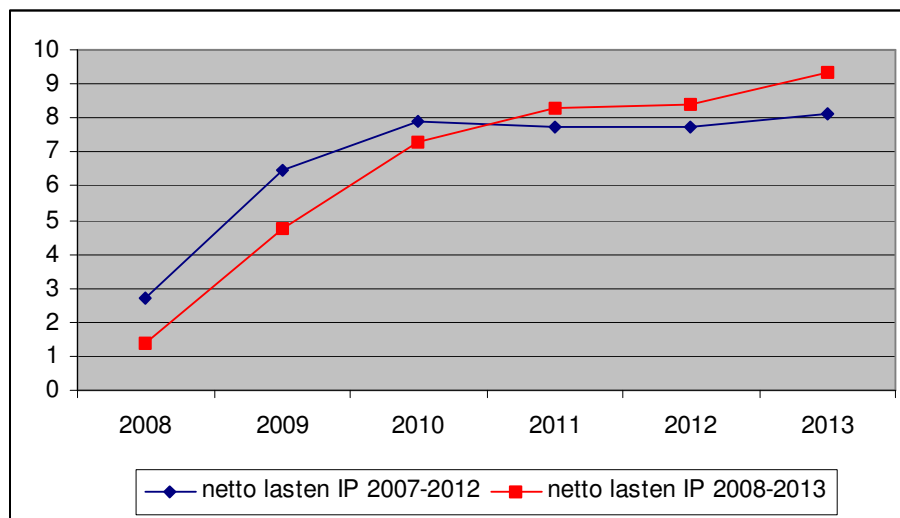
- een aantal nieuwe (onvermijdelijke) investeringen waartoe de gemeenteraad op een eerder moment heeft besloten;
- een aantal vervangingsinvesteringen;
- een aantal nieuwe wensen, waartoe de gemeenteraad nog niet eerder heeft besloten.

De belangrijkste nieuwe investeringen zijn:

- Achterstallig onderhoud verspreid bezit (€ 523.480, kapitaallasten in 2013);
- Centrale Afstandsbediening Bruggen (CAB) (€ 88.780, kapitaallasten in 2013);
- Verhoging budget duurzame sportvoorzieningen (€ 88.400, kapitaallasten in 2013);
- Dynamische afsluiting Cronjéstraat (€ 55.500, kapitaallasten in 2013);
- Beveiligde opslag van paspoorten (€ 55.200, kapitaallasten in 2013);
- Bijstelling Huisvestingsplan met € 20,7 miljoen (kapitaallasten met ingang van 2009 € 670.000 oplopend tot € 1,4 miljoen in 2013).

Netto lasten investeringsplan

(bedragen x 1 miljoen)

Beslispunten

Het college stelt de raad voor om:

- de investeringen die in het investeringsplan 2008 – 2013 zijn benoemd als ‘nieuwe wensen’ vast te stellen;
- het investeringsplan 2008 –2013 vast te stellen, en de financiële effecten daarvan te verwerken in de meerjarenraming 2008 – 2013.

8. Visie op planning en control

Zoals bekend heeft de raad in april 2007 de Visie op planning en control vastgesteld. Met deze visie beschikken we (bestuur, management en medewerkers) over een gemeenschappelijk kader voor planning en control. Tevens worden in de visie de benodigde maatregelen weergegeven die er toe leiden dat we binnen enkele jaren daadwerkelijk op output en prestaties gaan sturen. In 2008 moeten de resultaten van de verbetermaatregelen zichtbaar worden voor organisatie en bestuur.

Onderstaande tabel geeft de stand van zaken aan van de verbetermaatregelen die voor 2007 en 2008 zijn gepland. Voor 2007 zijn alleen die maatregelen opgenomen die vorig jaar nog niet waren afgerond.

Element van planning en control:	Verbetermaatregelen:	Stand van zaken
Organisatie	<p>Niet afgeronde verbetermaatregelen 2007 N.v.t.</p> <p>Verbetermaatregelen 2008</p> <ul style="list-style-type: none"> a. Verder werken aan de planning- en controlfuncties kwantitatief en kwalitatief op orde brengen en houden; b. Herijken en actualiseren van de Verordening 213a; c. Verhogen prestaties van planning en control en financiële administratie (ontwikkelingsproces); d. Actualiseren van het treasury statuut. 	<p>doorlopend</p> <p>later in 2008</p> <p>doorlopend later in 2008</p>
Processen	<p>Niet afgeronde verbetermaatregelen 2007</p> <ul style="list-style-type: none"> a. Begrotingswijzigingen direct bij raadsvoorstel; b. Interne toetsing op het aanbestedingsbeleid; c. Afstemming onderlinge vorderingen en schulden; d. IC verplichtingenadministratie; e. Inventarisatie van gemeentelijke eigendommen; f. Contractenregistratie; g. In kader van organisatieverandering op hoofdlijnen beschrijven van de processen. <p>Verbetermaatregelen 2008</p> <ul style="list-style-type: none"> a. AO /IC verder uitwerken en implementeren b. Opzetten van processen, bevoegdheden en verantwoordelijkheden voor verwerving van externe subsidies; c. Uitvoeren van legal audits; d. Analyse van budgetten en kredieten; e. Afronden invoeren projectenadministratie. 	<p>loopt</p> <p>loopt gereked in voorbereiding</p> <p>loopt gereked</p> <p>vrijwel gereked</p> <p>loopt</p> <p>loopt later in 2008 in voorbereiding loopt</p>
Instrumenten	<p>Niet afgeronde verbetermaatregelen 2007</p> <ul style="list-style-type: none"> a. N.v.t. <p>Verbetermaatregelen 2008</p> <ul style="list-style-type: none"> a. Ontwikkelen van instrumenten voor beleidscontrol; b. Ontwikkelen van DVO's; c. Verder werken aan verbeteren informatiewaarde begroting; d. Kwaliteit van planning en control instrumenten verder verbeteren (ontwikkelingsproces); e. Verder uitwerken spelregels begrotingsbeheer (inclusief incentives); f. Risicomanagementbeleid opstellen en systeem implementeren; g. Ontwikkeling van de functies voor operational audits; 	<p>loopt in voorbereiding doorlopend doorlopend</p> <p>gereked loopt naar 2009</p>

Element van planning en control:	Verbetermaatregelen:	Stand van zaken
	<ul style="list-style-type: none"> h. Ontwikkeling van de functies voor doelmatigheidsdoorlichtingen; i. Ontwikkelen visie en beleid over tijdschrijven; j. Nota reserves en voorzieningen k. Nota activabeleid (investeringen); l. Ontwikkelen beleid toerekening eigen organisatiekosten aan investering; m. Opstellen M&O beleid; n. Verder ontwikkelen van managementinformatie. 	<p>loopt gereed gereed later in 2008</p> <p>loopt later in 2008 loopt</p>
Rollen en gedrag	<p>Niet afgeronde verbetermaatregelen 2007 N.v.t.</p> <p>Verbetermaatregelen 2008</p> <ul style="list-style-type: none"> a. Cultuur, attitude en gedrag verder ontwikkelen in gewenste richting (afspraak = afspraak, afspraken nakomen, voorbeeldfunctie etc.); b. Verder verhogen kennis en vaardigheden planning en control; c. Competentiemanagement met kracht doorzetten. 	<p>doorlopend doorlopend doorlopend</p>

Voor de onder instrumenten, punt c opgenomen Nota reserves en voorzieningen wordt verwezen naar hoofdstuk 10 van deze kadernota en naar bijlage 2.

Beslispunt

Het college stelt de raad voor om kennis te nemen van de voortgang van de verbetermaatregelen uit de Visie op planning en control.

9. Grondbeleid

In het jaarverslag 2007 en het Meerjaren Perspectief Grondexploitaties (MPG) 2007 is uitgebreid gerapporteerd over het gemeentelijke grondbeleid. In dit hoofdstuk wordt geen herhaling gegeven van die informatie, maar worden toekomstgericht enkele ontwikkelingen toegelicht.

Bij de vastgoedexploitatie hanteren we vier hoofdstukken waarin verschillende zaken administratief zijn ondergebracht: Hoofdstuk I: grondexploitaties; Hoofdstuk II: stadsvernieuwingsprojecten; Hoofdstuk III: verspreid bezit; Hoofdstuk IV: erfpacht. Om een aantal redenen is het wenselijk deze hoofdstukkenstructuur te wijzigen, met als doel college en raad meer inzicht te geven in de prestaties van al het gemeentelijk vastgoed. Om als gemeente goed te kunnen sturen op het vastgoed (kosten, baten en risico's), dan is het nodig het gemeentelijk vastgoed zo in te delen dat er een logisch verband bestaat tussen de beleidsdoelstelling en het vastgoed dat ten gunste van dat beleidsveld wordt ingezet. Een dergelijk verband stelt het college en de raad in staat om per 'beleidsportefeuille' te sturen. Later dit jaar wordt hierover een voorstel aan de raad voorgelegd.

9.1 Algemene reserve grondexploitaties

In het jaarverslag en het MPG 2007 is de huidige stand van de algemene reserve grondexploitaties toegelicht. In onderstaande tabel is inzichtelijk gemaakt hoe deze reserve zich in de komende jaren zal ontwikkelen.

Verloop reserve grondexploitatie	2008	2009	2010	2011	2012
Saldo aan het begin van het jaar	1.771	3.171	7.332	5.132	4.432
Geraamde onttrekkingen ten gunste van algemene middelen:					
Motie 63/Amerikaweg (1)			pm	pm	
Optimalisatie Spoorzone (2)	-500	-500	-500		
Algemeen (3)	-500	-1.000	-1.000		
Geraamde toevoegingen:					
Verkoop kavel W. Dreesplantsoen	1.400				
Doctershof/Schalkwijk (4)	pm				
Waarderpolder (5)	pm				
Deliterrein		84			
Ripperdatterrein		5.577			
Schalkwijk 2000+ / Spoorzone (6)				pm	
Meeropbrengsten verkoop erfpachtgronden (7)	1.000	pm	pm	pm	pm
Saldo aan het eind van het jaar	3.171	7.332	5.832	5.832	5.832

Toelichting op de tabel:

- (1) Motie 62/63 (ingediend bij de behandeling van de begroting 2005). Conform motie 46 (ingediend bij de behandeling van de begroting 2007) zijn voorsnog de onttrekkingen en toevoegingen voor 2006 en 2007 aangehouden. Voorsnog wordt ervan uitgegaan dat de onttrekkingen in de jaren 2010 en 2011 kunnen plaatsvinden, mits de stand van de reserve het op dat moment toestaat.
- (2) Deze onttrekkingen volgen uit het Coalitieakkoord 2006-2010.
- (3) De onttrekking vindt zijn oorsprong in de Kadernota 2005
- (4) Deze toevoeging kan alleen worden gedaan indien tussentijdse winstneming (binnen het totaal van de verzameexploitatie Schalkwijk) is toegestaan.
- (5) Eind 2006 is besloten om € 2,5 miljoen vanuit de grondexploitatie Waarderpolder toe te voegen aan de reserve als onderdeel van een totale toevoeging van € 3,5 miljoen. Deze is echter in overleg met de accountant niet uitgevoerd omdat gezien de nog te plegen

investeringen een dergelijke onttrekking aan de grondexploitatie Waarderpolder mogelijk onverantwoord is. In 2008 wordt een voorstel voor herinrichting/actualisering van deze verzameexploitatie gedaan waarbij bezien wordt of er alsnog een – verantwoorde – onttrekking kan plaatsvinden.

- (6) Deze toevoeging kan alleen worden gedaan indien tussentijdse winstneming is toegestaan.
- (7) Zie 'Reserve erfpachtgronden' (hieronder). Uiteraard is onzeker hoeveel erfpachters in komende jaren gebruik zullen maken van de mogelijkheid hun erfpachtrecht om te zetten. Voor de meeropbrengsten 2008 is uitgegaan van de huidige werkvoorraad.

Conclusie: de gewenste minimale omvang van de reserve grondexploitatie van € 3,0 miljoen ingaande 2009 lijkt haalbaar. Terughoudende aanwending van deze reserve blijft daarom noodzakelijk.

9.2 Effecten nieuwe Grondexploitatiewet

Per 1 juli 2008 wordt de nieuwe Wet Ruimtelijke Ordening van kracht. Onderdeel hiervan is de nieuwe Grondexploitatiewet (voor een toelichting zie www.vrom.nl), die de gemeente ruimere bevoegdheden geeft om kosten van herinrichting van de openbare ruimte, aanleg van infrastructuur, maar ook van planschades te verhalen op alle eigenaren in een gebied. Hieraan zijn echter strikte voorwaarden gesteld, zoals het opstellen van een exploitatieplan dat een grondexploitatie bevat en regels voor het omslaan van de kosten over de verschillende uitgiftecategorieën.

Deze nieuwe wetgeving raakt alle afdelingen die bemoeienis hebben met ruimtelijke ontwikkelingen. Momenteel wordt de implementatie voorbereid. Het is echter nog niet te voorspellen welke (financiële) gevolgen deze nieuwe wetgeving heeft voor de gemeente Haarlem. De gemeenteraad wordt hier separaat over geïnformeerd.

Beslispunt

Het college stelt de raad voor om kennis te nemen van het hoofdstuk grondbeleid

10. Actualisatie Nota reserves en voorzieningen (weerstandsv Vermogen)

Als los boekje (bijlage 2 bij deze kadernota) is de Nota reserves en voorzieningen gevoegd.

De bestaande nota reserves en voorzieningen uit 2001 was op onderdelen verouderd. In de praktijk bleek het beleidskader niet voldoende stringent, en ook maakte een wijziging van de BBV (Besluit Begroting en Verantwoording) in 2007 een wijziging noodzakelijk. Met de nieuwe nota wordt voldaan aan de wens van de raad om de nota reserves en voorzieningen te actualiseren. Daarnaast is in het Coalitieakkoord afgesproken om een robuustere reservepositie te realiseren

De geactualiseerde nota reserves en voorzieningen bestaat uit de volgende onderdelen:

Regelgeving op het gebied van reserves en voorzieningen

De nota bevat een samenvatting van de regelgeving op het gebied van reserves en voorzieningen, waaronder een toelichting op het verschil tussen reserves en voorzieningen en de afspraken voor het instellen en opheffen van reserves en voorzieningen.

Het Haarlemse beleidskader

In het verlengde van deze regelgeving wordt het Haarlemse beleidskader uitgewerkt. Aanvullend op het bestaande beleidskader worden de volgende afspraken gemaakt:

- Een bestemmingsreserve blijft alleen bestaan als het nut en de noodzaak onomstotelijk vast staan. Als dat niet zo is wordt het toegevoegd aan de algemene reserve;
- Bestemmingsreserves worden zoveel mogelijk samengevoegd tot brede bestemmingsreserves;
- Van elke reserve ligt vast wat het doel van de reserve is, tot welk begrotingsprogramma het behoort, wat de geraamde besteding is en hoe de reserve wordt gevoed;
- De algemene reserve dient primair als buffer voor risico's en ter egalisatie van rekeninguitkomsten. Afzonderlijke risicovoorzieningen voor deelactiviteiten worden hierdoor overbodig (conform besluitvorming van de raad wordt alleen nog de reserve WWB als afzonderlijke risicoreserve gehandhaafd).

Toepassing van deze afspraken moet er toe leiden dat er niet allerlei "potjes" ontstaan en blijven bestaan. Slechts als de raad heeft ingestemd met (nut en noodzaak) van een bestemmingsreserve kan deze (blijven) bestaan. Doordat er minder afzonderlijke bestemmingsreserves zijn, wordt nog beter een integrale afweging van beleidsvoornemens bevorderd.

Voorstellen voor het in stand houden, samenvoegen en opheffen van reserves en voorzieningen

Vanuit het aangescherpte beleidskader zijn alle reserves en voorzieningen in Haarlem onder de loep gehouden. Dit leidt niet alleen tot een volledig en actueel overzicht van alle reserves en voorzieningen die Haarlem heeft (inclusief onderbouwing, zoals hierboven vermeld), maar ook tot de constatering dat een aantal reserves en voorzieningen kan worden samengevoegd of opgeheven.

Wat betreft **voorzieningen** kunnen de volgende worden opgeheven:
(het saldo per 31/12 2007 wordt daarbij vermeld)

a. Waterschade SBH	€ 7.000
b. Wachtgeld v.m. Spaarne concern	€ 105.000
c. Brandschades	€ 599.000
d. Garantieverplichtingen particuliere woningen	-/- € 96.000
e. Garantieverplichtingen particuliere woningbouw	€ 73.000
f. Garantieverplichtingen nationaal restauratiefonds	€ 58.000
g. Rente-egalisatievoorziening stadsbank	€ 56.000
h. Paswerk	€ 224.000
i. Overige kleinere voorzieningen	€ 8.000

Door het opheffen van deze voorzieningen valt een bedrag vrij van € 1.158.000, waarvan aan de raad wordt voorgesteld dit toe te voegen aan de algemene reserve.

Daarnaast worden de voorzieningen pensioenen ADV/spaarverlof van de voormalige sectoren Maatschappelijke Ontwikkeling, Publieksdienst, Stadsbeheer, Stedelijke Ontwikkeling, Facilitaire Dienst en Concernstaf samengevoegd tot één voorziening pensioenen ADV/Spaarverlof.

Wat betreft de **reserves** wordt voorgesteld om de volgende reserves op te heffen: (het saldo per 31/12 2007 wordt daarbij vermeld)

a. Inschrijving grootboek Nationale Schuld	€ 194.000
b. Aandelen Bank Nederlandse Gemeenten	€ 667.000
c. EWN/NUON	€ 634.000
d. Mobiliteit	€ 147.000
e. Centrale personeelsadministratie	€ 12.000
f. Vitaliteitsreserve	€ 152.000
g. Invoeringskosten WOZ	€ 100.000

Door het opheffen van deze bestemmingsreserves valt een bedrag vrij van € 1.906.000, dat wordt toegevoegd aan de algemene reserve.

Daarnaast worden de reserve kunstwerken, de reserve beeldende kunst en de reserve toegepaste monumentale kunst samengevoegd in de reserve kunstaankopen en toegepaste monumentale kunst. In totaal is hier een bedrag mee gemoeid van € 378.000.

Indachtig eerdere besluitvorming van de raad over de bestemmingsreserve WWB inkomensdeel, wordt nu niet voorgesteld om deze op te heffen. Gezien de regelgeving van het rijk en het aangescherpte Haarlemse beleidskader zou dat echter wel in de rede liggen.

Financiële samenvatting nota reserves en voorzieningen

De financiële gevolgen van bovenstaande voorstellen worden samengevat in de onderstaande tabel.

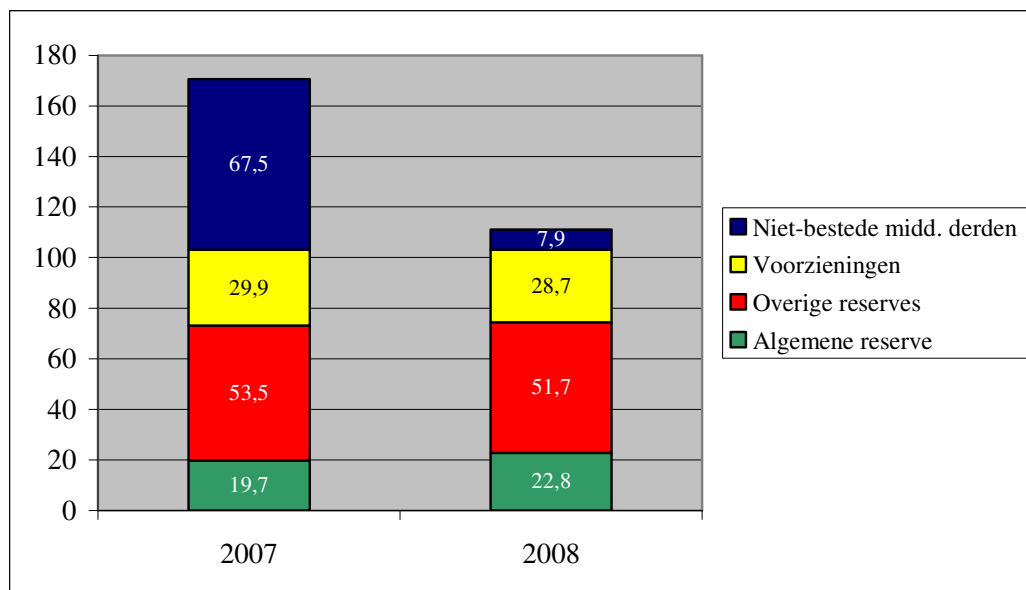
Reserve of voorziening	Saldo 31-12-2007	<i>x € 1.000</i>
		Saldo 31-12-2007 na actualisatie
Algemene reserve (excl. rekening resultaat 2007)	19.744	22.808
Overige algemene reserves	3.265	1.770
Egalisatiereserves	1.917	1.917
Bestemmingsreserves	48.367	47.956
Totaal reserves	73.293	74.451
Voorzieningen voor verplichtingen	24.952	23.850
Egalisatievoorzieningen	4.920	4.864
Voorzieningen niet-bestede middelen van derden, zijnde niet overheidslichamen	7.893	7.893
Voorzieningen niet-bestede middelen van derden, zijnde overheidslichamen *	59.555	0
Totaal voorzieningen	97.320	36.607
Totaal reserves en voorzieningen	170.613	111.058

* als gevolg van de nieuwe bepaling in de BBV worden niet bestede middelen van derden met ingang van 2008 niet meer verantwoord onder de voorzieningen, maar onder de overlopende passiva.

De gewijzigde samenstelling van de reserves en voorzieningen als gevolg van de actualisatie is onderstaand weergegeven:

Samenstelling reserves en voorzieningen

(bedragen x 1 miljoen)

Zoals uit bovenstaande grafiek is af te lezen groeit de algemene reserve door de voorgestelde mutaties in deze nota met 16 % naar € 22,8 mln. Het rekeningresultaat 2007 is hierin niet verwerkt. Doordat de niet bestede middelen van derden met ingang van 2008 niet meer tot de voorzieningen worden gerekend, daalt de totale omvang van reserves en voorzieningen van ruim € 170 miljoen naar € 111 miljoen.

Weerstandscapaciteit en weerstandsvermogen

Het Besluit Begroting en Verantwoording gemeenten en provincies (BBV) schrijft voor dat er met ingang van 2004 in de paragraaf Weerstandsvermogen van de begroting en het jaarverslag aandacht moet worden besteed aan het risicoprofiel van de gemeente en dit af te zetten tegen het weerstandsvermogen.

Op grond hiervan moet de paragraaf minimaal een inventarisatie van de weerstandscapaciteit en de risico's en het beleid hieromtrent te bevatten (artikel 11.2 BBV).

In bijgevoegde nota reserves en voorzieningen wordt voorgesteld de algemene reserve als de beschikbare weerstandscapaciteit te hanteren.

Om het weerstandsvermogen te kunnen beoordelen dient te worden vastgesteld welke ratio (verhouding benodigde en aanwezige weerstandscapaciteit) de gemeente nastreeft. Hiertoe worden de volgende klassen gebruikt³:

Waarderingcijfer	Ratio weerstandsvermogen	Betekenis
A	$2,0 < x$	Uitstekend
B	$1,4 < x < 2,0$	Ruim voldoende
C	$1,0 < x < 1,4$	Voldoende
D	$0,8 < x < 1,0$	Matig
E	$0,6 < x < 0,8$	Onvoldoende
F	$x < 0,6$	Ruim onvoldoende

³ Deze normeringssystematiek voor het weerstandsvermogen is ontwikkeld door het Nederlands Adviesbureau voor Risicomanagement in samenwerking met de Universiteit Twente.

In bijgevoegde nota reserves en voorzieningen wordt voorgesteld dat de gemeente Haarlem een weerstandsvermogen nastreeft dat ten minste voldoende is. Dat betekent een ratio weerstandsvermogen tussen de 1,0 en 1,4 met als waarderingscijfer C.

Berekening ratio weerstandsvermogen

Op basis van de jaarrekeninggegevens 2007 en de wijzigingen op reserves en voorzieningen zoals opgenomen in de nota reserves en voorzieningen bedraagt de weerstandscapaciteit (de algemene reserve) voor de gemeente Haarlem per 31 december 2007 totaal € 22,8 miljoen. Hierbij wordt opgemerkt dat € 10 miljoen geormerkt is voor de besluitvorming van de raad over parkeerfaciliteiten. Effectief omvat de algemene reserve derhalve een vrij inzetbaar deel ter grootte van € 12,8 miljoen. Om de risico's van gemeente Haarlem in kaart te brengen is een risicoprofiel opgesteld. Hierin zijn risico's systematisch in kaart gebracht en beoordeeld. Met de inventarisatie zijn in totaal 52 risico's in beeld gebracht. Omdat het niet waarschijnlijk is dat de risico's zich allemaal in hetzelfde jaar voordoen is een (statistische) simulatie gedaan die het vermogen berekent dat benodigd is om met 90%⁴ zekerheid de risico's voldoende af te dekken. De 10 grootste risico's worden in de paragraaf weerstandsvermogen van bijgevoegde nota reserves en voorzieningen genoemd. Het is hierbij van belang om te realiseren dat een risico geen zekerheid is, maar een kans van voordoen (hoe klein of groot ook) waar, voor zover mogelijk, passende beheersingsmaatregelen zijn getroffen. Bij het bepalen van de risico's is uitgegaan van de risico's die zijn opgenomen in de jaarrekening 2007 met eventuele aanvullingen. Om een waardering te doen voor projectrisico's dient per project een uitgebreide risico-analyse te worden uitgevoerd. Het tijdsbestek dat hiermee samenhangt is te lang om de resultaten te kunnen verwerken in de kadernota. Bij de volgende kadernota wordt gestreefd naar een volledige inventarisatie van de risico's binnen de gemeente en de bijbehorende waardering. De benodigde weerstandscapaciteit die uit de risicosimulatie voortvloeit bedraagt € 17,6 miljoen en wordt afgezet tegen de beschikbare weerstandscapaciteit. De uitkomst van die berekening vormt het weerstandsvermogen.

$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit}} = \frac{12,8}{17,6} = 0,73$$

De ratio van 0,73 valt in de categorie E zoals vermeld in de tabel ratio's weerstandsvermogen en krijgt de classificatie "onvoldoende". Bij deze uitkomst moet rekening worden gehouden met het feit dat de projectrisico's nog niet volledig zijn gewaardeerd en dat de organisatie nog dient te groeien in het identificeren en waarderen van risico's.

Om binnen de categorie C "voldoende" te vallen (ratio weerstandsvermogen = $1,0 < x < 1,4$) zal op basis van de nu bekende benodigde weerstandscapaciteit de algemene reserve een omvang moeten hebben tussen de € 17,6 mln en € 24,7 mln.

In het coalitieakkoord is opgenomen dat de algemene reserve in de komende jaren in omvang zal moeten groeien. De noodzaak hiertoe wordt met de voorliggende berekening van de benodigde weerstandscapaciteit ondersteund en zal bovendien zorgen dat de solvabiliteitspositie (de verhouding eigen vermogen ten opzichte van het balanstotaal) van de gemeente (13%), die aanzienlijk lager is dan bij andere grotere gemeenten (37%), wordt verbeterd.

---

⁴ Het zekerheidspercentage van 90% is een algemeen geaccepteerd en veel gebruikt uitgangspunt bij de beoordeling van het weerstandsvermogen. Afwijking van dit percentage is mogelijk.

Meerjarig verloop algemene reserve

In onderstaande tabel wordt het verloop van de algemene reserve weergegeven, rekening houdend met de financiële wijzigingen zoals vermeld in deze kadernota.

Omschrijving	Budgettair effect (bedragen x € 1.000; v (-) is positief; n is nadelig)					
	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Stand algemene reserve per 01-01	-19.774 v	-24.334 v	-28.047 v	-29.390 v	-29.744 v	-30.892 v
- Toevoeging geraamd in coalitieakkoord	-1.250 v	-1.250 v				
- Amendement II programmabegroting 2008	-429 v					
- Rekeningssaldo 2007	p.m					
- Prognose uitkomst Berap 2008-1	-117 v					
- Herverdeling nota reserves en voorzieningen	-3.064 v					
- Meerjarenraming 2009-2013 (zie hoofdstuk 5 van deze kadernota)		-1.663 v	-1.493 v	-404 v	-1.148 v	-1.467 v
- Extra dividend BNG		-1.050 v				
- Wet voorziening gehandicapten	300 n	250 n	150 n	50 n		
Stand algemene reserve per 31-12	-24.334 v	-28.047 v	-29.390 v	-29.744 v	-30.892 v	-32.359 v
Geraamd in coalitieakkoord	-2.262 v	-4.121 v	-5.785 v	-6.149 v	-8.413 v	-11.097 v

Beslispunten

Het college stelt de raad voor om:

- het geactualiseerde beleidskader zoals opgenomen in bijlage 1 van de Nota reserves en voorzieningen 2008 vast te stellen;
- te besluiten om een aantal reserves op te heffen of samen te voegen, zoals vermeld in dit hoofdstuk;
- het bedrag dat vrijvalt door het opheffen van de in dit hoofdstuk vermelde voorzieningen (totaal € 1.158.000) en bestemmingsreserves (totaal € 1.906.000) toe te voegen aan de algemene reserve;
- als de beschikbare weerstandscapaciteit de algemene reserve te hanteren;
- te besluiten dat de gemeente Haarlem een weerstandsvermogen nastreeft dat ten minste voldoende is. Dat betekent een ratio weerstandsvermogen tussen de 1,0 en 1,4 met als waarderingscijfer C.

11. Voortgang organisatieverandering

11.1 Voortgang reorganisatie

Formeel is per 1 januari 2008 de organisatieverandering een feit. Er is afscheid genomen van de oude sectoren en er wordt nu gewerkt met een centrale directie en acht hoofdafdelingen. Per 1 januari 2008 zijn bijna alle medewerkers geplaatst in de nieuwe organisatie, een proces dat goed is verlopen. In afwachting van nieuwe huisvesting in de Raakspoort en de Zijlpoort zijn veel van de medewerkers per 1 maart 2008 verhuisd naar een nieuwe werkplek in de huidige gebouwen, waar zij als nieuwe hoofdafdelingen zoveel mogelijk zijn geclusterd.

Niet van vandaag op morgen

We hebben niet de illusie dat alleen een wijziging van de structuur de beoogde organisatieverandering teweeg zal brengen. Voor een duurzame organisatieverandering is meer nodig. Het veranderen van de structuur is wellicht een vertrouwde manier om de overheidsorganisatie te veranderen, maar zorgt op zichzelf niet voor daadwerkelijk betere prestaties. Om echt resultaten te boeken is een meer integrale en omvattender benadering nodig, waarin gerichte aandacht wordt besteed aan bestuurs- en managementstijl, cultuur, inzet en competenties van medewerkers, enz. Bij dit alles is een goede onderlinge samenwerking een onmisbare voorwaarde. Dat zijn zaken waarvoor we met deze reorganisatie de fundamenten hebben gelegd, maar die niet door een druk op een knop of door een besluit kunnen worden gerealiseerd, daar is tijd voor nodig.

Behalve ambitieus wordt deze organisatieverandering ook realistisch aangepakt en binnen de formatieafspraken die in het coalitieakkoord zijn gemaakt. De voortgang en het succes van de organisatieverandering meten we aan de hand van de vijf geformuleerde doelstellingen van het traject:

- Beleid en uitvoering beter op elkaar afstemmen
- De oriëntatie op de stad versterken
- Integraal werken versterken
- Het versterken van het strategisch vermogen
- Het verbeteren van de bedrijfsvoering

Als deze doelstellingen over enige tijd in voldoende mate en in samenhang zijn gerealiseerd, is niet alleen sprake van een *organisatieverandering*, maar van een *daadwerkelijke organisatieverbetering*.

Investeren in medewerkers: “Ik werk voor Haarlem!”

Er zal na de focus op de inrichting van de organisatie blijvend en systematisch geïnvesteerd worden in een traject om bovenstaande doelen waar te maken. Alleen een organisatie die continu investeert in haar belangrijkste kapitaal – haar medewerkers – zal in staat zijn te voldoen aan de kwaliteitseisen van bestuur, burger en maatschappelijk middenveld.

Er is sprake van een geslaagde verandering als medewerkers het bij de nieuwe situatie passende gedrag gaan vertonen. Om dit waar te maken starten wordt in 2008 gestart met het traject “Ik werk voor Haarlem!” waarin impliciete gedragsregels expliciet worden gemaakt. Dergelijke gedragsregels zijn onmisbaar voor een sterke organisatiecultuur. Zonder deze regels dreigen de beoogde organisatiedoelen papieren tijgers te worden. In 2008 concentreren wij ons in de uitwerking van deze gedragsregels op drie thema’s die voor het waarmaken van onze doelstellingen van essentieel belang zijn: leiderschap, klantgerichtheid en samenwerking (intern en extern).

Een slankere organisatie

Bij de kadernota 2007 droeg het aantal fte’s binnen de organisatie 1.680. Als gevolg van formatiereductie én realisatie van de verzelfstandigingstrajecten zal per 2010 het aantal fte’s binnen de organisatie 1.130 bedragen. Om dit te bereiken worden in de komende jaren nog taakstellingen ingevuld waarover reeds besluiten zijn genomen (2008/2009: 34 fte, 2009/2010: 40 fte).

11.2 Voortgang verbeteringen organisatie vastgoed

Het doel van het verbeterprogramma is bereikt: de afdeling Vastgoed is weer een 'normaal' onderdeel van de gemeentelijke organisatie. De bedrijfsvoering is op orde en er wordt nadrukkelijk gestuurd op (on)gewenst gedrag. Dit betekent uiteraard niet dat de aandacht mag verslappen. Vooral de centralisatie van het gemeentelijk bezit en de ondersteunende/adviserende rol van Vastgoed binnen Stadszaken moeten er voor zorgen dat integraliteit en transparantie gewaarborgd zijn. De gevolgen van de centralisatie van gemeentelijk bezit worden nu door de afdeling vastgoed geïnventariseerd, waarover op een later stadium wordt gerapporteerd.

11.3 Verzelfstandigingen

In mei 2005 heeft de raad besloten tot het onderzoeken van de mogelijkheid om een aantal gemeentelijke onderdelen te verzelfstandigen. Het ging hierbij om de volgende organisatieonderdelen: Aannemerij, Begraafplaatsen, Belastingen, Frans Halsmuseum, Natuur- en Milieueducatie, Parkeerbeheer, Service Bedrijf Haarlem, Sportaccommodaties, Stadsbibliotheek en Onderwijs Servicekantoor Kennemerland. Inmiddels is daar de regionalisering van de Sector Brandweer en Ambulance bijgekomen in het kader van de ontwikkelingen landelijk en in Kennemerland.

Niet verzelfstandigde onderdelen

Verzelfstandiging van de gemeentelijke begraafplaatsen en van Natuur- en Milieueducatie (kinderboerderij, schooltuinen, ondersteuning) bleek na onderzoek momenteel geen haalbare kaart. Deze onderdelen zijn tijdens de organisatieverandering ingebed in de hoofdafdeling Wijkzaken.

Formeel en feitelijk verzelfstandigde onderdelen

Het bureau Belastingen is sinds 1 januari 2007 verzelfstandigd samen met hetzelfde onderdeel van de gemeente Haarlemmermeer in de gemeenschappelijke regeling Cocensus. Het onderdeel Sport en Recreatie / Accommodaties is per 1 januari 2008 verzelfstandigd. Hiertoe is SRO Kennemerland BV opgericht als lokale vestiging van NV SRO uit Amersfoort. SRO Kennemerland verzorgt de exploitatie, het beheer en het onderhoud van de gemeentelijke binnen- en buitensportaccommodaties (sporthallen, gymzalen, sportvelden e.d.). Per 1 januari 2008 is het onderdeel Ambulancehulpverlening overgegaan naar de Veiligheidsregio Kennemerland.

Feitelijk verzelfstandigde onderdelen

Op 13 december 2007 heeft de raad ingestemd met de definitieve verzelfstandiging van de Stadsbibliotheek Haarlem per 1 juni 2008 (BIS 2007 / 180578) door middel van het oprichten van een stichting en de fusie met de bibliotheek Heemstede. Vervolgens heeft de raad op 22 januari 2008 ingestemd met de definitieve verzelfstandiging van het Frans Hals Museum | De Hallen per 1 januari 2009 (BIS 2007 / 223827), eveneens door middel van het oprichten van een stichting.

Nog in voorbereiding om te verzelfstandigen

De verzelfstandiging van het Onderwijs Servicekantoor Kennemerland wordt momenteel gezien in samenhang met de verzelfstandiging van de bestuurscommissie voor het primair onderwijs tot een stichting. De besprekingen daarover met de schoolbesturen zijn momenteel gaande. De verwachte ingangsdatum van de beoogde nieuwe situatie is 1 augustus 2008, gelijk met het nieuwe schooljaar.

Verder wordt de regionalisering in 2008 van het onderdeel Brandweer voorbereid. De bedoeling is dat alle gemeenten die deelnemen in de gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Kennemerland (VRK) hun lokale brandweer daarin onderbrengen. De dienstverlening door de VRK aan de gemeenten voor de lokale brandweer taken gaat gebeuren op basis van privaatrechtelijke contracten tussen de VRK en elke gemeente afzonderlijk.

Op 25 oktober 2007 heeft de raad een principebesluit genomen (BIS 2007 / 175415) tot het verzelfstandigen van Servicebedrijf Haarlem (SBH) met onderdelen van Paswerk en Spaarnelanden. De uitwerking hiervan heeft nog niet geleid tot overeenstemming tussen de verschillende partijen. Op

dit moment wordt onderzocht of SHB niet als “afdeling” aan Spaarnelanden kan worden toegevoegd, waarbij Spaarnelanden dan uit twee afdelingen zal bestaan: Reiniging en Onderhoud. Ondertussen is SBH in het kader van de organisatieverandering binnen de gemeente onderdeel geworden van de hoofdafdeling Stadsbedrijven.

Financiën

Voor de eenmalige kosten van de verzelfstandigen is een bestemmingsreserve gevormd, die per 31 december 2007 een omvang heeft van € 2,7 miljoen. De raad heeft reeds besloten dat ten laste van deze reserve een eenmalig bedrag van € 0,5 miljoen voor de verzelfstandiging Sport & Recreatie / Accommodaties komt, bedoeld voor de opstartkosten van de vestiging in Haarlem en het vormen van een onderhoudsvoorziening. Ook heeft de raad besloten dat de eenmalige afboekingen van de aan de Stichting Stadsbibliotheek Haarlem en Omstreken respectievelijk de Stichting Frans Hals Museum | De Hallen over te dragen activa ten laste van de reserve komen. Daarmee is een bedrag van circa € 1,4 miljoen gemoeid. Vervolgens komen er nog eenmalige kosten van de nog lopende verzelfstandigings-trajecten ten laste van de reserve, waarvoor nog een bestedingsruimte van ongeveer € 0,8 miljoen resteert. Met betrekking tot de verzelfstandiging van het Servicebedrijf Haarlem, de Brandweer en het Onderwijs Servicekantoor worden –naar het zich nu laat aanzien- geen eenmalige kosten verwacht.

11.4 Voortgang gemeentelijke huisvesting

De realisatie van de nieuwe huisvesting voor onze organisatie is in volle gang. Voor beide nieuwe gebouwen, Raaks- en Zijlpoort zijn de definitieve ontwerpen af. De bouwwerkzaamheden aan de Raaksgarage zijn gestart. Naar verwachting zal in het 3^e kwartaal van 2009 worden gestart met de bovenbouw, waar de Raakspoort onderdeel vanuit maakt. Het gebouw zelf kan dan eind 2010 worden opgeleverd en in gebruik worden genomen. De bouw-vergunning wordt binnenkort verleend. De planning voor de Zijlpoort valt in twee delen uiteen. Allereerst is er de oudbouw. Voor dit deel zal eind van dit jaar de vergunningsprocedure worden gestart. De 2^e fase is mede afhankelijk van overleg met KPN over de nieuwe plaats van de kabelverbindingen. De gesprekken hierover zijn in een afrondende fase. Uitgangspunt is nog steeds dat het totale Zijlpoort gebouw eind 2012 in gebruik wordt genomen.

Gelijktijdig met deze kadernota wordt een actualisatie uitgewerkt van de (financiële) voortgang van het huisvestingstraject.

Beslispunt

Het college stelt de raad voor om kennis te nemen van de voortgang van de organisatieverandering.

12 De begroting van Haarlem vergeleken met andere gemeenten

12.1 Uitgebreide begrotingsscan BZK

In 2007 heeft de Inspectie Financiën Lokale en provinciale Overheden (IFLO) van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijkrelaties (BZK) een rapportage uitgebracht over de uitgevoerde quick scan naar de begrotingspositie van Haarlem.

Naar aanleiding van die rapportage heeft de gemeenteraad tijdens de behandeling van de begroting 2008 besloten om het ministerie van BZK te verzoeken een uitgebreide begrotingsscan uit te voeren. De aanleiding om die uitgebreide begrotingsscan aan te vragen was vooral gelegen in het feit dat bij een dergelijke scan, in tegenstelling tot de quick scan, de financiële positie van een gemeente nader wordt onderzocht en beoordeeld. Voorts biedt een uitgebreide scan de mogelijkheid om nader in te gaan op bepaalde inkomsten- en/of uitgavenclusters.

Het verzoek is door de het ministerie en de provincie gehonoreerd en de bevestigingsbrief van de provincie is in maart jl. in de commissie Bestuur besproken. De commissie Bestuur had twee specifieke vragen:

- kan de raad vooraf worden geïnformeerd over de opzet en inhoud van het onderzoek ?
- kan er een mondelinge presentatie van de uitkomst in de raad worden gegeven ?

De tweede vraag is doorgegeven aan het ministerie en de provincie. De eerste vraag wordt hieronder beantwoord.

Onderwerpen begrotingsscan

In het begrotingsonderzoek komen de volgende onderwerpen aan de orde:

1. Ten eerste *de eigen inkomsten*, te weten de hoogte van de onroerende zaakbelastingen (ozb), de woonlasten vergeleken met andere gemeenten, de onbenutte belastingcapaciteit op basis van het artikel 12-toelatingskaartje en de overige heffingen vergeleken met andere gemeenten.
2. Ten tweede zijn van belang *de rekening- en begrotingsresultaten*: wordt er bij de analyse van de rekening en het opstellen van de begroting voldoende in beeld gebracht wat de omvang is van incidentele en structurele lasten en baten? Met andere woorden: worden structurele lasten gedekt door structurele baten? Daarnaast wordt bezien in hoeverre de begroting reëel is, dat wil zeggen dat onder andere wordt nagegaan of er sprake is van actuele onderhoudsplannen en hoe deze in de begroting zijn vertaald. Daarbij wordt ook de actualiteit van de grondexploitatieplannen betrokken.
3. Ten derde wordt aandacht geschonken aan *het weerstandsvermogen* van de gemeente. Het gaat hierbij om de relatie tussen de weerstandscapaciteit (onder andere reserves en onbenutte belastingcapaciteit) en de risico's die een gemeente loopt.
4. Op verzoek van de gemeente kan in de begrotingsscan ook een vergelijking worden gemaakt met andere gemeenten wat betreft aantallen ambtenaren en de gemiddelde loonsom. Hierbij dient wel bedacht te worden dat de vergelijking van gemeenten onderling bijzonder lastig is: de organisatiestructuur van gemeenten verschilt niet alleen naar gemeentegrootte maar ook naar takenpakket. Daarbij kan uitbesteding van taken aan derden of aan gemeenschappelijke regelingen en inhuur van personeel van invloed zijn op de omvang van het gemeentelijk apparaat. Hierdoor hebben de uitkomsten van de personeelsomvang en de gemiddelde loonsom een beperkte waarde, die BZK in de toelichting van de begrotingsscan nadrukkelijk tot uitdrukking zal laten komen. Het trekken van conclusies is dan ook pas mogelijk nadat de gemeente zelf een nadere analyse heeft uitgevoerd dan wel heeft laten uitvoeren (zie onderzoek naar de overhead hierna).
5. Op verzoek van de gemeente kan in de begrotingsscan ook een vergelijking worden gemaakt op basis van de categoriale gegevens. Hiervoor is het wel noodzakelijk dat voor de geselecteerde gemeenten beschikken over de volledige informatie die volgens de Regeling informatie voor derden geleverd moet worden. Deze informatie is namelijk niet aanwezig in de CBS-gegevens van de gemeentelijke begrotingen, waarvan BZK gebruik maakt). Hoewel verplicht, leveren niet alle gemeenten deze gegevens tijdig aan bij het CBS.

Verdere procedure

Het college van B&W heeft voor het zomerreces een oriënterend gesprek met de IFLO en de provincie. In dit eerste tripartiete gesprek wordt afgesproken wat het onderzoek precies zal inhouden (waaronder het meenemen van de onderwerpen zoals genoemd onder punt 4 en 5) en welke inbreng de betrokken partijen zullen leveren, inclusief de ambtelijke inzet van de gemeente. De provinciale toezichthouder maakt een verslag van dit overleg.

Zoals gebruikelijk wordt het conceptrapport van de begrotingsscan ambtelijk voorgelegd aan zowel de provincie als de gemeente om dit door te nemen op mogelijk feitelijke onjuistheden en/of onduidelijkheden, aanvullingen dan wel ander commentaar. Daarna wordt het definitieve rapport aangeboden aan het college van B&W.

De provincie verwacht een schriftelijke reactie van de gemeente op de rapportage worden gevraagd (in afschrift aan de IFLO). De gemeente moet daarbij aangeven wat met de eventuele aanbevelingen wordt gedaan.

Zowel de rapportage als de reactie van B&W daarop zullen worden voorgelegd aan de raad.

Naar verwachting zal voor het zomerreces met het onderzoek worden begonnen en is de rapportage na de zomervakantie gereed.

12.2 Vergelijkend (benchmark-) onderzoek naar de overhead in Haarlem

Ingevolgde de 'Verordening onderzoek doelmatigheid en doeltreffendheid van door het college gevoerde bestuur' (GW, artikel 213 a) moet het college jaarlijks twee doelmatigheidsonderzoeken uitvoeren.

Bij de begrotingsbehandeling 2008 is besloten tot de volgende onderzoeken:

- de omvang van de overhead in de Haarlemse organisatie (zie verder);
- de control (sturing en beheersing) van de deelnemingen en grote gesubsidieerde instellingen. De resultaten van dit onderzoek worden eind 2008 door de raad behandeld.

De uitvoering van het onderzoek

Aan adviesbureau Berenschot is gevraagd om na te gaan hoe de omvang van de staf en ondersteuning (niet zijnde de leidinggevende lijnfuncties) van het ambtelijk apparaat in Haarlem zich verhoudt tot dat van andere gemeenten (benchmarkonderzoek). Voor deze vergelijking maakt men gebruik van de kennis en gegevens die sinds 2002 zijn verkregen door de omvang van de staf en ondersteuning van meer dan 280 gemeenten in kaart te brengen. Voor de benchmarkvergelijking van Haarlem zijn de 122 gemeenten die sinds 2005 deelnamen als referentiegroep gebruikt.

De resultaten van het onderzoek leiden tot inzicht in hoe de overhead van Haarlem zich verhoudt tot die van andere, vergelijkbare gemeenten. De omvang van de staf en ondersteuning wordt daartoe uitgesplitst naar verschillende staf- en ondersteunende functies: personeel en organisatie, informatisering en automatisering, financiën en control, juridische zaken, communicatie, facilitaire dienst, secretariaten in het 'primaire proces' en bestuurszaken en bestuursondersteuning.

De uitkomst van het onderzoek

In het onderzoek zijn twee vergelijkingen gemaakt:

- Allereerst wordt Haarlem vergeleken met het gemiddelde van de 100.000+gemeenten die eerder zijn onderzocht.

Uit deze vergelijking blijkt dat de omvang van de Haarlemse staf en ondersteuning 97,0 fte groter is dan het gemiddelde van vergelijkbare gemeenten. Haarlem zet op alle functies meer formatie in, met uitzondering van de functie Communicatie.

De grootste absolute afwijkingen treedt op bij Financiën en Control en de Facilitaire Dienst.

Deze 97 fte heeft Haarlem reeds zelf opgenomen als taakstelling (zie onderstaande tabel) en dus verwerkt in de meerjarenraming. Deze taakstelling zal in de jaren tot en met 2011 moeten worden gerealiseerd. Dat betekent dat we dan scoren op het gemiddelde niveau. Deze taakstelling heeft als herkomst de formatiereductie uit het huidige coalitieakkoord, het nieuw te bouwen stadskantoor en verwerking, de gevolgen van de verzelfstandigingen op de overhead.

Formatiereductie op basis van eerdere besluitvorming (in aantal fte's)

	2008	2009	2010	2011
Coalitieakkoord/Reorganisatiebesluit: Middelen en Services	0,00	14,02	29,92	29,92
Efficiency huisvesting gemeente (financiële taakstelling die is vertaald in formatie op basis van € 50.000 = 1 fte)			10,00	20,00
Taakstelling voortvloeiend uit verzelfstandigingen	13,00	23,00	23,00	23,00
Taakstelling in begroting 2008-2012 (ombuigingen)			20,00	25,00
Totaal	13,00	37,02	82,92	97,92

- Vervolgens is een vergelijking gemaakt op basis van kwartielscores. Dit is telkens het percentage waaraan de laagst (lees: best) scorende 25% 100.000+ gemeenten die eerder zijn onderzocht voldoende heeft. De kwartielscore is daarmee een ambitieuzere maatstaf dan het gemiddelde, maar niet de meest ambitieuze (dat zou een vergelijking zijn met de best practice gemeenten). De vergelijking op basis van de kwartielscore laat zien dat Haarlem 157,5 fte meer op staf en ondersteuning inzet dan de laagste 25% van de vergelijkbare 100.000+gemeenten. Ook hier geldt dat van deze 157,5 fte dus al 97 fte is opgenomen als taakstelling en dus in de meerjarenraming, die in 2011 zal moeten worden gerealiseerd. Indien wij ons meten aan de kwartielscore resteert tussen de uitkomst van de benchmark (voor dit onderdeel) en de reeds opgenomen taakstelling nog een verschil van 60,5 fte.

Berenschot geeft in zijn rapportage aan dat de uitkomst van de benchmark een indicatief karakter heeft. Nader onderzoek moet uitwijzen op welke gronden en onder welke voorwaarden reductie van de overheadformatie kan gaan plaatsvinden.

Hoe verder

De uitkomsten van het externe adviesbureau te worden onderworpen aan een nadere analyse en uitwerking. Dit is een van de taken van hierboven genoemde projectgroep die begin 2008 is gestart met de opdracht om ervoor te zorgen dat de taakstellingen op het gebied van personeel voor de periode 2008 – 2012 worden gerealiseerd.

De taken van de projectgroep bestaan daarmee uit:

1. Tot 2011 realiseren van de reeds in de meerjarenbegroting opgenomen taakstellingen (waaronder de taakstellingen waartoe is besloten bij het Coalitieakkoord, de verzelfstandigingen en de nieuwe huisvesting van de gemeente) (fase 1). Na het realiseren van die taakstelling kunnen we ons dus vergelijken met het gemiddelde van met Haarlem vergelijkbare gemeenten.
2. Bepalen van de maximale overhead per afdeling waar Haarlem in de 2^e fase na 2011 naar toe moet werken. Het gaat hierbij om de formatie van de Concernstaf, Middelen & Services en de bedrijfsbureau's. Dit beeld zal met ondersteuning van Berenschot worden verkregen.
3. Bepalen wat de noodzakelijke voorwaarden zijn op het terrein van (her) inrichting van processen, (informatie) systemen (digitalisering, workflow, etc), personeel (competenties) om de eerste twee taken te kunnen realiseren, deze voorwaarden realiseren en hierover (tussentijds) te rapporteren.

De raad wordt over de voorgang geïnformeerd door middel van de reguliere P&C-rapportage (begroting, bestuursrapportages).

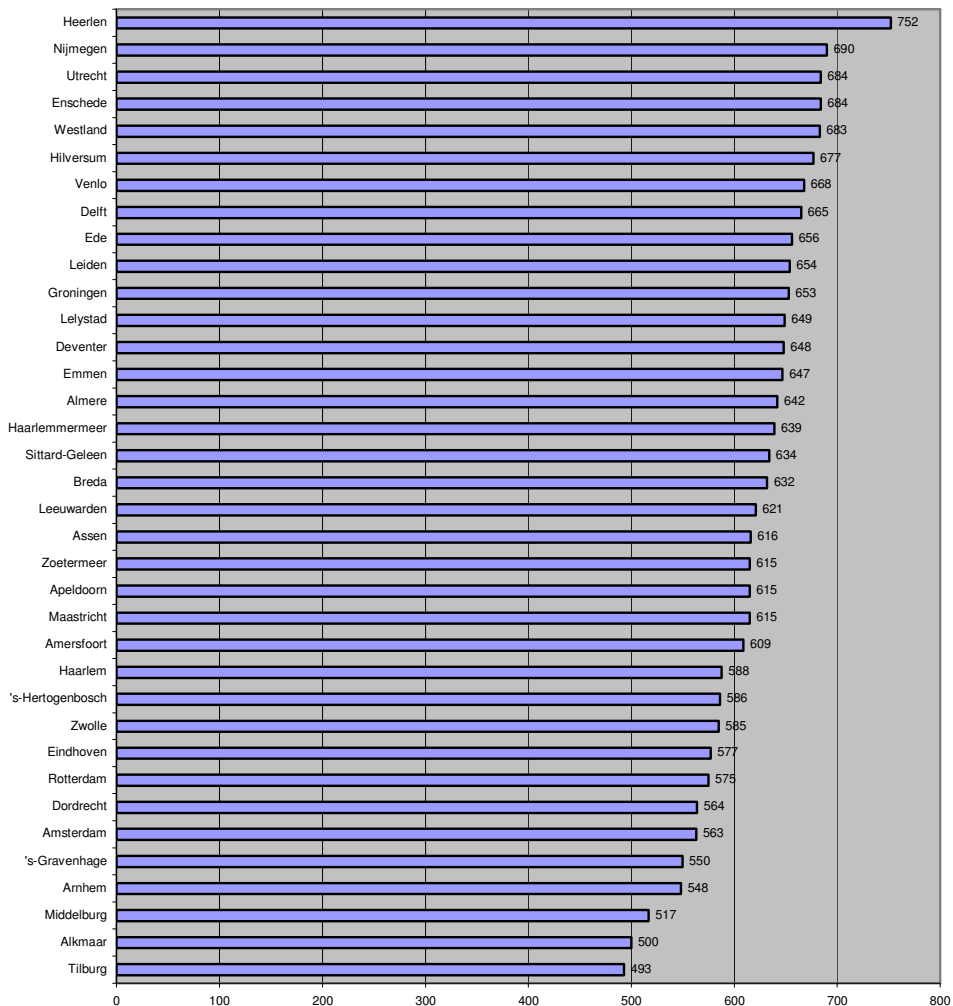
12.3 Benchmark belastingen

Jaarlijks verricht het Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden (COELO) onderzoek naar de belastingen van de 37 grootste gemeenten in Nederland. Centraal daarbij staat de ontwikkeling van de gemeentelijke woonlasten (ozb, rioolrecht en reinigingsheffing). Bij het opstellen van de vergelijking tussen de gemeenten wordt uitgegaan van een meerpersoonshuishouden, wonend in een eigen huis met een voor iedere gemeente bepaalde gemiddelde waarde. Voor Haarlem komt deze gemiddelde waarde uit op € 223.000.

Daarnaast heeft het COELO in 2008 in opdracht van de VNG voor het eerst een Woonlastenmonitor uitgevoerd

Uit het Overzicht Grote Gemeenten 2008 dat in januari jl. is uitgebracht (zie ook www.COELO.nl), blijkt dat de grote gemeenten in 2008 hun woonlasten verhogen met gemiddeld 3,0%. De stijging komt grotendeels op het conto van het rioolrecht. In 2008 is het peiljaar van de WOZ-waarden verschoven van 2005 naar 2007. Daardoor is de waarde van de woningen van 2007 op 2008 gestegen met gemiddeld 7,8%. Gecorrigeerd voor de waardeontwikkeling stijgen de gemiddelde ozb-tarieven voor woningen met 1,5%.

Woonlasten 100.000+ gemeenten 2008

Uit de tabel blijkt dat Haarlem in vergelijking met de andere 100.000+ gemeenten een bescheiden 25^e plaats inneemt voor wat betreft de woonlasten.

De belangrijkste conclusie van de Woonlastenmonitor is dat een gemiddeld huishouden met een koopwoning dit jaar € 80 meer kwijt is aan bijkomende woonlasten. Dat komt neer op 0,3% van het inkomen. De bijkomende woonlasten zijn de woonlasten naast de hypotheeklasten, zoals belastingen op water, energie, het eigen huurwaardeforfait en de overdrachtsbelasting. Circa 79% van de stijging in 2008 wordt veroorzaakt door het rijk, terwijl gemeenten verantwoordelijke zijn voor 14% en waterschappen voor 7%. In 2000 was het gemeentelijk aandeel nog 21%. Er is dus sprake van een duidelijke afname.

Beslispunt

Het college stelt de raad voor om kennis te nemen van het vervolgonderzoek naar de overhead waarbij moet worden aangegeven wat er nodig is om op termijn tot de 25% van de gemeenten te behoren met de laagste overhead.

13. Voorstel

Wij stellen de raad voor:

1. De kadernota 2008 vast te stellen, met inbegrip van de financiële meerjarenraming 2009 – 2013, bestaande uit:
  - de structurele financiële doorwerking van de bestuursrapportage 2008-1;
  - de financiële gevolgen van het Investeringsplan 2008 – 2013;
  - de overige financiële ontwikkelingen vanaf 2009.
2. Het Investeringsplan 2008 – 2013 vast te stellen met inbegrip van de investeringen die zijn benoemd als ‘nieuwe wensen’.
3. De nota Reserves en voorzieningen 2008 vast te stellen, en:
  - a. het geactualiseerde beleidskader reserves en voorzieningen vast te stellen;
  - b. een aantal reserves op te heffen of samen te voegen, zoals vermeld in hoofdstuk 10;
  - c. het bedrag dat vrijvalt door het opheffen van de in hoofdstuk vermelde voorzieningen (totaal € 1.158.000) en bestemmingsreserves (totaal € 1.906.000) toe te voegen aan de algemene reserve;
  - d. als de beschikbare weerstandscapaciteit de algemene reserve te hanteren;
  - e. om als gemeente Haarlem een weerstandsvermogen na te streven dat ten minste voldoende is. Dat betekent een ratio weerstandsvermogen tussen de 1,0 en 1,4 met als waarderings-cijfer C.
4. De financiële gevolgen die voortvloeien uit de besluitpunten 1 en 3 financieel-technisch te verwerken in de meerjarenbegroting 2009 – 2013 en de 2^e suppletioire begrotingswijziging 2008.
5. Kennis te nemen van het vervolgonderzoek naar de overhead waarbij moet worden aangegeven wat er nodig om op termijn tot de 25% van de gemeenten te behoren met de laagste overhead.
6. Kennis te nemen van de stand van zaken met betrekking tot:
  - a. de uitvoering van het coalitieakkoord;
  - b. de uitgavenramingen voor het Grotestedenbeleid 2008 en 2009;
  - c. de risico's met betrekking tot het Grotestedenbeleid;
  - d. de bezuinigingen op formatie en overige bezuinigingen;
  - e. de voortgang van de verbetermaatregelen uit de Visie op planning en control;
  - f. het grondbeleid;
  - g. de voortgang van de organisatieverandering.

De secretaris

De burgemeester

14. Besluit

De raad der gemeente Haarlem,

Gelezen het voorstel van het college van burgemeester en wethouders

Besluit:

1. De raad stelt de kadernota 2008 vast, met inbegrip van de financiële meerjarenraming 2009 – 2013, bestaande uit:
  - de structurele financiële doorwerking van de bestuursrapportage 2008-1;
  - de financiële gevolgen van het Investeringsplan 2008 – 2013;
  - de overige financiële ontwikkelingen vanaf 2009.
2. De raad stelt het Investeringsplan 2008 – 2013 vast met inbegrip van de investeringen die zijn benoemd als ‘nieuwe wensen’.
3. De raad stelt de nota Reserves en voorzieningen 2008 vast, en besluit:
  - a. het geactualiseerde beleidskader reserves en voorzieningen vast te stellen;
  - b. een aantal reserves op te heffen of samen te voegen, zoals vermeld in hoofdstuk 10;
  - c. het bedrag dat vrijvalt door het opheffen van de in hoofdstuk vermelde voorzieningen (totaal € 1.158.000) en bestemmingsreserves (totaal € 1.906.000) toe te voegen aan de algemene reserve;
  - d. als de beschikbare weerstandscapaciteit de algemene reserve te hanteren;
  - e. dat de gemeente Haarlem een weerstandsvermogen nastreeft dat ten minste voldoende is. Dat betekent een ratio weerstandsvermogen tussen de 1,0 en 1,4 met als waarderingscijfer C.
4. De financiële gevolgen die voortvloeien uit de besluitpunten 1 en 3 financieel-technisch te verwerken in de meerjarenbegroting 2009 – 2013 en de 2^e suppletoire begrotingswijziging 2008.
5. De raad neemt kennis van het vervolgonderzoek naar de overhead waarbij moet worden aangegeven wat er nodig om op termijn tot de 25% van de gemeenten te behoren met de laagste overhead.
6. De raad neemt kennis van de stand van zaken met betrekking tot:
  - a. de uitvoering van het coalitieakkoord;
  - b. de uitgavenramingen voor het Grotestedenbeleid 2008 en 2009;
  - c. de risico's met betrekking tot het Grotestedenbeleid;
  - d. de bezuinigingen op formatie en overige bezuinigingen;
  - e. de voortgang van de verbetermaatregelen uit de Visie op planning en control;
  - f. het grondbeleid;
  - g. de voortgang van de organisatieverandering.

Gedaan in de vergadering van 19 juni 2007.

De griffier

De voorzitter

Bijlage 1: Investeringsplan 2008 - 2013

Als los boekje bijgevoegd.

Bijlage 2: Nota reserves en voorzieningen 2008

Als los boekje bijgevoegd.

Bijlage 3: Stand van zaken uitvoering Coalitieakkoord 2006-2010: 'Sociaal en Solide'

Dit overzicht geeft van alle afspraken uit het coalitieakkoord aan wat de stand van zaken van de uitvoering is. Daarbij houdt een groen licht in dat de afspraak is uitgevoerd of binnen deze raadsperiode zal worden uitgevoerd. Daarvoor is geen bijzonder aandacht nodig en dit geldt voor 116 afspraken. Een geel licht houdt in dat de prestatie kan worden uitgevoerd, maar dat hiervoor wel (extra) aandacht noodzakelijk is. Tenslotte betekent een rood licht dat de afspraak op problemen stuit of dat reeds besloten is deze niet uit te voeren. Dit geldt voor 5 afspraken.

In de kolom Nr staat het eerste cijfer voor het nummer van de paragraaf uit het coalitieakkoord en zijn de volgende twee cijfers het volgnummer daarbinnen. Vanaf nummer 1001 vormen de eerste twee cijfers het paragraafnummer. De afspraken in het overzicht zijn in dezelfde volgorde als die in het coalitieakkoord gesorteerd, beginnen met paragraaf 2 daarvan (paragraaf 1 bevatte geen afspraken).

In de kolom Ph is aangegeven welke portefeuillehouder primair verantwoordelijk is voor de uitvoering van de betreffende afspraak. BS is burgemeester B. Schneiders, CV is wethouder C. van Velzen, HM is wethouder H. van der Molen, JN is wethouder J. Nieuwenburg en MD is wethouder M. Divendal.

Nr	Onderwerp	Ph	Prg	Stand	Toelichting
201	Binnen projecten is er budget voor ondersteuning van externe deskundigheid van bewonersgroepen. De organisatie en financiering van de bewonersondersteuning zal verhelderd en vereenvoudigd worden;	BS	5	☺	
202	Burgers kunnen meer dan een keer in de vier jaar hun stem laten horen. Wij maken het mogelijk dat er in de stad referenda gehouden worden over onderwerpen die Haarlemmers belangrijk vinden;	BS	1	☺	
203	Wij gaan met regiogemeenten gericht en intensiever samenwerken voor goede regionale afstemming van woningbouw, economie en werkgelegenheid, toerisme, veiligheid, milieu en verkeer, zowel op de schaal van de regio Zuid Kennemerland als op het niveau van de Noordvleugel van de Randstad.	BS	1	☺	
301	Minder taken voor de ambtelijke organisatie;	CV	10	☺	
302	Een versobering van het Investeringsplan;	CV	10	☺	
303	Het schrappen van 20 vacatures die als gevolg van de externe instroomstop niet zijn ingevuld; De externe instroomstop wordt per 1-1-2007 beëindigd;	CV	10	☺	
304	Geconcentreerde centrale inkoop op zoveel mogelijk terreinen;	CV	10	☺	De hoofdafdeling Middelen & services werkt het actieplan uit.
305	Verkleining van politieke organen (o.a. van 6 naar 4 wethouders);	CV	1	☺	
306	Het invoeren van een inkomensafhankelijke bijdrage in de Wmo en het kritisch doorlichten van het bovenwettelijke deel van de WVG, onder afweging van sociaal aanvaardbare alternatieven;	HM	3	☺	
307	Temporiseren van grote projecten als de Spoorzone;	CV	5	☺	

Nr	Onderwerp	Ph	Prg	Stand	Toelichting
308	Een verhoogde uitstroom uit de bijstand;	HM	7	☺	
309	Het terugdraaien van een aantal overschrijdingen;	CV	10	☺	
310	Efficiency huisvesting gemeentelijke organisatie;	CV	10	☺	
311	Een verhoging van de OZB met 3% per jaar;	CV	10	☺	
312	Het afschrijven van personeelslasten op investeringsprojecten wordt op termijn beëindigd. Het aantal fte's in de begroting waarvoor geen reguliere dekking bestaat, wordt in deze periode gehalveerd (minus 45 fte's).	CV	10	☹	Op dit moment is een voorstel in voorbereiding waarin wordt voorgesteld de uitgaven van de initiatief- en definitiefase niet meer te activeren. De kosten hiervan bedragen minimaal € 400.000 plus PM (voor complexe projecten). De eerste aanzet om tot voorgestelde wijziging over te gaan is (indien de maatregel wordt overgenomen) verwerkt bij de kadernota. Daarnaast is het voorstel beter te rapporteren en nacalculeren over de VAT-kosten bij projecten.
313	In de komende collegeperiode zal optimaler en slimmer gebruik worden gemaakt van subsidiemogelijkheden die het rijk, de provincie en Europa bieden.	CV	10	☺	
314	Het parkeerfonds wordt opgeheven en wordt (inclusief de aangepane verplichtingen) onderdeel van de reguliere begroting;	CV	10	☺	
315	Vastgestelde budgetten zijn taakstellend voor de eigen begroting van de portefeuille, sector of afdeling. Nadelen worden eveneens in de eigen begroting afgedekt. Voordelen vloeien eerst naar de algemene middelen. Om deze aanpassingen te verwerken, zal het college een nieuwe nota begrotingsregels opstellen;	CV	10	☺	
316	Een eventueel positief rekeningresultaat (pm) boven de reeds gereserveerde reserveopbouw wordt verdeeld over: -50% extra opbouw algemene reserve; - 50% extra inloop aanpak achterstallig onderhoud	CV	10	☺	
401	Het lopende organisatieveranderingstraject wordt onverkort verder uitgevoerd;	CV	10	☺	
402	Als gevolg van taakvermindering en de inzet van strategisch personeelsbeleid wordt de organisatie verkleind. Er worden minder projecten uitgevoerd, er wordt gekozen voor een vertraging van de verwerking van bestemmingsplannen, de strategische capaciteit van de organisatie zal worden verminderd, het milieubeleid zal zich beperken tot haar wettelijke taken. Dat betekent minder arbeidsplaatsen bij alle sectoren (zie bijlage 1);	CV	10	☹	De organisatie wordt als gevolg van de afspraken in het Coalitieakkoord en het Reorganisatiebesluit verkleind. Bij de Kadernota 2007 bedroeg het aantal fte's binnen de organisatie 1680. Als gevolg van de bezuinigingen én van maximale realisatie van de verzelfstandigingen zal per 2010 het aantal fte's 1130 bedragen. Bij de start van de collegeperiode is kritisch gekeken naar de uitvoering van projecten en het aantal beleidsambtenaren. Wettelijke regelingen schrijven een versneld vaststellen van bestemmingsplannen voor en de toenemende zorg voor ons milieu (Haarlem klimaatneutraal) staat ons niet toe om ons uitsluitend te beperken tot wettelijke taken.

Nr	Onderwerp	Ph	Prg	Stand	Toelichting
403	De verkleining van de ambtelijke organisatie zal via natuurlijk verloop plaatsvinden: geen gedwongen ontslagen als gevolg van de organisatieverandering;	CV	10	😊	
404	De onderzoeken naar te verzelfstandigen onderdelen van de organisatie worden voortgezet. Over elke voorgenomen verzelfstandiging zal het nieuwe college een afzonderlijk besluit nemen;	CV	10	😊	
405	Door middel van ICT-toepassingen wordt de dienstverlening aan burgers verbeterd, te financieren uit de legestarieven van de mensen die daar gebruik van maken. Voor de dienstverlening van de gemeente wordt een kwaliteitssysteem ingevoerd.	CV	1	😊	
501	De inzet van gebiedsgebonden agenten wordt bepleit bij de verantwoordelijke portefeuillehouder en de politie. De inzet van wijkagenten past in de integrale buurtgerichte aanpak die wij voorstaan, een aanpak die in samenwerking met bewoners en organisaties in de wijk wordt uitgevoerd. Onderdeel van deze aanpak is het vergroten van de veiligheid rond scholen en andere buurtvoorzieningen;	BS	2	😊	
502	De coalitie overweegt geen verdergaande openstelling van winkels, vanwege de grote sociale consequenties voor personeel en ondernemersgezinnen. Ook staan wij geen verdere liberalisatie van de openingstijden van de horeca voor, behoudens initiatieven waar een breed draagvlak voor is;	BS	6	😊	
503	Voor Haarlem is het kabinetsbesluit om de gemeente Haarlemmermeer met Schiphol congruent in te delen bij de veiligheidsregio Kennemerland van groot belang. De veiligheid van onze regio en daarmee van Haarlem is hiermee zeer gebaat. Het besluit zal invloed hebben op de organisatie van de rampenbestrijding binnen de regio en op de rampenbestrijding en crisisbeheersing van de gemeente Haarlem. De uitwerking van dit besluit heeft gevolgen voor de organisatie van de Hulpverleningsdienst Kennemerland (HDK);	BS	2	😊	
504	In samenwerking met de overige gemeenten in Kennemerland onderzoeken wij de mogelijkheden van verdere regionalisering van de brandweerorganisatie;	BS	1	😊	
505	Er komt een onderzoek naar de mogelijkheden voor regulering van de teelt en de aanvoer van softdrugs voor coffeeshops. Dit met het oog op voorkoming van criminaliteit en verbetering van toezicht op de volksgezondheid;	BS	2	😞	Dit onderzoek wordt niet gedaan, aangezien hier sprake is van landelijke beleid en het niet mogelijk is om stedelijk beleid te voeren. Wel wordt actief toezicht gehouden op de voorwaarden in de vergunning.
506	De gemeente Haarlem zal bij voor (georganiseerde) criminaliteit vatbare branches van het bedrijfsleven doelgericht het instrument BIBOB inzetten.	BS	2	😊	
601	Over de Spaarnepassage van de Zuidtangent vindt overleg plaats met de provincie. Startpunt van het gesprek is dat deze over een brug plaats zal vinden en niet via een tunnel;	MD	8	😊	Haarlem en provincie hebben de eerste ronde haalbaarheidstudie HOV-tunnel afgerond. Gestart wordt met vervolgonderzoek o.l.v. provincie.

Nr	Onderwerp	Ph	Prg	Stand	Toelichting
602	De uit te voeren maatregelen voor het autoluw maken van de binnenstad moeten gelijk opgaan met het optimaliseren van het openbaar vervoer en de doorstroming op de weg (tangentsysteem);	MD	8	☺	Er is een nota verkeerscirculatie binnenstad binnenkort in aantocht ter bespreking in B&W, waarna doorzending aan de commissie Beheer. De griffie overweegt nadrukkelijk deze nota als basis te benutten voor een stadsgesprek.
603	Een autoluwe binnenstad vraagt ook om (waar mogelijk ondergrondse) parkeergarages aan de randen van de binnenstad;	MD	8	☺	De voorbereidingen voor een garage Nieuwe Gracht vorderen gestaag.
604	Om de bereikbaarheid te verbeteren, worden in de Waarderpolder meerdere grote projecten gerealiseerd, volgens een door het college op te stellen fasering;	MD	8	☺	
605	Samen met de provincie, ROA en de gemeenten Heemstede, Bloemendaal, Velsen en Zandvoort wordt gewerkt aan het verbeteren van de bereikbaarheid van de kust en het terugdringen van opstoppingen in de stad;	MD	8	☺	In het kader van het project Bereikbaarheid Kust is een studie Dynamisch Verkeersmanagement gestart als regionaal product van de gemeenten in ZK en de provincie. De stuurgroep is inmiddels akkoord. Binnenkort worden de eerste resultaten gepresenteerd.
606	Met de provincie wordt onderzocht of de totstandkoming van Station Haarlem-West (ter vervanging van station Overveen) financieel haalbaar is. Dit station zal de bereikbaarheid vergroten voor de vele studenten van INHOLLAND en het NOVA-college;	MD	8	☹	In het antwoord op schriftelijke vragen van fracties is aangegeven dat station Haarlem-west niet gerealiseerd zal kunnen worden. Zie BIS 2007/120294.
607	Onder gemeentelijke regie kan het realiseren van parkeergarages worden gegund aan geïnteresseerde marktpartijen;	MD	8	☺	Dit punt wordt uitgewerkt in de nota over de Nieuwe Gracht.
608	Voor een euro heen en terug minimaal op de koopavonden, zaterdagen en koopzondagen. In overleg met Connexion en de provincie wordt een actie gestart ter stimulering van het busvervoer, met daaraan gekoppeld een aantrekkelijke prijs voor museum, (kinder)theater en horecabezoek. Uitgangspunt van het project is dat het zichzelf financiert;	MD	8	☺	Recent vond nader bestuurlijk overleg met de provincie plaats. Provincie wenst, naast vergoeding van kosten voor omleidingsroutes, nadere informatie over (financiële) bestending van deze proef bij positief resultaat. Sprake is in ieder geval van (zekerstelling van) aanvullende eigen bijdrage.
609	Haarlem zet in op versterking van de regionale samenwerking in de regio (Noordvleugel, ROA) op het terrein van verkeer en vervoer. Om onder meer het uitgaansleven te stimuleren wordt gewerkt aan de verbetering van het openbaar vervoer in de nacht.	MD	8	☺	(Ambtelijke) deelname aan workshop(s) Noordvleugel 2040, opstellen gezamenlijke bereikbaarheidsvisie van Haarlem en provincie in het basisdocument van de tunnelstudie. Blijvend pleidooi in overleggen met NS, provincie (o.a. PVVB) en Noordvleugel. De Zuidtangent biedt 's nachts reeds een aansluiting op nachtnet.
701	In de komende periode worden de onderhoudsbudgetten op normniveau gebracht. Aanvullend worden extra middelen vrijgemaakt om het opgelopen achterstallig onderhoud in te lopen. Het college komt voor beide onderwerpen bij de behandeling van de begroting 2007 met een uitgewerkt plan van aanpak met concrete jaarlijkse doelen. Hierover wordt per jaar in de begroting gerapporteerd.	MD	9	☺	
702	Aan het eind van deze collegeperiode dient de kwaliteit van bruggen, openbare verlichting en speelvoorzieningen, alsmede de kwaliteit en verkeersveiligheid van wegen, sportaccommodaties en onderwijsgebouwen zichtbaar en meetbaar te zijn verbeterd;	MD	9	☺	

Nr	Onderwerp	Ph	Prg	Stand	Toelichting
703	Waar mogelijk zal een koppeling worden gemaakt tussen het inhalen van achterstallig onderhoud en het weer aan het werk krijgen van Haarlemmers met een uitkering, bijvoorbeeld via Paswerk;	HM	7	☹	Hoewel er bijstandsgerechtigden werken in het onderhoud, zullen de ambities in het coalitieakkoord qua aantallen niet worden gerealiseerd.
704	Wij kiezen voor meer groen in versteende buurten. Het groen dat er is moet beter worden onderhouden en toegankelijk zijn. Als er groen verdwijnt, moet dat in dezelfde buurt op een andere plaats terugkomen;	MD	9	☺	
705	Waardevolle groene natuurgebieden aan de randen van de stad blijven beschermd. Dat geldt ook voor de stadsparken. Buiten de grenzen van het Provinciaal Streekplan Noord-Holland Zuid worden geen (woning)bouw ambities gepland of in gang gezet. Het gemeentebestuur heeft zorg, maar stelt zich open voor ideeën voor plannen voor overgang van stedelijk naar landelijk gebied zonder kramp of angst voor aantasting daarvan;	MD	5	☺	
706	Een leefbare stad en leefbare wijken zijn niet alleen een zaak van de gemeente alleen. Het is ook een verantwoordelijkheid van de bewoners en ondernemers. Deze verantwoordelijkheid kan het best worden waargemaakt in een gerichte wijkaanpak, waarin de activiteiten van de verschillende disciplines die voor die leefbaarheid zorg dragen (gemeente, politie, welzijnswerk, corporaties, bewonersorganisaties, bedrijfsleven) elkaar kunnen versterken. Het is daarbij van belang dat ook het gemeentebestuur zelf in de wijken aanwezig is. Elk van de vijf leden van het college krijgt een coördinerende verantwoordelijkheid voor een stadsdeel van Haarlem, in aansluiting op het beleid 'Regie in de wijken'. Periodiek zal het voltallige college acte de presence geven in elk stadsdeel;	BW	9	☺	
707	De verkeerssituatie op de dijk in Spaarndam blijft een belangrijk aandachtspunt voor de leefbaarheid aldaar. Waar mogelijk wordt de situatie in overleg met de gemeente Haarlemmerliede en Spaarnwoude verbeterd. Parkeermogelijkheden worden alleen op de Kerklaan verder onderzocht;	MD	8	☺	De optie voor een verhoogd kruisingsvlak in de nieuwe rijweg-Visserseinde wordt nog onderzocht op mogelijke hinder vanwege trillingen. Voor parkeren op de Kerklaan is in het Investeringsplan geen budget beschikbaar gesteld.
708	Uit kostenoverwegingen wordt de select-spray-methode als preferente methode ingezet voor onkruidbestrijding.	MD	9	☺	Er is inmiddels apparatuur op de markt gekomen die aanzienlijk zuiniger zou zijn m.b.t. de toediening van gif dan de select-spray methode die tot nu toe in gebruik is. Bezien zal worden of deze machine in Haarlem inzetbaar is. Het zal wel een kostenverhoging meebrengen. Geschat wordt een verhoging van circa 18.000 euro op jaarbasis. Voorts zal, gezien de mogelijke schadelijkheid voor de gezondheid en het milieu, bezien worden of en wanneer teruggekeerd kan worden naar een gifvrij onkruidbeheer en wat de financiële consequenties zijn.

Nr	Onderwerp	Ph	Prg	Stand	Toelichting
801,1	Met inachtneming van de geformuleerde uitgangspunten wordt zoveel mogelijk vastgehouden aan de gemaakte afspraken met de Rijksoverheid vastgelegd in het Ontwikkelingsprogramma Haarlem (duur 2005-2009): bouw van minimaal 4100 nieuwbouwwoningen (uitbreidingsnieuwbouw) in de stad, herstructurering met sloop van minimaal 900 en nieuwbouw van minimaal 1090 woningen.	JN	5	☹	De taakstelling voor Haarlem (netto productie van 5.000 woningen over de jaren 2005 t/m 2009) betekent een forse opgave. Volgens de laatste gegevens is een productie van 3200 woningen hard te noemen. In de pijplijn zitten nog ca. 1.990 woningen (plancapaciteit). Op basis van de praktijkervaringen is planuitval onvermijdelijk. Rekening moet worden gehouden dat het aantal van 5000 gerealiseerde woningen eind 2009 niet wordt gehaald. Bij de rapportage richting ministerie van VROM is afgesproken dat bij de eindafrekening de onherroepelijk in voorbereiding / aanbouw zijnde woningbouwprojecten mogen worden meegeteld voor het eindresultaat.
801,2	Het verder toegankelijk maken van minimaal 2571 woningen		5	☺	Realisatie van toegankelijke woningen is gekoppeld aan nieuwbouwpoging. Daar er veel appartementen toegevoegd worden, die voor het merendeel volledig toegankelijk gebouwd worden, is er een mogelijkheid dat deze prestatie gehaald wordt.
801,3	Ingrijpende woningverbetering bij 815 woningen		5	☺	
801,4	Omzetting van minimaal 2850 huurwoningen naar koopwoningen		5	☺	
801,5	Aandacht voor cultuurimpuls en wijkidentiteit bij herstructurering;		5	☺	
802	In samenspraak met de woningbouwcorporaties en de bewonerscommissies wordt opnieuw geïnventariseerd welke woningen niet gesloopt maar gerenoveerd worden, teneinde de voorraad betaalbare huurwoningen te waarborgen. De bewonerscommissies hebben een belangrijke adviserende rol binnen deze inventarisatie, en worden in staat gesteld zich te laten ondersteunen door onafhankelijke adviseurs;	JN	5	☺	Zie brief aan commissie Ontwikkeling van september 2007 (motie 'Kom afspraken sociale volkshuisvesting na' 2007-K6/83)
803	Het college wordt belast met het doen van onderzoek naar de mogelijkheden om de verkoop van sociale huurwoningen te beperken;	JN	5	☺	
804	Er worden verschillende mogelijkheden geïnventariseerd en ingezet om de mogelijkheid voor starters op de Haarlemse (en regionale) woningmarkt te verbeteren, door voor deze doelgroep meer te bouwen en door met woningbouwcorporaties scherpere afspraken te maken over mogelijkheden van koop van de huurwoning of Maatschappelijk Gebonden Eigendom; Daarnaast wordt het instrument van sociale erfpacht met recht op koop (Zaans model) door het college onderzocht. Tot slot wordt leegstand actief bestreden en kunnen leegstaande gebouwen tijdelijk of blijvend worden herbestemd tot woningen;	JN	5	☺	
805	Senioren wordt bewogen een volgende stap te maken in de wooncarrière naar geschiktere woonvormen waaronder groepswonen, waardoor passende woningen voor gezinnen vrijkomen. Daartoe worden de komende jaren minimaal 500 appartementen gerealiseerd;	JN	5	☺	

Nr	Onderwerp	Ph	Prg	Stand	Toelichting
806	Voor de periode na 2009 worden nieuwe afspraken gemaakt met de Rijksoverheid en de regio waarbij de woningmarktambities verder worden aangescherpt in samenspraak met de gemeenteraad;	JN	5	☺	
807	De gemeente maakt afspraken met woningcorporaties en huiseigenaren, om het beheer en onderhoud van woningen en openbare ruimte te versnellen;	JN	5	☺	
808	In regionaal verband worden verdere afspraken gemaakt over harmonisering en vereniging van woningbouwambitie en verdeling van huurwoningen;	JN	5	☺	
809	In regionaal verband worden nieuwe afspraken gemaakt voor huisvesting van kwetsbare groepen in de sociale woonruimte voorraad om de uitstroom uit pensions en sociaal pensioen te bevorderen;	JN	5	☺	
810	Kamergewijze verhuur wordt niet langer aangemerkt als woonruimteonttrekking;	JN	5	☺	
811	Haarlem treedt in overleg met INHOLLAND, het NOVA-college en de provincie om te bezien hoe het wonen op een campus in Haarlem gestimuleerd kan worden.	MD	5	☺	In een brief aan de commissie Ontwikkeling van september 2007 heeft het college gesteld dat onderzoek heeft aangetoond dat de studentenhuysvesting niet de problemen oplevert zoals in bijv. Utrecht, Amsterdam en Rotterdam. De kamernood onder studenten lijkt over het algemeen mee te vallen. Ook in kwalitatief opzicht voldoet de huisvesting over het algemeen. Wel zijn nieuwe huisvestingsprojecten noodzakelijk om de stijging in studentenaantallen op te vangen en voor de nodige verversing (in kwalitatief opzicht) te zorgen. Zo heeft Hogeschool InHolland inmiddels in samenwerking met Dubo 170 studenteneenheden gerealiseerd op de campus aan de Veldzigtlaan en heeft Pré Wonen onlangs 120 eenheden aan de Spoorwegstraat opgeleverd. De vraag naar studentenhuysvesting wordt uiteraard mede bepaald door de ontwikkelingen in het studieaanbod in Haarlem. Die ontwikkeling zullen wij nauwgezet volgen.
901	In het kader van de ontwikkeling van de stad spelen woningbouwcorporaties een constructieve rol in vernieuwing van woningbouw, maar ook in vernieuwing en verbetering van de openbare ruimte. Met hen worden afspraken aangescherpt en wordt zonodig openbare ruimte in beheer of eigendom overgedragen om het beheer en onderhoud te waarborgen. Bij verkoop wordt afgewogen of het openbare karakter behouden dient te blijven;	JN	5	☺	
902	Bij bestaande ontwikkelingen wordt op zeer korte termijn per project en per fase bij projectontwikkeling de gemeentelijke rol bezien, welke opzet kan leiden tot reductie van ambtelijke inzet of meeropbrengsten voor de gemeente Haarlem. Het college doet hiervan verslag aan de gemeenteraad bij de begroting 2007, in verband met de verdere voortgang en de wijze waarop dat verantwoord is. Het opgegeven financiële kader in bijlage 1 geldt hierbij als minimumvariant;	JN	10	☹	Ambtelijk is een notitie opgesteld die moet leiden tot betere sturing op VTU-kosten en een verantwoorde afname van geactiveerde personeelskosten op projecten. Het college behandelt deze nota in mei.

Nr	Onderwerp	Ph	Prg	Stand	Toelichting
903	Voor deelprojecten bij de gesloten grondexploitaties gaat de kost niet voor de baat uit: de winst uit een deelproject moet geïncasseerd zijn, voordat overgegaan kan worden tot investeren in verband met een ander deelproject om risico's te beperken;	JN	5	☺	Deze actie kan als afgesloten worden beschouwd. Zowel bij het opstellen van de jaarrekening 2006 als 2007 zijn in goed overleg met de accountant de regels wettelijke regels voor tussentijdse winstneming aangescherpt. Resultaat is een bestendige gedragslijn die voorschrijft dat alleen tussentijds winst mag worden genomen indien de toekomstige kosten/investeringen binnen de grondexploitatie aantoonbaar worden gedekt door voldoende baten.
904	De uitvoering van het project Zomerzone wordt verder ter hand genomen en in 2007 zijn er tastbare resultaten;	JN	5	☺	
905	Het uitvoeringsplan Schalkwijk 2000+ wordt doorgezet om te komen tot een verantwoorde toevoeging van de woningvoorraad van minimaal 1800 woningen in het stadsdeel en de kwaliteit van de openbare ruimte en de sociale infrastructuur te verbeteren, op basis van de in paragraaf 8 geformuleerde uitgangspunten. De stadsdeelhartontwikkeling wordt uitgewerkt en een begin gemaakt met uitvoering;	JN	5	☺	De ontwikkeling en uitvoering in het stadsdeel verloopt overeenkomstig de uitgangspunten en kaders van Schalkwijk 2000+ en de actualisatie van nov. 2006. De toevoeging van 1800 woningen aan de woningvoorraad heeft betrekking op de programmaperiode. Voor Schalkstad (stadsdeelhart) is in maart 2008 het Definitief Ontwerp vastgesteld, als basis voor de uitvoering.
906	Het college komt bij de begroting 2007 met een voorstel om de rol van de welstands- en monumentencommissie te beperken, teneinde vertraging en onnodige regelzucht te voorkomen. Uiteraard gebeurt dit met inachtneming van het belang van de instandhouding van het cultureel erfgoed en met inachtneming van de Welstandsnota 2004;	JN	5	☺	In mei behandelt het college een nota over de welstandsadvisering.
907	Er zijn grote zorgen over de plannen van de provincie voor de sloop van het zogenaamde Zwiersgebouw en het ontwerp van een nieuw kantoorgebouw. De vorm, kwaliteit en uitstraling van de geplande nieuwbouw staat op gespannen voet met de welstandseisen die voor dit beschermd stadsgebied gelden. Mede gelet op de rol van de Gemeenteraad bij het vaststellen van een nieuw bestemmingsplan voor dit gebied, zal het college met de provincie in overleg treden;	JN	5	☺	De Provincie heeft het bouwplan (voorlopig) ingetrokken Er moet een ander ontwerp gemaakt worden. Er zijn geen nieuwe plannen bekend.
908	Bij stadspoortontwikkelingen (bijv. de Westelijke Randweg), bij de Leidsevaart, ten oosten van het Beatrixplein en langs de Prins Bernardlaan wordt zo mogelijk kwalitatief verantwoorde hoogbouw toegestaan;	JN	5	☺	
909	Bij OV-knooppunten worden meer en hogere woningbouw en mogelijkheden voor bedrijfshuisvesting toegestaan.	JN	5	☺	
1001	Invoering van inkomensafhankelijke eigen bijdragen [in de Wmo];	HM	5	☺	Er bestaat een inkomensafhankelijke eigen bijdrage voor Wmo-huishoudelijke hulp.
1002	Woningen, voorzieningen en buurten dienen te zijn afgestemd op de behoefte van zowel de jongere als de oudere en gehandicapte inwoners van Haarlem;	HM	5	☺	

Nr	Onderwerp	Ph	Prg	Stand	Toelichting
1003	Initiatieven worden ondersteund waardoor 'jonge' maar vitale ouderen een bijdrage leveren aan de samenleving. Ouderen en mensen met een beperking dienen zo veel en zo lang mogelijk zelfstandig te kunnen blijven wonen;	HM	5	😊	
1004	De zorg moet klantgericht zijn, dichtbij en zonder ingewikkelde intakeprocedures, formulieren en bureaucratie. Patiënten- en consumentenorganisaties moeten meedenken en meedoen bij de inrichting van de zorg;	HM	3	😊	
1005	Kortdurende zorg door mantelzorgers moet zo snel en simpel mogelijk geleverd worden. Bij langdurige zorg zal er preciezer gekeken worden naar wat er nodig is en hoe dat geregeld moet worden;	HM	3	😊	
1006	Op het terrein van de Wmo komen zoveel mogelijk slimme collectieve regelingen in de stad, die goedkoper zijn dan dure individuele regelingen;	HM	3	😊	
1007	een goede klachtenregeling bij zorgverleners en de loketten;	HM	3	😊	
1008	in Haarlem Noord, Centrum, Oost en Schalkwijk minstens één zorgloket, waar mensen met alle zorgvragen terecht kunnen, zo mogelijk te combineren met andere voorzieningen zoals de bibliotheek.	HM	3	😐	In de nota Raad op Maat kiest het college voor een nieuw model met betrekking tot de informatie- en adviesfunctie. Uitgangspunt hiervan is één moederloket met (meerdere) servicepunten in de wijk.
1009	Bovenwettelijke uitgaven op de WVG worden kritisch gezien, onder afweging van sociaal aanvaardbare alternatieven;	HM	3	😊	
1010	Het huidige voorzieningenniveau zal worden getoetst aan het uitgangspunt dat de beschikbare middelen optimaal worden aangewend voor het terugdringen van de problematiek in aard en omvang;	HM	3	😊	
1011	Onze afspraak met het Rijk om de verblijfsduur in de maatschappelijke opvang terug te dringen met 20%, vormt de kern van ons beleid;	HM	4	😊	
1012	De gemeente zal zich sterk maken bij het Rijk voor meer mogelijkheden voor opvang onder dwang van verslaafden die overlast geven op straat. Als het Rijk de bevoegdheden van de gemeenten op dit terrein vergroot, zal Haarlem daar actief gebruik van gaan maken;	HM	4	😊	
1013	De kerntaak van de gemeente is het bieden van een vangnet aan opvang en het voeren van regie. Wij spreken de organisaties op het gebied van zorg en begeleiding aan op hun verantwoordelijkheid ook voor deze doelgroep te blijven nemen, evenals de taak van woningcorporaties om mensen onderdak te bieden. Met elkaar dienen zij zorg te dragen voor een meer divers aanbod aan hulpverlening, begeleid en beschermd wonen en woonzorgcombinaties. Wij zullen in goed overleg met de regiogemeenten en de HDK onze regietaak op dit terrein weer zelf ter hand nemen;	HM	4	😊	

Nr	Onderwerp	Ph	Prg	Stand	Toelichting
1014	De mogelijkheden om de aanpak van dak- en thuislozen uit AWBZ/Wmo-middelen te financieren worden aangegepen;	HM	4	☺	
1015	Met regiogemeenten worden afspraken gemaakt om de beschikking te krijgen over meer woningen voor mensen ten behoeve van begeleid en beschermd wonen;	JN	4	☺	
1101	De wijkgerichte aanpak van het sociaal beleid wordt de komende periode verder uitgebouwd volgens het gedachtegoed van Regie in de Wijk. Het stimuleren van Brede Scholen, sport en de zorg voor ouderen en gehandicapten maakt hier nadrukkelijk onderdeel van uit. De wijkraden vormen hierin bij uitstek een belangrijke gesprekspartner;	BW		☺	
1102	Wijkuitvoeringsprogramma's worden - naar analogie van het convenant Binnenstad – geformaliseerd in convenanten;	BW		☺	
1103	Het college onderzoekt mogelijkheden om – gezamenlijk met relevante partners als woningbouwcorporaties – buurt- en wijkinitiatieven te ondersteunen die gericht zijn op het versterken van de sociale samenhang;	BW		☺	
1104	Uitgangspunt is dat ondersteuning wordt geboden waar dat noodzakelijk is, maar dat Haarlemmers daartegenover ook zelf verantwoordelijkheid dragen en moeten nemen voor het verbeteren van hun omstandigheden;	BW		☺	
1105	Binnen een sterkere wijkaanpak past ook dat er helder zicht en sturing is op de accommodaties en panden die ingezet worden voor maatschappelijke (en economische) doeleinden, zodat de diverse behoeften beter op elkaar worden afgestemd. Dit kan onder andere leiden tot multifunctionele accommodaties en multifunctioneel gebruik van bestaande accommodaties. Het college komt eind 2006 met een plan dat dit nader uitwerkt en recht doet aan het belang dat wij hechten aan een evenwichtige spreiding van ontmoetingsruimten in de stad.	JN	5	☺	In deze coalitieperiode wordt het Structuurplan maatschappelijke voorzieningen opgesteld. De inventarisatie is gereed (nulmeting). In de jaren 2008 en 2009 wordt gewerkt aan het Structuurplan 2020, waarin de (door de gemeente en partners) gewenste ontwikkelingen worden opgenomen.
1106	Scholen, kinderopvangplekken, sportvoorzieningen en buurthuizen proberen zo veel mogelijk bij elkaar te brengen in één gebouw en blijven werken aan de brede school;	MD	4	☺	
1107	Binnen de integrale wijkaanpak een versnelde aanpak van achterstallig onderhoud aan schoolgebouwen en nieuwbouw van schoolgebouwen als deze niet meer aansluiten bij de eisen van het onderwijs van nu;	MD	4	☺	
1108	Jongeren stimuleren zich medeverantwoordelijk te voelen voor de eigen buurt: jongeren in Haarlemse buurten komen met voorstellen om mee te doen en mee te denken aan een betere buurt en nemen daarvoor verantwoordelijkheid;	MD	4	☺	
1109	Streven naar uitbreiding van het aantal kinderspeelplaatsen. In de bestemmingsplannen wordt standaard een speelparagraaf opgenomen;	MD	5	☺	In nieuwe of herziene bestemmingsplannen worden speelgelegenheden voortaan expliciet genoemd als maatschappelijke bestemming.

Nr	Onderwerp	Ph	Prg	Stand	Toelichting
1110	Investeren in initiatieven als de huiswerkklassen organiseren;	MD	4	😊	
1111	Ouders meer te betrekken bij de school en de school meer te betrekken bij de buurt.	MD	4	😊	
1112	Op het brede terrein van de sociale pijler is op grond van eerdere besluitvorming al een omvangrijke bezuiniging doorgevoerd. Wij willen verdere taakstellingen tot een uiterste beperken;	HM	4	😊	
1113	Wij onderzoeken hoe via bijvoorbeeld tariefstelling de inzet van gesubsidieerde instellingen zoveel mogelijk terechtkomt bij de Haarlemmers die dit het hardst nodig hebben;	HM	4	😊	
1114	Wij bezien hoe maatregelen als Workfirst ook ten goede kunnen komen aan de sociale sector;	HM	7	😐	De uitvoering hiervan hangt samen met de besluitvorming over de ID-banen.
1115	Daarnaast geven wij de gesubsidieerde instellingen meer dan nu de ruimte om vanuit hun professionaliteit adequaat en flexibel in te spelen op de problemen in de Haarlemse samenleving. Dit betekent echter geen vrijblijvendheid: resultaatgerichtheid staat voorop. Tegenover meer ruimte vooraf staat een intensievere verantwoording achteraf, inclusief het betrekken van klantgroepen en sleutelfiguren uit het veld, gericht op evaluatie en verbetering. Een resultaatgerichte, projectmatige en flexibele benadering kenmerkt het subsidiebeleid van het nieuwe college;	HM	4	😊	
1116	Ingaande 2007 worden meerjarige subsidieafspraken gemaakt, met een jaarlijkse verantwoording, teneinde de beheerslast bij zowel instelling als ambtelijk apparaat terug te dringen.	HM	4	😊	
1117	Onderhoud en realisatie van goede sportvelden en sportzalen in de buurten, toegankelijk en dichtbij voor iedereen; aanpakken van het achterstallig onderhoud samen met de sportverenigingen;	MD	4	😊	
1118	Locaties zoals scholen, buurthuizen of het dak van een parkeergarage en plekken in de groene ruimte benutten voor sport door multifunctioneel en innovatief ruimtegebruik. Bij herstructurering en nieuwbouw wordt naar creatieve mogelijkheden gezocht, waardoor multifunctionele accommodaties ontstaan;	MD	4	😐	De hogere kosten belemmeren momenteel de praktische uitvoerbaarheid hiervan
1119	Lidmaatschap van sportverenigingen moet betaalbaar zijn voor alle Haarlemmers;	MD	4	😐	Haarlem Pas en JeugdSportpas worden ingezet om sport voor iedereen toegankelijk te maken. Er wordt onderzoek gedaan naar studentenkorting bij sportverenigingen. De huurtarieven van accommodaties worden - gelet op de doorbelasting van deze kosten binnen het lidmaatschap - al zo laag mogelijk gehouden.
1120	Vrijwilligerswerk stimuleren, samen met het onderwijs en de verenigingen, zodat iedereen zijn steentje bijdraagt;	MD	4	😊	

Nr	Onderwerp	Ph	Prg	Stand	Toelichting
1122	Inburgering van oudkomers vindt bij voorkeur plaats in de eigen wijk;	HM	4	☺	
1123	Wij willen bevorderen dat Haarlemmers – jong en oud – samen leren, samen wonen en samen kunnen werken. Het ontstaan van zwarte en witte scholen kan daarmee in tegenspraak zijn, net als zwarte en witte wijken. Het gaat er om dat deze vorm van segregatie – veelal als gevolg van sociaal economische achterstanden – kan leiden tot verscherping van tegenstellingen tussen bevolkingsgroepen. Een verregaande samenwerking en afstemming tussen het openbaar en bijzonder onderwijs in buurten en wijken is daartoe een vereiste. Op het gebied van onderwijs en volkshuisvesting zullen concrete initiatieven worden genomen om sociaal-economische menging te bevorderen. De coalitie ontmoedigt het ontstaan van scholen die per definitie sociaal-economische segregatie bevorderen, met inachtneming van de bestaande wetgeving.	MD	4	☺	
1124	Het ondersteunen van kleine culturele organisaties en culturele initiatieven van Haarlemmers;	CV	6	☺	
1125	Zorgen voor voldoende en betaalbare oefenruimtes en ateliers voor creatieve Haarlemmers;	CV	6	☺	
1126	Alle budgettaire problemen op cultuurterrein worden binnen het programma Cultuur opgelost, met uitzondering van de exploitatie van de schouwburg. Zodra de schouwburg geopend wordt, wordt hiervoor een extra budget van 0,5 miljoen structureel toegevoegd. Binnen het programma Cultuur wordt het budget voor amateurkunst zoveel mogelijk ontzien;	CV	6	☺	
1127	Nog scherper de samenwerking stimuleren tussen de Volksuniversiteit, Kreator en de Muziekschool en gezamenlijk te zorgen voor een professionele organisatie met een rijk aanbod aan culturele activiteiten.	CV	6	☺	
1201	Een versterking van de samenwerking tussen het bedrijfsleven en de gemeente. Bedrijven krijgen een duidelijk aanspreekpunt binnen de gemeentelijke organisatie;	BS	1	☺	
1202	Samen met het bedrijfsleven zal er de komende jaren gewerkt worden aan een aanscherping van het economische profiel van de stad. Dat profiel zal verwerkt worden in een gezamenlijke economische agenda voor de komende jaren. Een agenda met heldere concrete doelstellingen en goede afspraken;	BS	6	☺	
1203	De ontwikkeling van het bedrijventerrein van de Waarderpolder dient krachtig te worden voortgezet. De optimalisering van de bereikbaarheid van dit bedrijventerrein vormt daartoe een noodzakelijke voorwaarde. De ontwikkeling van de Waarderpolder dient te worden afgestemd op samenhang met de regionale economische ontwikkeling (Noordvleugel) en de plaats van Haarlem daarin. Vanuit dat perspectief moet het profiel van de Waarderpolder aangescherpt worden;	BS	6	☺	

Nr	Onderwerp	Ph	Prg	Stand	Toelichting
1204	Uit onderzoek blijkt dat Haarlem veel potenties heeft op het terrein van de creatieve industrie. Voor zowel de economische als sociale ontwikkeling van de stad liggen op dit terrein voor Haarlem kansen die meer dan voorheen benut moeten worden. De doorontwikkeling van het terrein van Nieuwe Energie kan op dit terrein voor een doorbraak zorg dragen. Voor een robuuste ontwikkeling van deze bedrijfstak in Haarlem is het krachtig doorzetten van de samenwerking in de Noordvleugel een noodzakelijke voorwaarde;	BS	6	😊	
1205	Er zal in nauw overleg met het onderwijs en het bedrijfsleven de komende jaren flink geïnvesteerd worden in een betere aansluiting tussen het onderwijs en de arbeidsmarkt. In samenwerking met INHOLLAND en de Sociale Dienst zal een stagemakelaar worden aangesteld. De kansen voor startende ondernemers om zich in Haarlem te vestigen worden uitgebreid (bedrijfsverzamelgebouwen);	MD	4	😊	
1206	Teneinde meer ondernemers aan de stad te binden wordt gestreefd naar vermindering van het aantal regels voor het bedrijfsleven.	BS	6	😐	Vóór de zomer 2008 start een scan naar de mogelijkheden om de administratieve lasten van Haarlemse regelgeving op het terrein van vergunningen en ontheffingen voor ondernemers te verlichten. Hiervoor is subsidie ontvangen van Senter Novem.
1207	Wij kiezen voor een fusie tussen VVV en Hapro. De nieuwe organisatie zal gehuisvest worden aan of in de directe omgeving van de Grote Markt;	BS	6	😊	
1208	Onderzocht zal worden hoe Haarlem beter kan profiteren van de toeristenstroom naar Amsterdam. Een nauwere samenwerking met het ATCB zal bij dit onderzoek betrokken worden.	BS	6	😊	
1301	Mede gekoppeld aan onze verhoogde inspanning op onderhoudsterrein, wordt het bestand aan uitkeringsgerechtigden zo optimaal mogelijk ingezet. Dit geeft mogelijkheden om in de komende jaren respectievelijk 50, 50, 100 en 150 personen extra uit de bijstand regulier werk aan te bieden;	HM	7	😞	Hoewel er bijstandsgerechtigden werken in het onderhoud, zullen de ambities in het coalitieakkoord qua aantallen niet worden gerealiseerd.
1302	De ontwikkeling van de Waarderpolder is van groot belang voor de werkgelegenheid in de Haarlemse regio. De gemeente zet hier krachtig op in en verwacht van het bedrijfsleven zelf ook dat zij verantwoordelijkheid neemt door zelf te investeren in verbeteringen. Voorrang wordt gegeven aan bedrijven met veel werkgelegenheid (ook laaggeschoolde arbeid);	BS	6	😊	
1303	Kleinschalige, niet milieubelastende werkgelegenheid (dienstverlening) in de buurten versterken, door bijvoorbeeld het reserveren van bedrijfsruimten in bestemmingsplannen en actieve bemiddeling vanuit de gemeente voor bedrijfsruimte voor starters;	BS	6	😊	
1304	Een bedrijvenloket voor startende en gevestigde ondernemers met begeleiding en informatie op maat;	BS	1	😊	

Nr	Onderwerp	Ph	Prg	Stand	Toelichting
1305	Het creëren van 100 stageplaatsen voor uitkeringsgerechtigden binnen de gemeente, met de mogelijkheid om door te stromen naar vrijkomende vacatures via interne procedures.	HM	4	☹	Planvorming: 2e kwartaal 2008 Invoering: 2e half jaar 2008 Mijlpalen: 1 juli 2008: planvorming omgezet in besluit 1 juli 2008: betrokken partijen zijn geïnformeerd over spelregels en resultaatverplichting 1 oktober 2008: 1e tussenrapportage 1 januari 2009: 2e tussenrapportage.
1306	Elke uitkeringsgerechtigde krijgt een vaste casemanager, die hem aanspreekt op ambities en mogelijkheden. Wie niet kan werken wordt geholpen, wie niet wil werken wordt streng aangepakt. Als solliciteren echt geen zin heeft, worden mensen gestimuleerd om zich in te zetten in sociale activeringstrajecten. Alleenstaande ouders met jonge kinderen worden wel gestimuleerd om te werken, maar als dit om redenen niet kan, worden zij vrijgesteld van sollicitatieplicht.	HM	7	☺	
1307	Er wordt voorzien in gratis kinderopvang voor alleenstaande ouders in de bijstand die een reïntegratietraject volgen;	HM	7	☹	De mogelijkheid van gratis kinderopvang wordt momenteel nader onderzocht. Er blijken nog enige haken en ogen aan vast te zitten.
1308	Elke uitkeringsgerechtigde ontvangt een traject op maat, gericht op adequate ondersteuning en reïntegratie;	HM	7	☹	Momenteel zit 50% van de cliënten op een traject. In de loop van 2008 wordt de andere helft van het bestand bekeken.
1309	Voor de financiering van projecten voor uitkeringsgerechtigden wordt meer gebruik gemaakt van Europese subsidies;	HM	4	☺	
1310	De gemeente gaat bij het gunnen van opdrachten na of voorwaarden kunnen worden gesteld aan opdrachtnemers over het in dienst nemen van werkloze Haarlemmers;	HM	7	☺	
1311	CWI, UWV en sociale dienst en ondersteunende diensten zoals kinderopvang, scholing etc. onderbrengen in één gebouw: uitkeringsgerechtigden en werkzoekenden moeten bij één loket alles kunnen regelen;	HM	7	☺	
1312	De gemeente voert verschillende wetten over welzijn, zorg en inkomen in samenhang uit (WSW-WWB-Wmo).	HM	3	☹	
1313	De coalitie verwacht een groeiend tekort op de Bijzondere Bijstand. Het college zal dit tekort analyseren en maatregelen voorstellen om dit probleem structureel op te lossen. Daarbij worden 3 richtingen gezien: 1. het tekort afdekken met extra middelen; 2. herziening van het verstrekkingenpakket; 3. indien sprake is van een landelijk probleem, dit gezamenlijk met andere gemeenten neerleggen bij het Rijk.	HM	7	☺	Er is op dit moment geen sprake van tekorten

Nr	Onderwerp	Ph	Prg	Stand	Toelichting
1314	De sociale dienst onderzoekt actief bij mogelijke klanten actief of zij behoefte hebben aan bijzondere bijstand. Haarlemmers met een uitkering worden beter voorgelicht over inkomensondersteuning en voorzieningen, zoals bijscholing en kinderopvang. Haarlemmers die wat meer moeite hebben met het doorgronden van de regels en voorschriften, worden hierin extra ondersteund;	HM	7	☺	
1315	Het ouderen- en zorgloket krijgt ook een buurtfunctie. Als er maar enige aanleiding toe is gaat het loket op zoek naar verborgen zorgvragen of biedt het loket hulp aan van hulp- en dienstverlening aan de kwetsbare groepen;	HM	3	☺	B&W besluit binnenkort over een uitgangspuntennotitie inzake een nieuw model van loketten, namelijk een moederloket met satellieten in de wijk (dus buurtfunctie). De uitwerking daarvan moet nog beginnen. Het tweede aspect: namelijk het "outreaching" werken is geen taak van het loket en wordt niet verder ontwikkeld.
1316	In samenwerking met vroegsignaleerders als de corporaties, maatschappelijk werk en MEE wordt ingezet om schulden zo vroeg mogelijk op te sporen en daar actief hulpverlening op aan te bieden.	HM	7	☺	Gerealiseerd met de nota 'preventie huisuitzettingen'.

Bijlage 4: Stand van zaken uitvoering Ontwikkelingsplan Haarlem (OPH)

Dit overzicht bevat alle met het rijk gemaakte afspraken in het kader van het grotestedenbeleid. Per afspraak is door middel van een verkeerslicht de stand van zaken aangegeven. Van de 55 afspraken liggen er 41 op koers, blijft van 9 afspraken de realisatie aandacht vereisen en zijn er 2 waarvan de realisatie op problemen stuit.

Nr	Naam beleidsveld	nr	Prestatie afspraken OPH 2	Stand	Toelichting
2	Veiligheid, vergunningen en handhaving				
2.1	Sociale veiligheid	1	Betere veiligheid woon, werk en verblijfsomgeving		
		P06	Vermindering criminaliteit in risicogebieden en in de woonomgeving	😊	
		P07	Haarlemmers die 's avonds thuis blijven omdat men zich onveilig voelt	😊	
		P08	Aanpak onveilige plekken	😊	
		P09	Certificatie woningen volgens Keurmerk Veilig wonen.	☹️	De afspraken inzake het Keurmerk zijn in de Midtermreview van het OPH aangepast: De nieuwbouwambitie en dus ook het aantal gecertificeerde woningen tot en met 2009 is 5.000. Het rijk vraagt Haarlem het verschil in de ambitie met 3.000 nieuwbouwwoningen op te vullen door stimulering van toepassing van het Keurmerk Veilig Wonen bij bestaande bouw. Haarlem zal zich hiervoor inspannen.
		P11	Aanpak achterpaden van 400 woningen	☹️	In 2007 zijn door middel van een tegemoetkoming in de kosten vanuit de tijdelijke regeling subsidie achterpaden beveiliging 17 woningen van een veilig achterpad voorzien. In 2006 is gesteld dat meer aandacht zal worden besteed aan communicatie omtrent beveiliging van achterpaden. Hier is niet aan toegekomen wegens andere prioriteiten.
		2	Minder overlast, geweld, discriminatie en vernielingen in daartoe aangewezen gebieden		
		P01	Starten trajecten veelplegers	😊	
		P02	Afronden trajecten veelplegers	😊	
		P03	Trajecten jeugdige veelplegers	😊	
		P04	% Overlastgegenden in maatschappelijke opvang	😊	
		P05	Overlastlocaties	😊	
		P10	Certificatie winkelcentrum volgens het Keurmerk Veilig Ondernemen.	😊	
		P12	Overlast gedefinieerd in actieprogramma Veilige Binnenstad.	😊	
		3	Minder overlast, geweld, discriminatie en vernielingen door		

Nr	Naam beleidsveld	nr	Prestatie afspraken OPH 2	Stand	Toelichting
			jongeren		
		P13a	Onveiligheidsgevoelens bij de leerlingen van het voortgezet onderwijs		nog niet bekend
		P13b	Onveiligheidsgevoelens bij de personeelsleden van het voortgezet onderwijs		nog niet bekend
		P14	Incidenten op scholen van het voortgezet onderwijs		nog niet bekend
		P15	Aandacht aan overlast door jongeren op straat	☺	Ondanks de inspanningen die zijn verricht is het percentage gestegen tot 23%.
		P16	Vermindering aantal minderjarige Haarlemse verdachten van 12 t/m 17 jaar		nog niet bekend
3	Zorgzame samenleving				
3.1	Openbare gezondheidszorg	2	Goede preventie en zorg voor kinderen met overgewicht		
		P24	Tegengaan overgewicht bij kinderen	☹	Het project wordt uitgevoerd door de HDK (inmiddels VRK). Door factoren van buitenaf zal de overeengekomen indicator met het Rijk niet worden gehaald. Het aantal kinderen met overgewicht neemt ten opzichte van het begin van het project in 2005 toe in plaats van af. Oorzaak is de huidige levensstijl waar de gemeente slecht beperkt en indirect invloed op heeft.
3.2	Maatschappelijke opvang	1	Adequate hulpverlening aan verslaafden, daklozen en mensen met een psychiatrische achtergrond		
		P17	Terugbrengen verblijfsduur in de maatschappelijke opvang	☺	
		P19	Behandeling cliënten in de ambulante verslavingszorg	☺	
		P20	Behandelingen in de ambulante verslavingszorg	☺	
		2	Adequate hulpverlening bij huiselijk geweld		
		P21	Uitvoering van het aanwezige convenant huiselijk geweld	☺	
		P22	Instandhouding van het advies en meldpunt huiselijk geweld	☺	
		P23a	Het aantal eerste meldingen van huiselijk geweld	☺	
		P23b	Het aantal herhaalde meldingen van huiselijk geweld	☺	
		3	Adequate vrouwenopvang		
		P18	Het aantal plaatsen in de vrouwenopvang		
4	Maatschappelijke ontwikkeling				
4.1	Jeugd (en onderwijs)	1	Optimale kansen op deelname maatschappij		
		P25	Deelname peuters en kleuters deel aan voorschoolse programma's	☺	
		P25a	Realisatie Brede School nieuwe stijl	☺	
		P26	schakelklassen aanwezig	☺	
		P27	Herplaatsen schoolverlaters met als inzet alsnog een startkwalificatie te behalen	☺	
4.4	Integratie, inburgering en	2	Deelname inburgering, waaronder volwasseneneducatie		

Nr	Naam beleidsveld	nr	Prestatie afspraken OPH 2	Stand	Toelichting
	volwasseneneducatie				
		P28	Deelnemers Volwassenenonderwijs	😊	
		P29	Inburgering nieuwkomers	😊	De gemeente heeft vanaf 2008 trajecten opgesteld voor nieuwkomers
		P30	Inburgering oudkomers	😊	
5	Wonen, wijken en stedelijke ontwikkeling				
5.1	Wijken / stedelijke vernieuwing	1	Grotere inzet voor weerbare wijken		
		P37	Cultuurimpuls	😊	
		P39	Aantal wijken met nieuwe ontmoetingsruimte	😊	
		P38	Aantal wijken met versterkte ontmoetingsruimte	😊	
		P40	Aantal wijken met een sociaal regisseur	😊	
5.2	Wonen	1	Toename, renovatie en vervanging woningvoorraad (meer en beter)		
		P31 /32	Woningproductie	😞	De taakstelling voor Haarlem (netto productie van 5.000 woningen over de jaren 2005 t/m 2009) betekent een forse opgave. Volgens de laatste gegevens is een productie van 3200 woningen hard te noemen. In de pijplijn zitten nog ca. 1.990 woningen (plancapaciteit). Op basis van de praktijkervaringen is planuitval onvermijdelijk. Rekening moet worden gehouden dat het aantal van 5000 <i>gerealiseerde</i> woningen eind 2009 niet wordt gehaald. Bij de rapportage richting ministerie van VROM is afgesproken dat bij de eindafrekening de onherroepelijk in voorbereiding / aanbouw zijnde woningbouwprojecten mogen worden meegeteld voor het eindresultaat
		P35	Aantal ingrijpende woningverbetering	😊	
		P34	Aantal omzettingen huur/koop	😊	Op dit proces heeft de gemeente slechts zeer beperkt invloed. Bovendien wil Haarlem een basisvoorraad aan betaalbare woningen in de huursector behouden.
		P33	Aantal te slopen woningen	😊	
		3	Ruimer aanbod voor diverse groepen bewoners: senioren, gehandicapten en starters		
		P36	Aantal gerealiseerde volledig toegankelijk woningen	😊	Deze prestatie is gekoppeld aan prestatie 31/32. Omdat er veel appartementen toegevoegd worden, die voor het merendeel volledig toegankelijk gebouwd worden, is er nog een mogelijkheid dat deze prestatie toch gehaald wordt.
6	Economie, cultuur, toerisme en recreatie				
6.1	Economie	1	Ruimte voor bedrijven		

Nr	Naam beleidsveld	nr	Prestatie afspraken OPH 2	Stand	Toelichting
		P41	Aantal hectare geherstructureerd bedrijventerrein	😊	
		P42	Aantal hectare nieuw regionaal bedrijventerrein	😊	
		P48	Aantal m2 nieuwe bedrijfsverzamelgebouwen	😊	Veel mogelijkheden in de stad ontstaan door tijdelijke inzet van gebouwen; aan structurele voorzieningen wordt nog gewerkt
		2	Goed ondernemingsklimaat		
		P43	Aantal delicten in wijkwinkelcentra	😊	
		P44	Aantal aangiftes op 1 (binnenstedelijk) bedrijventerrein	😊	
		P45	Vraagbundelingstraject gericht op aansluiten instellingen en bedrijven op breedband	😊	
		P46	Tevredenheid ondernemers	😊	
		P47	Nieuwe (door) starters	😊	
		P51	Aanpak congestie Waarderpolder en toeleidende wegen	😊	
6.3	Toerisme, recreatie, evenementen en promotie	1	Meer toerisme en recreatie		
		P49	Aantal extra dagbezoeken	😊	De landelijk trend voor binnensteden is een teruglopend aantal bezoekers. Het is de bedoeling het bezoek aan Haarlem door het inzetten van Citymarketing te vergroten.
		P50	Aantal extra verblijfstoeristen	😊	
9	Kwaliteit fysieke leefomgeving				
9.1	Basismilieu- en leefomgevingkwaliteit	1	Minder bestaande milieuhinder		
		P52	Aantal m2 en m3 gesaneerde grond	😊	De verwachting is dat voor het einde van de OPH voldoende werk op de rol staat om de presaties te kunnen halen. Blijft overigens mede afhankelijk van de medewerking van derden. Over de voortgang vindt overleg plaats met het ministerie
		P53	Aantal gesaneerde woningen (lawaai)	😊	
9.2	Openbare ruimte bovengronds	1	Een beter kwaliteit openbare ruimte		
		P54	Aantal m2 kwaliteitsverbetering openbare ruimte	😊	
		P55	Aantal m2 aanpak grootschalig groen	😊	

Bijlage 5: Begrippen en afkortingen

Afkortingenoverzicht

A	
AO / IC	Administratieve Organisatie / Interne Controle
AR	Algemene Reserve
AU	Algemene Uitkering
B	
BBV	Besluit Begroting en Verantwoording
BNG	Bank Nederlandse Gemeenten
BZK	Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijkrelaties
C	
CAO	Collectieve Arbeids Overeenkomst
CCVT	Centrum voor Cultuureducatie en Vrije Tijd
CS	Concernstaf
D	
DVO	Dienstverleningsovereenkomst
F	
Fido	Wet Financiering Decentrale Overheden
Flo	Functioneel leeftijdsontslag
Fte	Full time equivalent
G	
GEM	Gemeenschappelijke Exploitatie Maatschappij
GGD	Geneeskundige Gezondheids Dienst
GreX	Grondexploitatie
GRP	Gemeentelijk rioleringsplan
GSB	Grote Steden Beleid
H	
HDK	Hulpverlenings Dienst Kennemerland
I	
ICT	Informatie- en Communicatietechnologie
IFLO	Inspectie Financiën Lagere Overheden
IP	Investeringsplan
ISV	Investeringsbudget Stedelijke Vernieuwing
J	
JGZ	Jeugd Gezondheids Zorg

M

MPG Meerjaren Perspectief Grondexploitatie
M&S Hoofdafdeling Middelen & Services (m.i.v. 1 januari 2008)

O

OPO Onderwijscommissie Primair Onderwijs
OPH Ontwikkelings Programma Haarlem
OV Openbaar Vervoer
OVO Onderwijscommissie Voortgezet Onderwijs
OZB Onroerende Zaakbelasting

P

PO Primair Onderwijs
P&O Personeel en Organisatie
POP Persoonlijk Ontwikkelings Plan
PPS Publiek-Private Samenwerking

R

RKC Rekenkamercommissie
ROC Regionaal Opleiding Centrum

S

SHO Strategisch Huisvestingsplan Onderwijs
SMART Specifiek, Meetbaar, Acceptabel, Realiseerbaar en Tijdgebonden
SRO Sport, Recreatie en Onderwijsvoorzieningen
STUP Stadsdeeluitvoeringsprogramma
Sw Sociale werkvoorziening

U

UP Uitvoeringsprogramma

V

VINEX Vierde Nota Ruimtelijke Ordening Extra
VNG Vereniging Nederlandse Gemeenten
VO Voortgezet Onderwijs
VRK Veiligheids regio Kennemerland

W

Wabo Wet algemene bepalingen omgevingsrecht
Wmo Wet Maatschappelijke Ondersteuning
WOZ Waardering Onroerende Zaken
WVG Wet Voorzieningen Gehandicapten
WWB Wet Werk en Bijstand

Begrippenlijst

accres

Jaarlijkse groei van de algemene uitkering uit het Gemeentefonds, gekoppeld aan de groei van de netto gecorrigeerde rijksuitgaven. Het accres staat los van de toevoegingen aan het Gemeentefonds uit hoofde van onder meer decentralisatie van rijkstaken.

administratieve organisatie

Geheel van maatregelen, enerzijds gericht op het systematisch verzamelen, vastleggen en verwerken van gegevens, anderzijds op het verstrekken van informatie voor:

- a. de beleidskeuzen, het doen functioneren en beheersen van de gemeente;
- b. de verantwoording die daarover moet worden afgelegd.

algemene uitkering

Uitkering van het rijk die elke gemeente ontvangt uit het Gemeentefonds op basis van objectieve verdeelmaatstaven zoals inwonertal, aantal woonruimten, aantal bijstandsontvangers, lengte van (vaar-) wegen, enz. Het is de belangrijkste gemeentelijke inkomstenbron; de algemene uitkering is een algemeen dekkingsmiddel en kan vrij besteed worden. Zie ook *gemeentefonds*.

begroting

Een begroting geeft aan welke beleidsvoornemens de gemeente heeft, hoeveel middelen daarmee zijn gemoeid en uit welke bronnen die middelen afkomstig zijn.

De begroting wordt door de gemeenteraad vastgesteld en heeft vier functies:

- autorisatiefunctie (machtiging aan burgemeester en wethouders om uitgaven te doen en inkomsten te realiseren);
- keuze- of afwegingsfunctie;
- beheersfunctie;
- controlefunctie.

beleidsbegroting

Met ingang van de begroting 2004 geldt dat ingevolge het Besluit Begroting en Verantwoording (17 januari 2003) een andere vormgeving aan de gemeente begroting moet worden gegeven. Daarbij wordt onderscheid gemaakt tussen een beleidsbegroting en productraming. De beleidsbegroting gaat met name in op de (doelstellingen van de) programma's en via de zogenoemde paragrafen op de belangrijkste onderdelen van het beheer. In de productraming zijn alle producten ondergebracht met waar mogelijk per product een nadere toelichting.

begrotingswijziging

Een aanpassing van de begroting tijdens het begrotingsjaar. Alleen de gemeenteraad kan de begroting volgens de het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) wijzigen (zie ook *budgetrecht* en *suppletoire begroting*).

behoedzaamheidsreserve (BRES)

Reserve van het rijk die dient om de gevolgen van sterke fluctuaties in de algemene uitkering op te vangen. Daartoe zet het rijk op voorhand een bedrag van € 208,7 miljoen van de algemene uitkering landelijk 'apart'. Aan het eind van ieder jaar wordt de rekening opgemaakt en bezien of er nog wat over is van de reserve. Dat resulteert in een nabetaling of terugvordering aan/van gemeenten.

besluit begroting en verantwoording gemeenten en provincies (BBV)

Met ingang van 17 januari 2003 is het BBV in werking getreden. Het besluit bevat voorschriften voor de begrotings- en verantwoordingsdocumenten, uitvoeringsinformatie en informatie voor derden. Het besluit treedt in de plaats van het besluit comptabiliteitsvoorschriften 1995.

budgetrecht

Wettelijke bevoegdheid van de gemeenteraad de begroting vast te stellen en te wijzigen. De gemeenteraad is binnen het gemeentelijk bestel het enige orgaan met die bevoegdheid. Zie ook: *suppletoire begroting*.

gemeentefonds

Fonds van het rijk waarin een deel van de opbrengst van de rijksbelastingen wordt gestort. Hieruit worden jaarlijks (algemene) uitkeringen gedaan aan de gemeenten ter dekking van een deel van hun uitgaven. Deze gelden zijn vrij besteedbaar. Zie ook *algemene uitkering*.

incidenteel

Eénmalige, niet jaarlijks terugkerende uitgave of inkomst.

jaarrekening

Verantwoording van de in een kalenderjaar gerealiseerde baten en lasten, opgezet volgens de voorschriften uit het BBV. Ook wordt de gemeentelijke vermogenspositie (bezit, vorderingen en schulden) per 31 december opgenomen. De jaarrekening wordt door de gemeenteraad vastgesteld.

jaarverslag

Rapportage over de uitvoering van beleid over een kalenderjaar. Jaarverslag en jaarrekening vormen samen de jaarstukken.

jaarstukken

Jaarrekening en jaarverslag.

meicirculaire

Jaarlijkse circulaire van het ministerie Binnenlandse Zaken over de omvang van het Gemeentefonds en de wijze van verdeling van deze middelen over de gemeenten. Naast de meicirculaire is er ook de septembercirculaire. Zie ook *algemene uitkering*, *gemeentefonds*.

omslagrente

Binnen de gemeente gebruikte rekenrente. Deze wordt bepaald aan de hand van te betalen rente van alle in het Financieringsfonds ondergebrachte leningen. Deze wordt gebruikt bij het ter beschikking stellen van gelden uit het financieringsfonds aan de sectoren en de berekening van de rentelasten van investeringen.

programmabegroting

Een begroting waarin de gemeentelijke activiteiten zijn geordend naar programma's. Met ingang van de begroting 2004 is deze indeling ingevolge het BBV leidend voor de gemeentebegroting. Het staat gemeenten vrij om zelf de indeling naar programma's en het aantal er van vast te stellen. In Haarlem worden 11 programma's gehanteerd. Deze zijn nader onderverdeeld in domeinen/beleidsvelden.

structureel

Jaarlijks terugkerend, in tegenstelling tot incidenteel. Zie ook: *incidenteel*.

suppletoire begroting

Begrotingswijziging in de loop van het jaar. De gemeenteraad stelt de wijziging vast, waarmee deze onderdeel van de begroting wordt. Zie *budgetrecht*.

uitgangspuntenbrief

Brief van B&W aan de sectoren en gesubsidieerde instellingen met richtlijnen voor het opstellen van de volgende begroting. De brief komt jaarlijks in januari uit en bevat o.a. percentages voor loon- en prijsstijgingen, materiële lasten, energieverbruik, enz.

Nota reserves en voorzieningen 2008

gemeente Haarlem

Colofon

Uitgave gemeente Haarlem
Concernstaf
April 2008

Informatie

Centrale nummer gemeente Haarlem : 023-5113000
Internet: www.haarlem.nl ; ook voor een digitale versie
Stadhuis, Grote Markt 2
Postbus 511
2003 PB Haarlem

INHOUDSOPGAVE

Samenvatting Nota reserves en voorzieningen 2008 Gemeente Haarlem.....	5
1. Inleiding	9
1.1 Aanleiding en doel herziening reserves en voorzieningen.....	9
1.2 Leeswijzer.....	9
2. Reserves en voorzieningen in het Besluit Begroting en Verantwoording	11
2.1 Algemeen.....	11
2.2 Onderscheid reserves en voorzieningen.....	11
2.3 Toerekenen van rente aan reserves en voorzieningen.....	13
2.4 Functies van reserves en voorzieningen.....	14
2.5 Randvoorwaarden en beleid voor het instellen van reserves en voorzieningen.....	15
2.6 Beleid t.a.v. resultaatweergave.....	16
2.7 Stille reserves.....	17
3. Haarlems beleidskader.....	19
3.1 Bestaand beleid.....	19
3.2 Geactualiseerde beleidskaders	19
4. De reserves en voorzieningen van de gemeente Haarlem.....	23
4.1 Algemene reserves.....	23
4.2 Bestemmingsreserves.....	24
4.3 Voorzieningen.....	25
5. Weerstandvermogen.....	29
5.1 Risicomanagement	29
5.2 Weerstandsvermogen.....	29
Bijlage 1 Beleidskader reserves en voorzieningen gemeente Haarlem	35
Bijlage 2 Overzicht reserves na actualisatie	37
Bijlage 3 Overzicht voorzieningen na actualisatie	45
Bijlage 4 Wijziging van Besluit Begroting en Verantwoording van 10 juli 2007	55
Bijlage 5 Overzicht reserves en voorzieningen na actualisatie	57

Samenvatting Nota reserves en voorzieningen 2008 Gemeente Haarlem

De bestaande nota reserves en voorzieningen uit 2001 was op onderdelen verouderd. In de praktijk bleek het beleidskader niet voldoende stringent, en ook maakte een wijziging van de BBV (Besluit Begroting en Verantwoording) in 2007 een wijziging noodzakelijk. Met de nieuwe nota wordt voldaan aan de wens van de raad om de nota reserves en voorzieningen te actualiseren. Daarnaast is in het Coalitieakkoord afgesproken om een robuustere reservepositie te realiseren

De geactualiseerde nota reserves en voorzieningen bestaat uit de volgende onderdelen:

Regelgeving op het gebied van reserves en voorzieningen

De nota bevat een samenvatting van de regelgeving op het gebied van reserves en voorzieningen, waaronder een toelichting op het verschil tussen reserves en voorzieningen en de afspraken voor het instellen en opheffen van reserves en voorzieningen.

Het Haarlemse beleidskader

In het verlengde van deze regelgeving wordt het Haarlemse beleidskader uitgewerkt. Aanvullend op het bestaande beleidskader worden de volgende afspraken gemaakt:

- Een bestemmingsreserve blijft alleen bestaan als het nut en de noodzaak onomstotelijk vast staan. Als dat niet zo is wordt het toegevoegd aan de algemene reserve;
- Bestemmingsreserves worden zoveel mogelijk samengevoegd tot brede bestemmingsreserves;
- Van elke reserve ligt vast wat het doel van de reserve is, tot welk begrotingsprogramma het behoort, wat de geraamde besteding is en hoe de reserve wordt gevoed;
- De algemene reserve dient primair als buffer voor risico's en ter egalisatie van rekeninguitkomsten. Afzonderlijke risicovoorzieningen voor deelactiviteiten worden hierdoor overbodig (cf. besluitvorming van de raad wordt alleen nog de reserve WWB als afzonderlijke risicoreserve gehandhaafd).

Toepassing van deze afspraken moet er toe leiden dat er niet allerlei "potjes" ontstaan en blijven bestaan. Slechts als de raad heeft ingestemd met (nut en noodzaak) van een bestemmingsreserve kan deze (blijven) bestaan. Doordat er minder afzonderlijke bestemmingsreserves zijn, wordt nog beter een integrale afweging van beleidsvoornemens bevorderd.

Voorstellen voor het instandhouden, samenvoegen en opheffen van reserves en voorzieningen

Vanuit het aangescherpte beleidskader zijn alle reserves en voorzieningen in Haarlem onder de loep gehouden. Dit leidt niet alleen tot een volledig en actueel overzicht van alle reserves en voorzieningen die Haarlem heeft (inclusief onderbouwing, zoals hierboven vermeld), maar ook tot de constatering dat een aantal reserves en voorzieningen kan worden samengevoegd of opgeheven.

Wat betreft **voorzieningen** kunnen de volgende worden opgeheven:
(het saldo per 31/12 2007 wordt daarbij vermeld)

a. Waterschade SBH	€7.000
b. Wachtgeld v.m. Spaarne concern	€105.000
c. Brandschades	€599.000
d. Garantieverplichtingen particuliere woningen	-/- €96.000
e. Garantieverplichtingen particuliere woningbouw	€73.000
f. Garantieverplichtingen nationaal restauratiefonds	€58.000
g. Rente-egalisatievoorziening stadsbank	€56.000
h. Paswerk	€224.000
i. Overige kleinere voorzieningen	€8.000

Door het opheffen van deze voorzieningen valt een bedrag vrij van €1.158.000, waarvan aan de raad wordt voorgesteld dit toe te voegen aan de algemene reserve.

Daarnaast worden de voorzieningen pensioenen ADV/spaarverlof van de voormalige sectoren Maatschappelijke Ontwikkeling, Publieksdienst, Stadsbeheer, Stedelijke Ontwikkeling, Facilitaire Dienst en Concernstaf samengevoegd tot één voorziening pensioenen ADV/Spaarverlof.

Wat betreft de **reserves** wordt voorgesteld om de volgende reserves op te heffen: (het saldo per 31/12 2007 wordt daarbij vermeld)

a. Inschrijving grootboek Nationale Schuld	€194.000
b. Aandelen Bank Nederlandse Gemeenten	€667.000
c. EWN/NUON	€634.000
d. Mobiliteit	€147.000
e. Centrale personeelsadministratie	€ 2.000
f. Vitaliteitsreserve	€152.000
g. Invoeringskosten WOZ	€100.000

Door het opheffen van deze bestemmingsreserves valt een bedrag vrij van €1,906 miljoen, dat wordt toegevoegd aan de algemene reserve.

Daarnaast worden de reserve kunstwerken, de reserve beeldende kunst en de reserve toegepaste monumentale kunst samengevoegd in de reserve kunstaankopen en toegepaste monumentale kunst. In totaal is hier een bedrag mee gemoeid van €378.000.

Indachtig eerdere besluitvorming van de raad over de bestemmingsreserve WWB inkomensdeel, wordt nu niet voorgesteld om deze op te heffen. Gezien de regelgeving van het rijk en het aangescherpte Haarlemse beleidskader zou dat echter wel in de rede liggen.

Financiële samenvatting nota reserves en voorzieningen

De financiële gevolgen van bovenstaande voorstellen wordt samengevat in de onderstaande tabel.

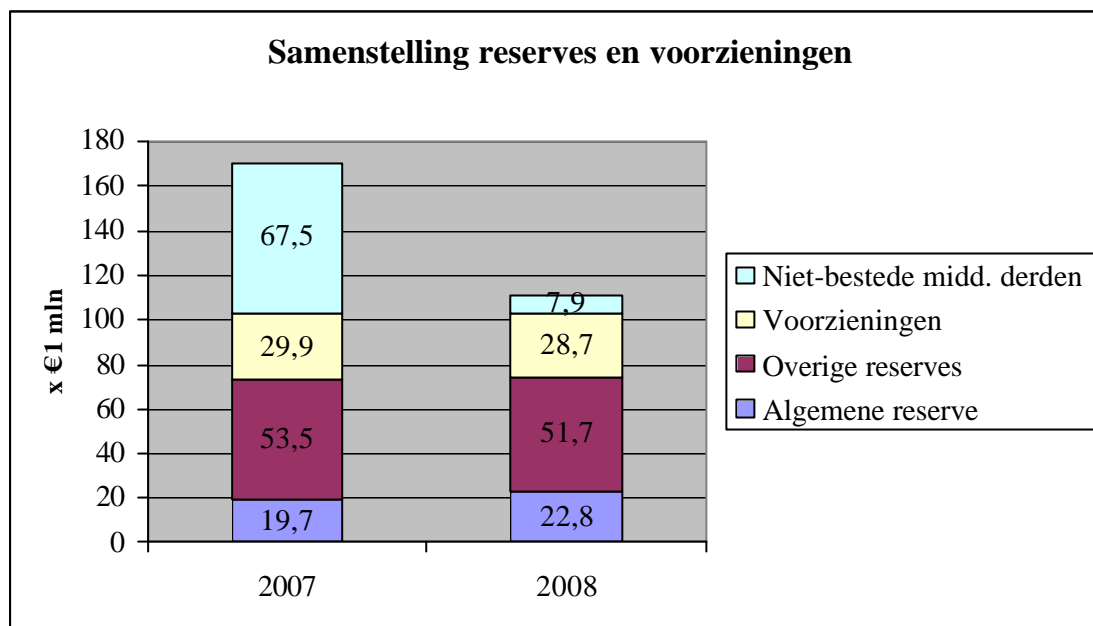
Overzicht Reserves en voorzieningen voor en na actualisatie

Reserve of voorziening	Saldo 31-12-2007	Saldo 31-12-2007
		na actualisatie
Algemene reserve (excl. rekening resultaat 2007)	19.744	22.808
Overige algemene reserves	3.265	1.770
Egalisatiereserves	1.917	1.917
Bestemmingsreserves	48.367	47.956
Toaal reserves	73.293	74.451
Voorzieningen voor verplichtingen	24.952	23.850
Egalisatievoorzieningen	4.920	4.864
Voorzieningen niet-bestede middelen van derden, zijnde niet overheidslichamen	7.893	7.893
Voorzieningen niet-bestede middelen van derden, zijnde overheidslichamen *	59.555	0
Totaal voorzieningen	97.320	36.607
Totaal reserves en voorzieningen	170.613	111.058

x € 1.000

* als gevolg van de nieuwe bepaling in de BBV worden niet bestede middelen van derden met ingang van 2008 niet meer verantwoord onder de voorzieningen, maar onder de overlopende passiva.

De gewijzigde samenstelling van de reserves en voorzieningen als gevolg van de actualisatie is onderstaand weergegeven:

Zoals uit bovenstaande grafiek is af te lezen groeit de algemene reserve door de voorgestelde mutaties in deze nota met 16 % naar €22,8 mln. Het rekeningresultaat 2007 is hierin niet verwerkt. Doordat de niet bestede middelen van derden met ingang van 2008 niet meer tot de voorzieningen worden gerekend, daalt de totale omvang van reserves en voorzieningen van ruim €170 miljoen naar €111 miljoen.

Weerstandscapaciteit en weerstandsvermogen

Het Besluit Begroting en Verantwoording gemeenten en provincies schrijft voor dat er met ingang van 2004 in de paragraaf Weerstandsvermogen van de begroting en het jaarverslag aandacht moet worden besteed aan het risicoprofiel van de gemeente en dit af te zetten tegen het weerstandsvermogen.

Op grond hiervan moet de paragraaf minimaal een inventarisatie van de weerstandscapaciteit, de risico's en het beleid hieromtrent bevatten (artikel 11.2 BBV).

In bijgevoegde nota reserves en voorzieningen wordt voorgesteld de algemene reserve als de beschikbare Weerstandscapaciteit te hanteren.

Om het weerstandsvermogen te kunnen beoordelen dient te worden vastgesteld welke ratio (verhouding benodigde en aanwezige weerstandscapaciteit) de gemeente nastreeft. Hiertoe worden de volgende klassen gebruikt¹:

Waarderingscijfer	Ratio weerstandsvermogen	Betekenis
A	$2,0 < x$	Uitstekend
B	$1,4 < x < 2,0$	Ruim voldoende
C	$1,0 < x < 1,4$	Voldoende
D	$0,8 < x < 1,0$	Matig
E	$0,6 < x < 0,8$	Onvoldoende
F	$x < 0,6$	Ruim onvoldoende

In deze nota wordt voorgesteld dat de gemeente Haarlem een weerstandsvermogen nastreeft dat ten minste voldoende is. Dat betekent een ratio weerstandsvermogen tussen de 1,0 en 1,4 met als waarderingscijfer C.

¹ Deze normeringssystematiek voor het weerstandsvermogen is ontwikkeld door het Nederlands Adviesbureau voor Risicomanagement in samenwerking met de Universiteit Twente.

Berekening ratio weerstandsvermogen

Op basis van de jaarrekeninggegevens 2007 en de wijzigingen op reserves en voorzieningen zoals opgenomen in de nota reserves en voorzieningen bedraagt de weerstandscapaciteit (de algemene reserve) voor de gemeente Haarlem per 31 december 2007 totaal €22,8 miljoen. Hierbij wordt opgemerkt dat €10 miljoen geormerkt is voor de besluitvorming van de raad over parkeerfaciliteiten. Effectief omvat de algemene reserve derhalve een vrij inzetbaar deel ter grootte van €12,8 miljoen.

Om de risico's van gemeente Haarlem in kaart te brengen is een risicoprofiel opgesteld. Hierin zijn risico's systematisch in kaart gebracht en beoordeeld. Met de inventarisatie zijn in totaal 52 risico's in beeld gebracht. Omdat het niet waarschijnlijk is dat de risico's zich allemaal in hetzelfde jaar voordoen is een (statistische) simulatie gedaan die het vermogen berekent dat benodigd is om met 90%² zekerheid de risico's voldoende af te dekken. De 10 grootste risico's worden in de paragraaf weerstandsvermogen van bijgevoegde nota reserves en voorzieningen genoemd. Het is hierbij van belang om te realiseren dat een risico geen zekerheid is, maar een kans van voordoen (hoe klein of groot ook) waar, voor zover mogelijk, passende beheersingsmaatregelen zijn getroffen.

Bij het bepalen van de risico's is uitgegaan van de risico's die zijn opgenomen in de jaarrekening 2007 met eventuele aanvullingen. Om een waardering te doen voor projectrisico's dient per project een uitgebreide risico-analyse te worden uitgevoerd. Het tijdsbestek dat hiermee samenhangt is te lang om de resultaten te kunnen verwerken in de kadernota. Bij de volgende kadernota wordt gestreefd naar een volledige inventarisatie van de risico's binnen de gemeente en de bijbehorende waardering.

De benodigde weerstandscapaciteit die uit de risicosimulatie voortvloeit bedraagt €17,6 miljoen en wordt afgezet tegen de beschikbare weerstandscapaciteit. De uitkomst van die berekening vormt het weerstandsvermogen.

$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit}} = \frac{12,8}{17,6} = 0,73$$

De ratio van 0,73 valt in de categorie E zoals vermeld in de tabel ratio's weerstandsvermogen en krijgt de classificatie "onvoldoende". Bij deze uitkomst moet rekening worden gehouden met het feit dat de projectrisico's nog niet volledig zijn gewaardeerd en dat de organisatie nog dient te groeien in het identificeren en waarderen van risico's.

Om binnen de categorie C "voldoende" te vallen (ratio weerstandsvermogen = 1,0 < x < 1,4) zal op basis van de nu bekende benodigde weerstandscapaciteit de algemene reserve een omvang moeten hebben tussen de €17,6 mln en €24,7 mln.

In het coalitieakkoord is opgenomen dat de algemene reserve in de komende jaren in omvang zal moeten groeien. De noodzaak hiertoe wordt met de voorliggende berekening van de benodigde weerstandscapaciteit ondersteund en zal bovendien zorgen dat de solvabiliteitspositie (de verhouding eigen vermogen ten opzichte van het balanstotaal) van de gemeente (13%), die aanzienlijk lager is dan bij andere grotere gemeenten (37%), wordt verbeterd.

Beslispunt

Het college stelt de raad voor om:

- het geactualiseerde beleidskader zoals opgenomen in deze Nota reserves en voorzieningen 2008 vast te stellen;
- te besluiten om een aantal reserves op te heffen of samen te voegen, zoals vermeld in dit hoofdstuk;
- het bedrag dat vrijvalt door het opheffen van de in dit hoofdstuk vermelde voorzieningen (totaal € 1.158.000) en bestemmingsreserves (totaal €1.906.000) toe te voegen aan de algemene reserve.
- Als het beschikbare weerstandscapaciteit de algemene reserve te hanteren.
- Te besluiten dat de gemeente Haarlem een weerstandsvermogen nastreeft dat ten minste voldoende is. Dat betekent een ratio weerstandsvermogen tussen de 1,0 en 1,4 met als waarderingscijfer C.

---

² Het zekerheidspercentage van 90% is een algemeen geaccepteerd en veel gebruikt uitgangspunt bij de beoordeling van het weerstandsvermogen. Afwijking van dit percentage is mogelijk.

1. Inleiding

1.1 Aanleiding en doel herziening reserves en voorzieningen

Voor u ligt de nota Reserves en voorzieningen gemeente Haarlem. In het verbeterplan dat deel uitmaakt van de Haarlemse Visie op planning en control is onder andere de actualisatie van de nota reserves en voorzieningen opgenomen. De bestaande nota uit 2001 wordt volgens planning dit jaar geactualiseerd. Deze nota zal behalve op het beleid van de gemeente Haarlem ook ingaan op de gewenste omvang van de reserves en voorzieningen. Waar mogelijk zullen reserves en voorzieningen worden opgeheven en het saldo worden toegevoegd aan de Algemene reserve of reserves en voorzieningen worden samengevoegd tot breder inzetbare middelen. Dit is nodig omdat de achtergronden, nut en noodzaak van alle in het verleden opgebouwde reserves en voorzieningen dreigen te vervagen. Daarbij dient tevens uitvoering te worden gegeven aan een prioriteit uit het coalitie-akkoord om een robuustere reservepositie te realiseren.

Nieuwe afspraken over beleid en kaders worden u in deze nota gegeven. Daarbij is als uitgangspunt genomen dat bestemmingsreserves waarvan het doel of de noodzaak niet meer aanwezig is, worden overgeheveld naar de algemene reserve. Voorzieningen waaraan geen concrete verplichtingen ten grondslag liggen, kunnen eveneens vrijvallen ten gunste van de algemene reserve. Vanuit bestuurlijk perspectief heeft dit als voordeel dat het integrale afwegingsaspect bij beoordeling van prioriteiten wordt bevorderd. Het hebben van diverse afzonderlijke “potjes” doorkruist deze integrale afweging. De praktijk leert dat als er een bestemmingsreserve is de dekking eenvoudiger geregeld is dan indien de normale begrotingsprocedure doorlopen zou worden, waarbij prioriteiten expliciet afgewogen dienen te worden tegen de beschikbare algemene middelen.

Het wettelijk beleidskader voor de financiële huishouding van de gemeente is vastgelegd in het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV). Het bevat de voorschriften voor de inrichting van begroting en rekening voor gemeenten, waaronder ook de reserves en voorzieningen vallen. In juli 2007 is het BBV op onderdelen gewijzigd. Een van de wijzigingen betreft de manier waarop met voorzieningen wordt omgegaan, de consequenties van deze wijzigingen worden duidelijk weergegeven in deze nota reserves en voorzieningen. Deze wijzigingen zijn in bijlage 4 afzonderlijk toegelicht.

1.2 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 wordt het onderscheid tussen reserves en voorzieningen toegelicht en wordt ingegaan op de voorwaarden die daaraan verbonden zijn. Met name voor het aanhouden van voorzieningen gelden voorwaarden waaraan de accountant toetst bij de jaarrekeningcontrole. In dit hoofdstuk worden ook de richtlijnen geformuleerd voor het instellen en opheffen van reserves en voorzieningen en de uitgangspunten ten aanzien van het toerekenen van rente aan reserves en voorzieningen.

In hoofdstuk 3 wordt expliciet het Haarlemse beleidskader vastgelegd, daarin wordt nader ingegaan op het beleid voor vorming van reserves en voorzieningen, het beleid over resultaatweergave en de kaders met betrekking tot het rentebeleid.

In hoofdstuk 4 wordt op basis van de eerder genoemde uitgangspunten getoetst welke reserves en voorzieningen kunnen of moeten worden opgeheven of samengevoegd. Bij de reserves en voorzieningen die in stand blijven wordt tevens het doel, de voeding en de maximale hoogte/duur vermeld.

Als vastgesteld is welke reserves en voorzieningen in stand blijven, kan ook het zogenaamde weerstandsvermogen van de gemeente berekend worden. Dit is het vermogen dat de gemeente dient aan te houden om risico's te kunnen opvangen zonder dat dit directe gevolgen heeft voor het uitgezette beleid. In hoofdstuk 5 wordt ingegaan of de weerstandscapaciteit toereikend is voor het geschetste risicoprofiel.

2. Reserves en voorzieningen in het Besluit Begroting en Verantwoording

2.1 Algemeen

Het wettelijk kader rond reserves en voorzieningen is verwoord in het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten ingaand 2004 (BBV). In het BBV is het onderscheid tussen reserves en voorzieningen verder aangescherpt. Met de ervaring van de afgelopen jaren worden vanaf 2008 enkele wijzigingen doorgevoerd. In dit hoofdstuk worden de wettelijke definities en kenmerken van de reserves en voorzieningen nader beschreven.

2.2 Onderscheid reserves en voorzieningen

Reserves en voorzieningen maken een belangrijk deel uit van het weerstandvermogen van onze gemeente. Wettelijk is bepaald dat onze reserves onderdeel uitmaken van het eigen vermogen.

Voorzieningen daarentegen vallen onder het vreemd vermogen van de gemeente. Het verschil tussen een voorziening en een reserve ligt in het feit, dat er bij voorzieningen altijd sprake moet zijn van een (redelijkerwijs in te schatten) verplichting.

Bij een reserve gaat het over apart zetten van (gespaard) geld, waarmee de raad een bepaalde bestemming voor ogen heeft.

Bij voorzieningen is er voor de raad inhoudelijk gezien geen expliciete keuzemogelijkheid, vanwege het verplichtende karakter. Indirect kan de raad echter wel invloed uitoefenen op de hoogte van een voorziening. Dit geldt bijvoorbeeld bij onderhoudsvoorzieningen, waarbij het gewenste kwaliteitsniveau bepalend is voor het bedrag dat jaarlijks in een voorziening wordt gestort (denk aan gebouwen en wegenonderhoud).

Reserves daarentegen worden gevormd door positieve resultaten ("winst" of opbrengsten uit verkopen) of bewust vrijgemaakte gelden, die op een later moment worden aangewend. Ook kunnen reserves worden gevormd om risico's af te dekken, waardoor tegenvallers in enig jaar kunnen worden opgevangen. In onderstaande tabel wordt het onderscheid tussen de reserves en voorzieningen in het kort weergegeven.

Tabel 1: Onderscheid reserves en voorzieningen

	Reserve	Voorziening
Verantwoordelijkheid	Raad, het betreft het financieel beleid	College, het betreft het financieel beheer
Wijziging bestemming	Mogelijk	Niet mogelijk
Onderdeel van het	Eigen vermogen	Vreemd vermogen
Opbouw (dotatie)	Resultaatbestemming ¹⁾	Resultaatbepaling
Onttrekking	Resultaatbestemming ¹⁾	Buiten exploitatie om en wordt direct in mindering gebracht op de voorziening
Aanwending vrij	Ja (raadsbesluit vereist)	Nee, slechts voor het betreffende doel
Financieel onderbouwd	Niet verplicht, maar noodzakelijk om bestemmingsreserves financieel te onderbouwen	Ja, verplicht.

¹⁾ Eerst wordt het resultaat uit de normale bedrijfsvoering bepaald om de structurele lasten en baten en mate van kostendekkendheid transparant weer te geven. Daarna wordt het resultaat weergegeven na toevoegingen en onttrekkingen aan reserves.

2.2.1 Reserves

De reserves worden samen met het resultaat na bestemming (volgend uit de programmarekening) gerekend tot het eigen vermogen (artikel 42, lid 1 BBV).

In artikel 43 van het BBV worden twee soorten reserves als volgt onderscheiden;

1. In de balans worden reserves onderscheiden naar:

- a. de algemene reserve;*
- b. de bestemmingsreserves.*

2. Een bestemmingsreserve is een reserve waaraan provinciale staten respectievelijk de raad een bepaalde bestemming heeft gegeven.

Ingevolge artikel 54 worden in de toelichting op de balans de aard en reden van iedere reserve en de toevoegingen alsmede onttrekkingen toegelicht. Van het verloop van iedere reserve gedurende het jaar wordt in de toelichting eveneens een overzicht gegeven. Een belangrijk voorschrift is dat toevoegingen dan wel onttrekkingen nog slechts via de resultaatbestemming mogen plaatsvinden en dus niet rechtstreeks via de exploitatie (resultaatbepaling). Iedere voeding van als onttrekking aan de reserves dient dus plaats te vinden bij expliciet raadsbesluit, hetzij bij de vaststelling van de begroting c.q. begrotingswijziging, dan wel bij een separaat besluit of de bestemming van het rekeningresultaat.

Ad a) Algemene reserve

De algemene reserve is een reserve waaraan geen bestemming is gegeven. Deze reserve dient om risico's in algemene zin op te vangen (bufferfunctie).

Ad b) Bestemmingsreserves

Bestemmingsreserves kunnen worden ingesteld om:

1. Kosten te dekken door heffingen. Hierbij wordt gestreefd naar een gelijkmatige ontwikkeling van de tarieven. Door middel van onderliggende beheerplannen kunnen kosten en tarieven in een meerjarig perspectief worden geplaatst. Hiervan is sprake bij de instelling van een bestemmingsreserve ter egalisatie van tarieven.
2. Concrete uitgaven met een incidenteel karakter. Dit type bestemmingsreserve heeft duidelijk een eindig karakter.

2.2.2. Voorzieningen

De voorzieningen worden gerekend tot vreemd vermogen. Er kleeft als het ware al een verplichting (jegens een derde) aan. In artikel 44 van de BBV wordt dit als volgt beschreven:

1. Voorzieningen worden gevormd wegens:

- a. verplichtingen en verliezen waarvan de omvang op de balansdatum onzeker is, doch redelijkerwijs te schatten;*
- b. op de balansdatum bestaande risico's ter zake van bepaalde te verwachten verplichtingen of verliezen waarvan de omvang redelijkerwijs is te schatten;*
- c. kosten die in een volgend begrotingsjaar zullen worden gemaakt, mits het maken van die kosten zijn oorsprong mede vindt in het begrotingsjaar of in een voorafgaand begrotingsjaar en de voorziening strekt tot gelijkmatige verdeling van lasten over een aantal begrotingsjaren.*

2. Tot de voorzieningen worden ook gerekend van derden verkregen middelen die specifiek besteed moeten worden, met uitzondering van de voorschotbedragen, bedoeld in artikel 49, onderdeel b.

*3. Voorzieningen worden **niet** gevormd voor jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume.*

Nadere toelichting:

Ad 1a) Hier gaat het om concreet bestaande verplichtingen, waarvan uitsluitend de precieze omvang onzeker is, bijvoorbeeld garantieverplichtingen en dergelijke.

Ad 1b) Hier gaat het om lasten die voortvloeien uit risico's die samenhangen met bedrijfsvoering, de risico's moeten voortkomen uit gebeurtenissen die vóór balansdatum hebben plaatsgevonden, bijvoorbeeld te verwachten verplichtingen op grond van rechtsgedingen, reorganisaties en dergelijke.

Ad 1c) Deze voorzieningen staan bekend als egalisatievoorzieningen. Ze hebben betrekking op verplichtingen, samenhangend met het in de tijd onregelmatig gespreid zijn van bepaalde kosten, bijvoorbeeld kosten van groot onderhoud van riolering, wegen en gebouwen.

Ad 3) In het bijzonder moet hierbij worden gedacht aan het vakantiegeld van de ambtenaren. Verwerking in de meerjarenraming wordt toereikend geacht

Voor alle soorten voorzieningen geldt de zogeheten causaliteitseis, dat wil zeggen dat er een oorzakelijke samenhang moet zijn met een gebeurtenis of met het bedrijfsgebeuren in de periode voorafgaande aan de balansdatum. Toevoeging aan en vrijval van voorzieningen vinden plaats ten laste, respectievelijk ten gunste van de exploitatie (dus niet via resultaatbestemming, zoals bij de reserves), terwijl onttrekkingen plaatsvinden door de aanwending rechtstreeks ten laste van de voorziening te brengen.

Ingevolge artikel 45 van het BBV zijn rentetoevoegingen aan voorzieningen niet toegestaan. Zoals blijkt uit de toelichting bij dit artikel, bestaan hierop twee uitzonderingen:

- a) ingeval van waardering van de voorziening tegen contante waarde;
- b) bij voorzieningen als gevolg van bijdragen van derden als deze derden rentetoevoeging verplicht stellen.

In de toelichting op de balans wordt ingevolge artikel 55 van het BBV de aard en reden van iedere voorziening vermeld, elke wijziging daarin en het verloop gedurende het jaar.

BBV wijziging voorzieningen in 2008

Op 10 juli 2007 is het BBV op een aantal onderdelen gewijzigd, waaronder artikel 44 lid 2 over de toerekening van datgene dat onder een voorziening gerekend kan worden. Door deze wijziging valt een groot deel van de huidige voorzieningen vanaf 1-1-2008 onder de "overlopende passiva" op de balans. Het betreft de (van de Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen) voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel, die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren. In bijlage 4 vindt u een uitgebreidere toelichting op deze wijziging en in bijlage 3 vindt u een opsomming van de voorzieningen die vanaf 1-1-2008 vallen onder deze overlopende passiva.

2.3 Toerekenen van rente aan reserves en voorzieningen

Reserves en voorzieningen vervullen onder andere een financieringsfunctie. Daardoor is de door de gemeente feitelijk aan derden (banken) te betalen rente lager dan in een situatie dat alle activa met leningen zouden moeten worden gefinancierd. In verband hiermede kan over de eigen financieringsmiddelen "bespaarde" rente worden berekend.

2.3.1 Bespaarde rente en de toerekening daarvan aan de reserves

Voor zover de bespaarde rente wordt toegevoegd aan de reserves, is dat binnen het BBV alleen nog mogelijk via resultaatbestemming. Alle mutaties op reserves gebeuren immers bij resultaatbestemming. Dit betekent dan ook dat rente niet automatisch wordt bijgeschreven op reserves, omdat op deze wijze dan een stilzwijgende vergroting van de reserve plaatsvindt, zonder toetsing van de noodzaak daartoe.

Hiervoor wordt een expliciet en gemotiveerd besluit verwacht, waarbij tevens wordt aangegeven welk rentepercentage dan wordt gehanteerd.

Dit kan dan worden beschouwd als een dotatie aan een reserve, gelijk aan de rente over die reserve.

2.3.2 Bespaarde rente en de toerekening daarvan aan voorzieningen

Rentetoevoegingen aan voorzieningen zijn niet toegestaan (BBV art. 45). Voorzieningen dienen namelijk naar beste schatting dekkend te zijn voor de achterliggende verplichtingen en risico's (niet groter of kleiner). Toevoegingen moeten zijn gebaseerd op de tijdige opbouw van de noodzakelijke omvang. Indien een voorziening op contante waarde is gewaardeerd kan wel jaarlijks een toevoeging gelijk aan de rentevoet plaatsvinden, om de voorziening op de juiste hoogte te houden. Deze toevoeging gebeurt dan dus in de exploitatierekening.

Indien een derde (veelal het Rijk) voor een bepaalde voorziening verplichte rentebijdring eist, dan wordt de rentetoevoeging door de gemeente niet meer gezien als rentetoevoeging, maar als een toevoeging om de voorziening op de juiste hoogte te houden.

2.4 Functies van reserves en voorzieningen

Reserves en voorzieningen moeten altijd een doel dienen. Naast het doel hebben reserves en voorzieningen ook een bepaalde functie. In zijn algemeenheid worden vijf verschillende functies onderscheiden, te weten:

a. Inkomensfunctie

Door reserves (en voorzieningen) te gebruiken als intern financieringsmiddel wordt rente bespaard die anders betaald had moeten worden voor het aantrekken van vreemd vermogen. De financiering van vaste activa vergt vermogen ongeacht de bron (eigen of vreemd) waaruit dat vermogen wordt geput. Daarom wordt via het zogenaamde rente-omslagpercentage aan alle kapitaaluitgaven rente toegerekend, en komt de bespaarde rente feitelijk beschikbaar. Deze rente kan worden toegevoegd aan de reserve zelf, of teruggeleid worden naar de exploitatiebegroting om daar te fungeren als dekkingsmiddel.

Als rentebaten gebruikt worden als dekking voor (structurele) uitgaven, moet de reserve in stand blijven. Immers als de reserve vervalst, vervallen ook de rentebaten en dus de dekking van de uitgaven.

Bestemmingsreserves (en voorzieningen) moeten op elk gewenst moment aanwendbaar zijn voor het doel waarvoor ze zijn gevormd, zonder dat tot problemen in de exploitatiesfeer leidt als gevolg van wegvallende rentebaten. Dat is een belangrijke overweging om de intern berekende rente over deze financieringsmiddelen **niet** ten gunste van de exploitatiebegroting te brengen.

Bestemmingsreserves hebben in beginsel een tijdelijk karakter. De omvang van deze reserves, en ook van de voorzieningen, is aan fluctuaties onderhevig. Van een structurele rente-inkomstenbron in de exploitatiebegroting is dan geen sprake, hetgeen van jaar tot jaar zou leiden tot een verstoring van het begrotingsbeeld.

b. Bestedingsfunctie

Sommige reserves worden in het leven geroepen om besteed te worden aan een vooropgezet doel. Naar aard en doelstelling zijn het dan bestemmingsreserves met een bestedingsfunctie.

c. Financieringsfunctie

In private bedrijven is het eigen vermogen van groot belang voor de continuïteit van de onderneming. Het eigen vermogen vormt een belangrijke financieringsbron, omdat er vaak allerlei belemmeringen zijn om voldoende vreemd vermogen aan te trekken.

In de publieke sector vervult het eigen vermogen een minder markante rol. Voor externe geldgevers is de omvang van het eigen vermogen niet van belang omdat overheidslichamen in Nederland als risicoloze

debiteuren worden gezien. Alle aanwezige reserves kunnen gebruikt worden voor de financiering van de vaste activa. Vaste activa kunnen ook worden gefinancierd met vreemd vermogen. Reserves die wegvallen door incidentele bestedingen of tegenvallers zullen – zonder verdere balansmutaties – ook met vreemd vermogen hergefinancierd moeten worden.

Wel is het zo dat financiering met vreemd vermogen gepaard gaat met hogere rentelasten die moeten worden opgebracht uit de begroting. Deze kosten drukken andere uitgaven weg vandaar dat een zeker eigen vermogen ook uit rentekostenoptiek bezien aantrekkelijk is.

d. Bufferfunctie

De bufferfunctie is de belangrijkste functie van het eigen vermogen van overheidslichamen. Reserves zijn één van de instrumenten om risico's af te dekken. Reserves maken onderdeel uit van de weerstandscapaciteit: middelen die kunnen worden ingezet om tegenvallers op te vangen.

e. Egalisatiefunctie

Reserves en voorzieningen kunnen worden gevormd om baten en lasten over de jaren heen gelijkmatig te verdelen. Extreme pieken en dalen in de exploitatie kunnen zo worden vermeden. Zo kunnen ongewenste schommelingen in tarieven die aan derden in rekening worden gebracht via een egalisatiereserve worden opgevangen.

2.5 Randvoorwaarden en beleid voor het instellen van reserves en voorzieningen

2.5.1 Randvoorwaarden reserves

Autorisatie

De raad stelt reserves in en besluit tot mutaties daarin. Dit vereist een expliciet raadsbesluit. De mutaties vinden plaats in het resultaat bestemmende deel van de begroting (art. 17 BBV) en / of de jaarrekening (art. 27 BBV.) De BBV schrijft voor dat de mutaties in de reserves per programma apart zichtbaar gemaakt moeten worden. De goedkeuring van de mutatie dient bij voorkeur te blijken uit een begrotingspost of een begrotingswijziging. De toevoegingen of onttrekkingen zijn niet hoger of lager dan het in de actuele begroting (of separaat besluit) vastgestelde bedrag, tenzij de raad expliciet in een specifiek geval besluit om de toevoeging afhankelijk te stellen van andere omstandigheden, bijvoorbeeld een koppeling met incidentele opbrengsten van derden.

Negatieve reserves

Negatieve (bestemmings)reserves passen per definitie niet bij de spaarfunctie van reserves en verliezen daarmee hun doel. Indien een negatieve reserve dreigt, dient tijdig aan de raad gemotiveerd worden voorgesteld om te besluiten tot een extra storting, danwel tot bijstelling van het beoogde doel of een andere wijze van dekking.

2.5.2 Randvoorwaarden voorzieningen

Autorisatie

Bij het vaststellen van voorzieningen is er geen ruimte voor het maken van keuzen (allocatiefunctie) omdat voorzieningen voortvloeien uit bestaande voorwaardelijke verplichtingen en daarmee een verplichtend karakter hebben. Het college is daarom bevoegd binnen de geldende budgettaire kaders tot het instellen of opheffen van voorzieningen. Dit vereist een expliciet collegebesluit.

Toevoegingen/onttrekkingen

Mutaties t.a.v. voorzieningen maken onderdeel uit van de programma's, dat wil zeggen ze worden in het resultaatbepalende deel opgenomen (dus niet via de resultaatbestemming zoals bij reserves). Als in een lopende een begrotingsjaar blijkt dat een toevoeging nodig is aan een voorziening leidt een dergelijke

dotatie tot een hogere last in het desbetreffende programma. Indien de omvang van het desbetreffende programma niet toereikend is voor deze last, dan is een begrotingswijziging / raadsbesluit nodig (art 18 BBV). Als het lastenbedrag van het programma niet wordt overschreden, omdat er meevallers zijn op andere onderdelen van het programma en binnen het door de raad vastgestelde autorisatiekader compensatie mogelijk is, is er daarentegen geen begrotingswijziging nodig.

Voorzieningen dienen naar beste schatting dekkend te zijn voor de achterliggende verplichtingen en risico's. Ze mogen niet groter of kleiner zijn dan de verplichtingen of risico's waarvoor ze zijn ingesteld. Toevoegingen behoren uitsluitend gebaseerd te zijn op de tijdige opbouw van de noodzakelijke omvang van de voorziening, te onderbouwen door bijvoorbeeld actuele beheerplannen. Mutaties in voorzieningen wegens toevoegingen of door vrijval vloeien dus voort uit het aanpassen aan een nieuw noodzakelijk niveau en uit verminderingen wegens aanwending voor het doel waarvoor de voorziening is ingesteld.

Bestedingen

De bestedingen zelf worden rechtstreeks ten laste van een voorziening verantwoord en blijven dus buiten de baten en lasten in de exploitatie. Deze bestedingen worden geautoriseerd door het college indien een bestedingsraming is vastgesteld c.q. is voorzien bij de vorming van de voorziening en deze in directe relatie staan tot het doel van de voorziening.

Negatieve voorzieningen

Gelet op de inhoud van art. 44 en 45 BBV waarin wordt aangegeven waarvoor voorzieningen gevormd dienen te worden, kunnen voorzieningen niet negatief zijn. Immers, voorzieningen dienen naar beste schatting dekkend te zijn voor de achterliggende verplichtingen en risico's. Indien een voorziening niet toereikend is, zal de exploitatierekening zwaarder moeten worden belast.

2.6 Beleid t.a.v. resultaatweergave

Een belangrijk aspect voor reserves en voorzieningen t.a.v. het begrotings-en rekeningresultaat betreft het onderscheid in resultaatbepaling en resultaatbestemming,

Resultaatbepaling: Hogere of lagere lasten of baten leiden tot een exploitatiesaldo dat daardoor onderdeel uitmaakt van het begrotings-of rekening saldo;

Resultaatbestemming: Na vaststelling van het exploitatieresultaat als hiervoor verwoord kan aan een resultaat –zoals een rekeningssaldo – een bestemming worden gegeven door deze bijvoorbeeld toe te voegen of te onttrekken aan een reserve;

Stortingen en onttrekkingen aan reserves vinden plaats als onderdeel van de resultaatbestemming. Ook als dit soms al in de loop van het jaar gebeurt d.m.v. begrotingswijzigingen. Het exploitatieresultaat is hierdoor een bestuurlijke sturingsfactor, want:

- Een overschot in de exploitatie duidt op beschikbare ruimte voor intensivering van bestaand beleid, ruimte voor nieuw beleid of ruimte voor lastenverlichting;
- Een tekort op de exploitatie duidt op de noodzaak van ombuigingen of lastenverzwaring;

Het BBV stelt deze wijze van administreren verplicht. Het beleid zal er dan ook op gericht dienen te zijn dit zo consequent mogelijk door te voeren, ook tussentijds bij begrotingswijzigingen en in de verantwoordingsstukken. Hierbij kunnen er geen tussentijdse verrekeningen meer plaatsvinden tussen reserves en de exploitatie voordat het resultaat is bepaald. Verrekeningen tussen reserves en exploitatie dienen onderdeel uit te maken van de resultaatbestemming. Dit geldt ook voor eventuele verrekeningen

tussen reserves en voorzieningen. Door toepassing deze werkwijze wordt het resultaat van de gemeente van de gemeente bepaald conform de bepalingen van het BBV.

2.7 Stille reserves

In het Besluit Begroting en Verantwoording wordt alleen zijdelings gesproken over “stille reserves”. In artikel 11 over de paragraaf Weerstandvermogen wordt bepaald dat deze paragraaf tenminste een inventarisatie van het weerstandvermogen bevat. In de toelichting op artikel 11 zijn stille reserves als voorbeeld van weerstandcapaciteit genoemd. Stille reserves zijn de meerwaarden van (financiële of materiële) bezittingen waarvan de reële verkoopwaarde hoger is dan de boekwaarde. Bij een eventuele verkoop treedt dan een boekwinst op. Stille reserves vormen geen echte reserves en worden om die reden in deze nota niet verder uitgewerkt.

3. Haarlems beleidskader

In dit hoofdstuk wordt het Haarlemse beleidskader met betrekking tot de reserves en voorzieningen nader uitgewerkt. Het huidige beleid en de presentatie van het nieuwe beleid zijn daarbij als uitgangspunt gehanteerd.

3.1 Bestaand beleid

In 2001 is de voorgaande nota reserves en voorzieningen vastgesteld, waarin de spelregels van het beleid omtrent reserves en voorzieningen zijn vastgesteld. Dit heeft geleid tot het formuleren van spelregels. Dit beleid wordt gecontinueerd, tenzij in de paragrafen 3.2 t/m 3.4 wordt voorgesteld het Haarlemse beleidskader verder bij te stellen. Dit resulteert in het nieuwe beleidskader, waarvan de spelregels in bijlage 1 puntsgewijs zijn weergegeven.

3.2 Geactualiseerde beleidskaders

In de inleiding is vermeld dat in het te voeren beleid met name aandacht dient te zijn voor de integrale afweging van prioriteiten die doorkruist kan worden door het afzonderen van middelen.

Daarom is het van belang strikte voorwaarden te stellen aan het instellen van reserves en voorzieningen. Daarom wordt voorgesteld het beleidskader aan te vullen met onderstaande criteria:

- Een reserve blijft alleen bestaan als nut en noodzaak onomstotelijk vast staat. Anders toevoegen aan de algemene reserve;
- Bestemmingsreserves worden zoveel mogelijk samengevoegd tot brede bestemmingsreserves;
- In de naamgeving komt het woord fonds niet meer voor(het is alleen een algemene reserve, een bestemmingsreserve of voorziening);
- Per reserve wordt de volgende toelichting gegeven (ook bij het instellen van nieuwe reserves);
  - Naam reserve;
  - Doel;
  - Programma;
  - Budgethouder;
  - Voeding;
  - Bestedingsraming;
  - Maximale omvang;
  - Minimale omvang;
  - Maximale duur;
- Per voorziening wordt de volgende toelichting gegeven (ook bij het instellen van nieuwe reserves):
  - Naam voorziening;
  - Doel;
  - Programma;
  - Budgethouder;
  - Voeding;
  - Bestedingsraming;
  - Maximale duur.
- Bij de bestemmingsreserves wordt onderscheid gemaakt tussen kostenegalisereserves en bestemmingsreserves met een incidenteel karakter.
- De algemene reserve dient als risicoreserve. Hierdoor vervalt de noodzaak afzonderlijke risicovoorzieningen aan te houden voor deelactiviteiten.

3.2.1. Reserves

In Haarlem worden algemene en bestemmingsreserves onderscheiden.

De algemene reserves vervullen, zoals al gememoreerd, een bufferfunctie en vormen een essentieel onderdeel van het weerstandsvermogen. De benodigde omvang van de algemene reserves dienen daarom mede getoetst te worden aan het weerstandsvermogen. Dit wordt verder uitgewerkt in paragraaf 5 van deze nota. Gelet op functie en karakter van de algemene reserves wordt concerncontrol hiervoor als budgethouder aangewezen.

Bestemmingsreserves worden gevormd voor:

1. Kosten te dekken door heffingen (tarief-en kostenegalisereserves)

Hierbij wordt gestreefd naar een gelijkmatige ontwikkeling van tarieven of kosten, zoals het egaliseren van de kosten van verkiezingen, die niet gelijkmatig over de jaren zijn verdeeld. Tot op heden worden alle reserves onder de bestemmingsreserves verantwoord. Voorgesteld wordt dit onderscheid in het vervolg aan te houden.

2. Voor uitgaven met een incidenteel karakter; (bestemmingsreserves)

Dit betreffen concrete, binnen vooraf bepaalde tijd te realiseren, door de raad vastgestelde doelen. Reservevorming dient hiervoor gemotiveerd te zijn, alsmede de voeding en de minimale en maximale hoogte van de reserve. Blijft realisatie binnen de gestelde termijn uit, dan vindt opnieuw afweging door de raad plaats;

De bestedingsraming is van belang voor het bepalen van de omvang van een bestemmingsreserve met een spaarmotief. In deze situatie dient de noodzakelijke gewenste omvang van de reserve op termijn bereikt te worden. Belangrijk is door middel van een actuele bestedingsraming tussentijdse bestedingen en toevoegingen op elkaar af te stemmen. Daarnaast behoren bestedingsreserves zoveel mogelijk binnen een beperkt tijdsbestek te worden gerealiseerd.

3.2.2 Vorming van voorzieningen

Hiervoor gelden veel wettelijke voorschriften en beperkingen. Met het oog op een verantwoord financieel beleid is het nodig alle te kwantificeren verplichtingen en risico's, die niet zijn afgedekt, een voorziening in te stellen. Om daadwerkelijk te kunnen bezien of de gemeentebegroting materieel in evenwicht is, is het noodzaak dat voor al het onderhoud dat voortvloeit uit de kapitaalgoederen die de gemeente bezit ook middelen zijn geraamd, Om te kunnen toetsen of die middelen toereikend zijn, dienen actuele meerjarige beheerplannen vastgesteld te zijn op basis waarvan de jaarlijkse stortingen in de voorzieningen kunnen worden berekend. Indien de middelen toereikend zijn kan het gebruik van voorzieningen pieken en dalen in jaarlijkse bestedingen egaliseren.

Voorzieningen hebben een limitatief, maar vaak ook een verplichtend karakter. Als bijvoorbeeld een grondexploitatie een tekort op eindwaarde vertoont, ontstaat de verplichting voor dat verlies een voorziening in te stellen ter grootte van het geraamde tekort. Een onderhoudsvoorziening dient onderbouwd te worden door een actueel meerjarig vastgesteld beheerplan. Ook de provincie als toezichthouder en de accountant zien hierop toe. Een onderdeel van de Haarlemse kaders omvat bij de voorzieningen mede het expliciteren van de onderliggende verplichtingen.

Voor voorzieningen, die zijn ingesteld met het oog op het realiseren van in de toekomst per jaar fluctuerende kosten (zoals de reserve verkiezingen, omdat het aantal verkiezingen per jaar fluctueert) spelen de maximale hoogte en duur geen rol.

Voorzieningen worden gevormd voor:

1. Verplichtingen:
2. Kosten egalisatie

3. Niet bestede middelen van derden. Voorzover het verkregen middelen van overheidsorganen betreft vallen deze middelen m.i.v. 2008 onder de overlopende passiva.

Bij de functies van reserves is bij de algemene reserve opgemerkt, dat deze reserve een essentiële rol speelt als bufferfunctie als onderdeel van het weerstandsvermogen. In de nota weerstandsvermogen is het risicoprofiel (van alle risico's) geobjectiveerd en op basis daarvan is het benodigd weerstandsvermogen berekend. Hierdoor vervalt de noodzaak om ook t.b.v. allerlei deelactiviteiten afzonderlijke risicovoorzieningen aan te houden. Voorgesteld wordt het beleidskader met deze spelregel aan te vullen.

3.2.3 Toevoegingen en onttrekkingen

Als in een lopende een begrotingsjaar blijkt dat een toevoeging nodig is aan een voorziening leidt een dergelijke dotatie tot een hogere last in het desbetreffende programma (beleidsveld). Indien de omvang van het desbetreffende beleidsveld niet toereikend is voor deze last, dan is een begrotingswijziging / raadsbesluit nodig (art 18 BBV), als het beleidsveld dreigt te worden overschreden met meer dan € 50.000 (art 4, lid 4 van de financiële beheersverordening).

Beneden dat bedrag meldt het college dit in een eerstvolgende tussenrapportage of via een separaat voorstel aan de raad.

Als het lastenbedrag van het programma niet wordt overschreden, omdat er meevallers zijn op andere onderdelen van het programma en binnen het door de raad vastgestelde autorisatiekader compensatie mogelijk is, is er daarentegen geen begrotingswijziging nodig.

4. De reserves en voorzieningen van de gemeente Haarlem

Op basis van de hiervoor vermelde Haarlemse beleidskader worden de bestaande reserves en voorzieningen gemotiveerd getoetst op instandhouding, samenvoeging of opheffing.

4.1 Algemene reserves

De algemene reserve is in die zin niet zonder meer vrij besteedbaar en daarom afgescheiden van de andere componenten van de algemene reserves. De aangegeven minimumomvang van de algemene reserve is in het coalitieakkoord geraamd op €11.097.000 per 2011. Het saldo van de algemene reserves per 1-1-2008 is berekend op afgerond €23.000.000 exclusief het rekeningresultaat 2007.

Vanwege het opheffen van een aantal reserves en voorzieningen als toegelicht in deze paragraaf wordt voorgesteld per saldo een bedrag van **€ 3.419.000 toe te voegen aan de algemene reserve.**

Voorts wordt onderstaand voorgesteld de volgende reserves samen te voegen.

Samenvoeging algemene reserves:			
Beleggingsreserves	Stand per 31-12-2007	Reden van opheffing/samenvoeging	Saldo wordt overgebracht naar
<i>Op te heffen reserves:</i>			
Inschrijving grootboek Nationale schuld	€194.000	Aanhouden van afzonderlijke reserve heeft geen toegevoegde waarde	Algemene Reserve
Aandelen Bank Nederlandse Gemeenten	€667.000	De marktwaarde van de aandelen overtreft de boekwaarde. Aanhouden van afzonderlijke reserve heeft geen toegevoegde waarde	Algemene Reserve
Aandelen EWN/NUON	€634.000	De marktwaarde van de aandelen overtreft de boekwaarde. Aanhouden van afzonderlijke reserve heeft geen toegevoegde waarde	Algemene reserve
Per saldo	€1.495.000		

Voor een verdere toelichting op de algemene reserves, zie bijlage 2.

4.2 Bestemmingsreserves

4.2.1 Voorstellen om reserves op te heffen of samen te voegen

Op basis van de uitgangspunten als verwoord in hoofdstuk 3 wordt onderstaand gemotiveerd voorgesteld de volgende bestemmingsreserves op te heffen of samen te voegen

Bestemmingsreserves			
Op te heffen reserves	Stand per 31-12-2007	Reden van opheffing	Saldo wordt overgebracht naar
Mobiliteit (reserve voor reïntegratie, herplaatsing en coaching van medewerkers)	€147.000	Mobiliteit is een structureel HRM-instrument en de afgelopen jaren zijn er geen bestedingen meer geraamd. Ook is er een voorziening reorganisatie.	Algemene Reserve
Centrale personeelsadministratie	€12.000	Het doel, het centraliseren van de personeelsadministratie is gerealiseerd	Algemene Reserve
Vitaliteitsreserve (projecten t.b.v. sociale, fysieke en economische pijlers in de stad)	€152.000	De afgelopen jaren zijn er geen bestedingen meer geraamd en heeft de reserve meer het karakter van een algemene reserve gekregen	Algemene Reserve
Invoeringskosten WOZ	€100.000	Het betreft een reservering t.b.v. de periodieke herwaardering 2004. In 2007 en 2008 zijn geen onttrekkingen meer geraamd. Herwaardering wordt een jaarlijkse activiteit waarvan de kosten via het gemeentefonds vergoed gaan worden	Algemene Reserve
Reserves kunstwerken, reserve beeldende kunst en toegepaste monumentale kunst	€378.000	De reserves beogen middelen voor gerichte kunstaankopen c.q. verbetering van de kwaliteit van kunst in de openbare ruimte en ressorteren hetzelfde programma. Voorgesteld wordt hiervoor 1 bredere bestemmingsreserve in te stellen.	Reserve kunstaankopen en toegepaste monumentale kunst
Totaal opgeheven bestemmingsreserves	€789.000		

In te stellen reserve	Dotatie	Reden van instelling	Voeding
Reserve kunstaankopen en toegepaste monumentale kunst	€378.000	Samenvoeging van 3 bestaande bestemmingsreserves kunst	Uit 3 voormalige bestemmingsreserves kunst
Totaal nieuwe bestemmingsreserves	€378.000		
Per saldo naar Algemene Reserve	€411.000		

4.2.2 Reserves nog nader te toetsen

Van een aantal reserves is een besluit om op te heffen of te continueren op dit moment nog niet te motiveren, omdat ze afhankelijk zijn van een actuele ontwikkelingen, waarvan de afloop bij het schrijven van deze nota nog niet bekend was. Op grond hiervan wordt voorgesteld de volgende reserves nog aan te houden en verder te toetsen bij de volgende bestuursrapportage:

Bestemmingsreserve	Ontwikkeling
Inlopen achterstand gemeentelijke gebouwen	De reserve is gevormd d.m.v. bestemming van het jaarresultaat 2006. Er zijn nog geen onttrekkingen geraamd. In breder perspectief wordt bezien of deze reserve onderdeel kan uitmaken van een bestemmingsreserve onderhoud gemeentelijk bezit. Gewacht wordt op de daarvoor noodzakelijke beheerplannen voor die gebouwen en zodra deze zijn vastgesteld door de raad, deze reserve in een voorziening wordt omgezet onder budgethouderschap van vastgoed. Tot die tijd blijft het budgetbeheer van deze reserve bij de concernstaf.
Reserve volkshuisvesting	De reserve volkshuisvesting is voor een periode van maximaal een half jaar ingesteld (tot juni 2008). Indien de middelen dan nog niet met een door de raad geaccordeerde bestemming zijn belegd, vloeit het saldo ad €3.079.000 terug naar de Algemene Reserve.
Reserves vastgoed/ grondexploitatie	In verband met een nieuwe hoofdstukindeling voor de gemeentelijke eigendommen worden de reserves vastgoed/ grondexploitaties herschikt.

4.3 Voorzieningen

4.3.1 Voorzieningen die onder wijziging BBV per 1-1-2008 vallen

In artikel 44, lid 2 BBV werd in het oude BBV voorgeschreven dat de nog te besteden middelen van derden waarvan de bestemming gebonden is, onder de voorzieningen moeten worden verantwoord. In het BBV dat met ingang van 2008 op dit onderdeel aangepast voorzover het gelden van Europese of Nederlandse overheidslichamen betreft. Deze middelen worden m.i.v. 2008 als overlopende passiva beschouwd.

In bijlage 3 wordt deze voorzieningen, die met ingang van 2008 komen te vervallen, afzonderlijk vermeld.

4.3.2 Overige voorzieningen

Op basis van de uitgangspunten als verwoord in hoofdstuk 3 wordt onderstaand gemotiveerd voorgesteld de volgende voorzieningen op te heffen of samen te voegen

Voorzoningen			
Op te heffen voorzieningen	Stand per 31-12-2007	Reden van opheffing	Saldo wordt overgebracht naar
Waterschade SBH	€7.000	Stamt uit 2005. herstelwerkzaamheden zijn uitgevoerd	Algemene Reserve
Wachtgeld v.m. Spaarne concern	€105.000	Er is geen concrete verplichting, maar wel de mogelijkheid tot een claim. Het risico hierop eindigt uiterlijk volgend jaar en is zo klein dat wordt voorgesteld dit bij de algemene risico's onder te brengen	Algemene reserve
Brandschades	€599.000	Betreft eigen risico brandschades. Voorgesteld wordt dit bij de algemene risico's onder te brengen	Algemene reserve
Rente-egalisatievoorziening Stadsbank	€56.000	Deze voorziening dateert uit de tijd dat de Stadsbank nog een zelfstandige onderneming was. De voorziening diende om renteverschillen op te vangen en is later blijven staan om tegenvallers op te vangen. Voorgesteld wordt dit bij de algemene risico's onder te brengen	Algemene reserve
Voorziening garantieverplichtingen part. woningen	-/- €96.000	Betreft risico's van garantieverplichtingen. Voorgesteld wordt dit bij de algemene risico's onder te brengen	Algemene Reserve
Garantieverplichtingen part. woningbouw	€73.000	Betreft risico's van garantieverplichtingen. Voorgesteld wordt dit bij de algemene risico's onder te brengen	Algemene Reserve
Garantieverplichtingen overig	€58.000	Betreft risico's van garantieverplichtingen. Voorgesteld wordt dit bij de algemene risico's onder te brengen	Algemene Reserve
Garantieverplichtingen nationaal restauratiefonds	€125.000	Betreft risico's van garantieverplichtingen. Voorgesteld wordt dit bij de algemene risico's onder te brengen	Algemene Reserve
Diverse kleine voorzieningen	€7.000	Betreft restant-saldi	Algemene reserve
Paswerk	€224.000	Betreft risico's van begrotingstekorten. De financiële situatie van Paswerk is verbeterd. Voorgesteld wordt het risico bij de algemene risico's onder te brengen	Algemene reserve
Pensioenen ADV/Spaarverlof (vm MO)	€100.000	In verband met reorganisatie naar 1 centrale voorziening	Voorz.Pensioenen ADV/Spaarverlof
Pensioenen ADV/Spaarverlof (vm)	€151.000	In verband met reorganisatie naar	Voorz.Pensi-

Vorzieningen			
Op te heffen voorzieningen	Stand per 31-12-2007	Reden van opheffing	Saldo wordt overgebracht naar
PD)		1 centrale voorziening	oenen ADV/Spaarverlof
Pensioenen ADV/Spaarverlof (vm SB)	€192.000	In verband met reorganisatie naar 1 centrale voorziening	Voorz.Pensioenen ADV/Spaarverlof
Pensioenen ADV/Spaarverlof (vm SO)	€249.000	In verband met reorganisatie naar 1 centrale voorziening	Voorz.Pensioenen ADV/Spaarverlof
Pensioenen ADV/Spaarverlof (vm FD)	€128.000	In verband met reorganisatie naar 1 centrale voorziening	Voorz.Pensioenen ADV/Spaarverlof
Pensioenen ADV/Spaarverlof (vm CS)	€86.000	In verband met reorganisatie naar 1 centrale voorziening	Voorz.Pensioenen ADV/Spaarverlof
Totaal opgeheven voorzieningen	2.064.000		
In te stellen voorzieningen	Dotatie	Reden van instelling	Voeding
Pensioenen ADV/Spaarverlof	€906.000	In verband met reorganisatie naar 1 centrale voorziening	Uit voormalige gedecentraliseerde voorzieningen
Totaal nieuwe voorzieningen	€906.000		
Per saldo naar Algemene Reserve	€1.158.000		

5. Weerstandvermogen

Iedere organisatie heeft te maken met risico's. Deze doen zich voor op allerlei terreinen. Omdat risico's de mogelijkheden van een organisatie beïnvloeden, dient de organisatie inzicht te hebben in de risico's. Voor de belangrijkste risico's dienen adequate beheersmaatregelen te worden getroffen. De ontwikkelingen van de laatste jaren op dit terrein hebben ertoe geleid dat gemeenten beleid moeten ontwikkelen en voeren op zowel risico's als het daarbij behorende weerstandsvermogen.

Het Besluit Begroting en Verantwoording gemeenten en provincies schrijft voor dat er met ingang van 2004 in de paragraaf Weerstandvermogen aandacht moet worden besteed aan het risicoprofiel van de gemeente en dit af te zetten tegen het weerstandsvermogen.

In het duale bestel heeft de Raad een verordenende bevoegdheid, een kaderstellende en controlerende functie en budgetrecht. Het is aan de Raad om in een nota de beleidskaders vast te stellen ten aanzien van risicomanagement, het weerstandsvermogen alsmede de relatie tussen het risicoprofiel en het weerstandsvermogen.

5.1 Risicomanagement

Risicomanagement is een aanpak, waarbij de organisatie zich bewust wordt van het feit, dat de oorzaken van veel schades hun bron vinden in de organisatie zelf of in haar directe omgeving. Uitgangspunt van risicomanagement is dat de oorzaken van schades in veel gevallen door geringe investeringen (beter) beheersbaar gemaakt kunnen worden

Schades die voortvloeien uit de dagelijkse activiteiten van de gemeente hebben andere oorzaken en uitingsvormen dan calamiteiten. Ze komen meestal frequenter voor en het schadebedrag per keer is kleiner. Te denken valt hierbij o.a. aan extra overwerk, langere doorlooptijden of een beschadigd imago. Deze structurele schades kunnen door de gemeente zelf beheerst worden door te investeren in de bedrijfsvoering. Dit kunnen preventieve maatregelen in de werkprocessen zijn, maar ook informatie en trainingen aan het personeel en bestuur om hun risicobewustwording te verhogen.

De gemeente Haarlem voert momenteel nog geen eenduidig risicomanagementbeleid. Op verschillende terreinen vinden al wel activiteiten plaats in het kader van risicomanagement. Door het vaststellen van een eenduidig beleid wordt een stimulans gegeven deze verschillende initiatieven op elkaar af te stemmen. Daarmee wordt het tevens mogelijk een organisatiebreed beeld te krijgen van de risico's die de gemeente Haarlem loopt.

5.2 Weerstandvermogen

Op grond van artikel 9.2 van het Besluit Begroting en Verantwoording Gemeenten en Provincies (BBV) moet de gemeente in haar begroting een paragraaf weerstandsvermogen opnemen. Deze paragraaf moet minimaal bevatten (artikel 11.2 BBV)

- Een inventarisatie van de weerstandscapaciteit;
- Een inventarisatie van de risico's en
- Het beleid omtrent de weerstandscapaciteit en de risico's.

5.2.1 Beschikbare weerstandscapaciteit

De beschikbare weerstandscapaciteit is in het BBV (artikel 11.1) omschreven als “*de middelen en mogelijkheden waarover de gemeente beschikt of kan beschikken om niet begrote kosten te dekken*”. Deze middelen kunnen bestaan uit de volgende componenten:

1. Het eigen vermogen; hiertoe behoren:
  - De algemene reserve voorzover vrij aanwendbaar;
  - De bestemmingsreserves voorzover de bestemming nog kan worden gewijzigd;
  - De stille reserves;
2. De onbenutte belastingcapaciteit;
3. Bezuinigingsmogelijkheden en
4. De post onvoorzien.

Vooralsnog ligt het voor handen om voor de gemeente alleen de algemene reserve te hanteren als weerstandscapaciteit. Bestemmingsreserves hebben in de meeste gevallen reeds een bestemming en zijn vanuit dat oogpunt niet (op korte termijn) vrijelijk beschikbaar. Onbenutte belastingcapaciteit is veelal niet in het huidige jaar te realiseren en betreft tezamen met bezuinigingsmogelijkheden en de post onvoorzien ten opzichte van de algemene reserve slechts een klein bedrag.

Voorgesteld wordt:

- Alsnog het beschikbare weerstandscapaciteit de algemene reserve te hanteren

5.2.2 Benodigde weerstandscapaciteit

Om het weerstandsvermogen te kunnen beoordelen moet de beschikbare weerstandscapaciteit afgezet worden tegen de benodigde weerstandscapaciteit. De risico's die de gemeente loopt zijn bepalend voor de hoogte van de benodigde weerstandscapaciteit. Om de hoogte van de benodigde weerstandscapaciteit te bepalen is het noodzakelijk de risico's te voorzien van een kwantificering van zowel kans als financiële gevolgen.

Door de maximale gevolgen van de individuele risico's bij elkaar op te tellen ontstaat een te negatief oordeel over het weerstandsvermogen. Het is immers vrijwel zeker dat niet alle risico's zich tegelijkertijd voor zullen doen. Daarnaast zal niet ieder risico zich daadwerkelijk in de maximale omvang voor doen. Om deze overschatting van de risico's te voorkomen wordt gebruik gemaakt van risicosimulatie. Hierbij wordt gebruik gemaakt van de kans op optreden en de gevolgen zoals die per risico zijn aangegeven. Op basis van de risicosimulatie kan worden berekend welk bedrag er benodigd is om de geïdentificeerde risico's in financiële zin af te dekken. Hierbij wordt gerekend met een zekerheidspercentage van 90%³. De uitkomst van de benodigde weerstandscapaciteit wordt vastgelegd in de weerstandsparagraaf. Deze wordt minimaal twee maal per jaar geactualiseerd, bij de programmabegroting en de jaarrekening.

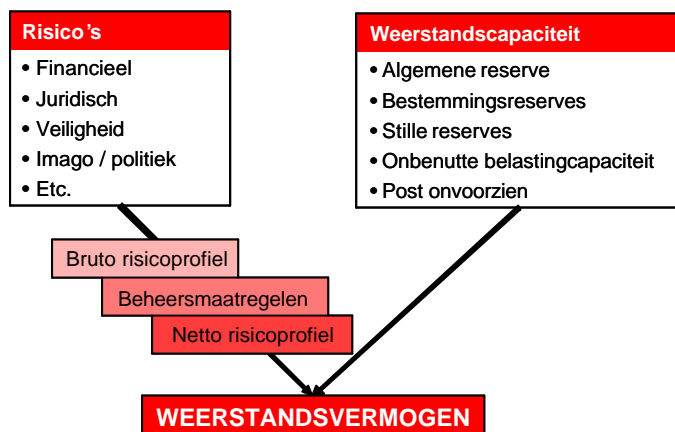
---

³ Het zekerheidspercentage van 90% is een algemeen geaccepteerd en veel gebruikt uitgangspunt bij de beoordeling van het weerstandsvermogen. Afwijking van dit percentage is mogelijk.

5.2.3 Beoordeling weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen de weerstandscapaciteit en alle risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie. Dit verband is in onderstaande figuur schematisch weergegeven.

Figuur 1: Relatie tussen risico's en weerstandscapaciteit

Het is van belang te weten of er sprake is van een toereikend weerstandsvermogen. Als het risicoprofiel bekend is kan een relatie worden gelegd tussen de financieel gekwantificeerde risico's en de daarbij benodigde weerstandscapaciteit en de beschikbare weerstandscapaciteit. De benodigde weerstandscapaciteit die uit de risicosimulatie voortvloeit, kan worden afgezet tegen de beschikbare weerstandscapaciteit. De uitkomst van die berekening vormt het weerstandsvermogen.

$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit}}$$

Om het weerstandsvermogen te kunnen beoordelen dient te worden vastgesteld welke ratio de gemeente Haarlem nastreeft. Hiertoe wordt gebruik gemaakt van onderstaande waarderingstabel⁴.

Waarderingcijfer	Ratio weerstandsvermogen	Betekenis
A	$2,0 < x$	Uitstekend
B	$1,4 < x < 2,0$	Ruim voldoende
C	$1,0 < x < 1,4$	Voldoende
D	$0,8 < x < 1,0$	Matig
E	$0,6 < x < 0,8$	Onvoldoende
F	$x < 0,6$	Ruim onvoldoende

Voorgesteld wordt:

Te besluiten dat de gemeente Haarlem een weerstandsvermogen nastreeft dat ten minste voldoende is. Dat betekent een ratio weerstandsvermogen tussen de 1,0 en 1,4 met als waarderingcijfer C.

5.2.4 Risicoprofiel

Als basis voor de benodigde weerstandscapaciteit is begonnen met de reeds bekende risico's zoals opgenomen in de jaarrekening 2007 aangevuld met eventuele nieuw bekende risico's. Projectrisico's zijn, naast de grotere risico's die reeds bekend waren, hierin nog niet structureel opgenomen gezien het lange tijdspad dat benodigd is om voor alle projecten een risicowaardering te realiseren.

Het gebruik maken van risicomanagement binnen de organisatie zal moeten leiden tot een ontwikkeling van de volledigheid van de genoemde risico's en een inschatting van de hierbij behorende waardering.

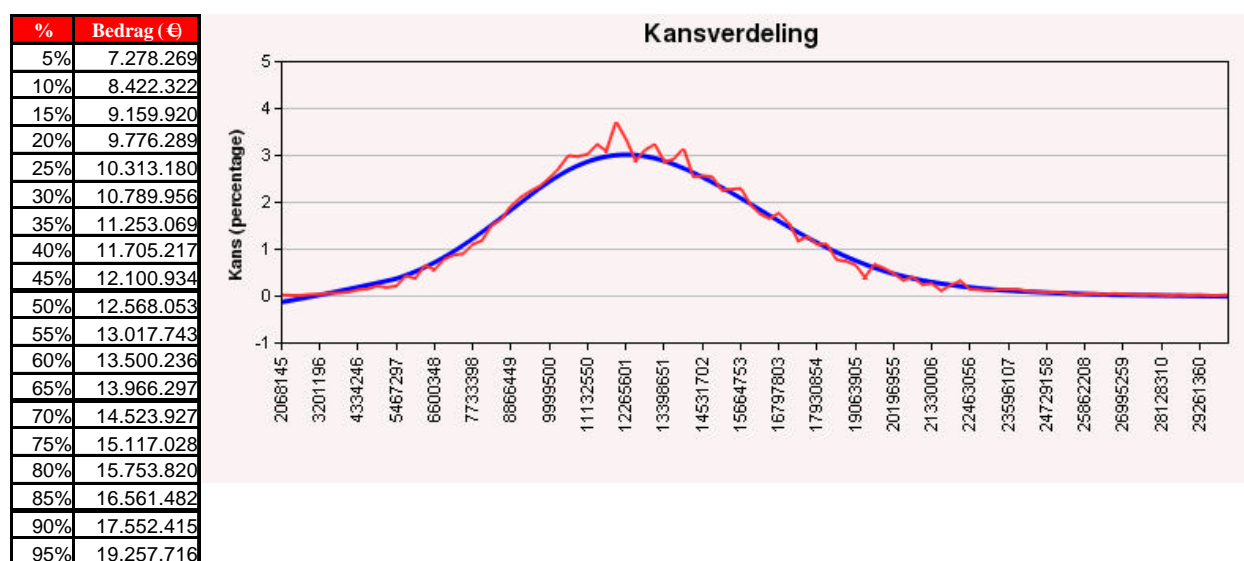
⁴ Deze normeringssystematiek voor het weerstandsvermogen is ontwikkeld door het Nederlands Adviesbureau voor Risicomanagement in samenwerking met de Universiteit Twente.

Om de risico's van Gemeente Haarlem in kaart te brengen is een risicoprofiel opgesteld. Hierin zijn risico's systematisch in kaart gebracht en beoordeeld. Uit de inventarisatie zijn in totaal 52 risico's in beeld gebracht. In het onderstaande overzicht worden echter alleen de bekende tien risico's gepresenteerd die de hoogste bijdrage hebben aan de berekening van de benodigde weerstandscapaciteit. Het is belangrijk om te realiseren dat een risico geen zekerheid is, maar een kans van voordoen (hoe klein of groot ook) waar voor zover mogelijk passende beheersingsmaatregelen zijn getroffen.

Tabel: Belangrijkste risico's Gemeente Haarlem				
Risico	Kans	Gevolg	Score	Invloed
Precarioheffing is vanwege wijziging en wet- en regelgeving niet meer mogelijk wat leidt tot derving van inkomsten.	-90%	(max. €4.000.000)	25	18.68%
Nadelige resultaten van verbonden partijen wat leidt tot de noodzaak dat de gemeente een extra bijdrage moet doen.	-70%	(max. €5.000.000)	20	13.71%
Rentestijgingen op geldleningen wat leidt tot hogere rentelasten.	-75%	(max. €3.500.000)	25	13.48%
Overdracht van de 2e fase woonwagendplaatsen wat leidt tot exploitatietekorten, negatief effect boekwaarden.	-90%	(max. €2.000.000)	25	6.99%
Exploitatietekort van Paswerk komt voor rekening van de deelnemende gemeenten wat leidt tot extra kosten ter grootte van het aandeel van derden in de opdachtverlening aan Paswerk.	-50%	(max. €2.000.000)	15	6.80%
Herschikking verdeling WWB gelden inkomensdeel wat leidt tot lagere inkomsten tbv verstrekking uitkeringen (inkomensdeel) vanaf 2012.	-50%	(max. €3.513.000)	15	6.72%
Risico's in grondexploitaties wat leidt tot financieel tekort	-90%	(max. €1.300.000)	25	4.59%
Zorgverzekeraars financieren de gevolgen van de nieuwe FLO regeling ambulance dienst niet wat leidt tot extra kosten voor de gemeente.	-50%	(max. €2.000.000)	15	3.92%
Bezwaar op precarioheffing door PWN wordt in hoger beroep toegekend wat leidt tot terugbetaling van gelden 2005 - 2007	-75%	(max. €1.000.000)	20	3.89%
Calamiteiten wat leidt tot Hoge kosten als gevolg van beheersen van en de consequenties van de calamiteit	-10%	(max. €10.000.000)	5	3.67%
Totaal grote risico's				€34.313.000
Overige risico's				€20.415.004
Totaal alle risico's				€54.728.004

Op basis van de ingevoerde risico's is een risicosimulatie uitgevoerd. De risicosimulatie wordt toegepast omdat het reserveren van het maximale bedrag (€54,7 miljoen) ongewenst is. De risico's zullen immers niet allemaal tegelijk en in hun maximale omvang optreden. Onderstaande figuur toont de resultaten van de risicosimulatie.

Figuur 1: Uitkomsten risicosimulatie

5.2.5 Relatie benodigde en aanwezige weerstandscapaciteit

Op basis van de jaarrekeninggegevens 2007 en de wijzigingen op reserves en voorzieningen zoals opgenomen in deze nota bedraagt de weerstandscapaciteit (de algemene reserve) voor de gemeente Haarlem per 31 december 2007 totaal €22,8 mln.

De hoogte van de stand van de algemene reserve is in 2007 aanzienlijk gestegen mede als gevolg van de opheffing van het Parkeerfonds en toevoeging van het saldo van deze reserve aan de algemene reserve. Hierbij dient te worden opgemerkt dat €10 mln. geormerkt is voor besluitvorming van de Raad over parkeerfaciliteiten. Effectief omvat de algemene reserve derhalve een vrij inzetbaar deel ter grootte van €12,8 mln.

De benodigde weerstandscapaciteit die uit de risicosimulatie voortvloeit kan worden afgezet tegen de beschikbare weerstandscapaciteit. De uitkomst van die berekening vormt het weerstandsvermogen.

$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit}} = \frac{12,8}{17,6} = 0,73$$

De ratio van 0,73 valt in de categorie E zoals vermeld in de tabel ratio's weerstandsvermogen en krijgt de classificatie "onvoldoende". Aanvullend aan deze uitkomst dient er rekening te worden gehouden met het feit dat de projectrisico's nog niet volledig zijn gewaardeerd en dat de organisatie nog moet groeien in het identificeren en waarden van risico's.

Om binnen de categorie C "voldoende" te vallen (ratio weerstandsvermogen = $1,0 < x < 1,4$) zal op basis van de nu bekende benodigde weerstandscapaciteit de algemene reserve een omvang moeten hebben tussen de €17,6 mln en €24,7 mln.

In het coalitieakkoord is opgenomen dat de algemene reserve in de komende jaren in omvang moet groeien. De noodzaak hiertoe wordt met de voorliggende berekening van de benodigde weerstandscapaciteit ondersteund.

Bovenstaande conclusie is begrijpelijk gezien het feit dat de solvabiliteitspositie (de verhouding eigen vermogen ten opzichte van het balanstotaal) van de gemeente Haarlem per 31 december 2007 slechts 13% bedraagt waar een percentage van 37% bij andere grote gemeenten (33% bij kleinere gemeenten) gebruikelijk is. De gemeente Haarlem gebruikt dus relatief veel vreemde vermogen ter financiering van haar activiteiten wat onder andere ook resulteert in hogere rentelasten.

Een verdere groei van het eigen vermogen van de gemeente is derhalve noodzakelijk om als gemeente de mogelijkheid te hebben om onvoorziene omstandigheden en economisch moeilijke tijden het hoofd te bieden.

Bijlage 1   Beleidskader reserves en voorzieningen gemeente Haarlem

1. Instelling en opheffing van reserves gebeurt alleen bij raadsbesluit.
2. Stortingen in en onttrekkingen aan reserves ten gunste respectievelijk ten laste van een reserve vinden alleen plaats voorzover de raad dit heeft geautoriseerd.⁵
3. Stortingen en onttrekkingen ter egalisatie vinden plaats na resultaatbepaling.
4. Instelling van een voorziening is een logische verplichting en vereist geen raadsbesluit.
5. Uitgaven komen rechtstreeks ten laste van voorzieningen en gaan niet via de exploitatie.
6. Op reserves wordt geen rente bijgeschreven, tenzij daartoe door de raad besloten is/wordt.
7. Op voorzieningen wordt geen rente bijgeschreven, tenzij deze tegen contante waarde zijn ingesteld.
8. Het renteresultaat van reserves en voorzieningen komt ten gunste van de exploitatie.
9. In de jaarrekening wordt onderscheid gemaakt tussen resultaatbepaling en resultaatbestemming.
10. Van elke reserve wordt aangegeven wat de gewenste of noodzakelijke omvang is.
11. Van elke voorziening wordt de verplichting onderbouwd.
12. Het aantal reserves en voorzieningen wordt zo gering mogelijk gehouden.

Aanvullingen op basis van deze nota:

13. Een reserve blijft alleen bestaan als nut en noodzaak onomstotelijk vast staat. Anders toevoegen aan de algemene reserve.
14. Bestemmingsreserves worden zoveel mogelijk samengevoegd tot brede bestemmingsreserves.
15. In de naamgeving komt het woord fonds niet meer voor (het is alleen een algemene reserve, een bestemmingsreserve of voorziening).
16. Per reserve wordt de volgende toelichting gegeven (ook bij het instellen van nieuwe reserves);
  - Naam reserve
  - Doel
  - Programma
  - Budgethouder
  - Voeding
  - Bestedingsraming
  - Maximale omvang
  - Minimale omvang
  - Maximale duur.

---

⁵ Ingevolge de financiële verordening van 2007 is dit vereist als het een bedrag van €50.000 of meer betreft.

17. Per voorziening wordt de volgende toelichting gegeven (ook bij het instellen van nieuwe voorzieningen):
  - Naam voorziening
  - Doel
  - Programma
  - Budgethouder
  - Voeding
  - Bestedingsraming
  - Maximale duur.
18. Bij de bestemmingsreserves wordt onderscheid gemaakt tussen kostenegalisereserves en bestemmingsreserves met een incidenteel karakter.
19. De algemene reserve dient als risicoreserve. Hierdoor vervalt de noodzaak afzonderlijke risicovoorzieningen aan te houden voor deelactiviteiten.

Bijlage 2   Overzicht reserves na actualisatie

Algemene reserves

Naam van de reserve	Algemene reserve
Doel van de reserve	De algemene reserve dient als buffer om schommelingen in het resultaat op te vangen en onverwachte tegenvallers op te vangen
Programma	10. Financiën en algemene dekkingsmiddelen
Budgethouder	Concerncontrol
Voeding	Positieve resultaten boekjaren
Bestedingsraming	N.v.t.
Maximale omvang	Is afhankelijk van het benodigd weerstandsvermogen (zie hoofdstuk 5)
Omvang per 1-1-2008	€19.744.000
Minimale omvang	Afhankelijk van risicoprofiel/benodigd weerstandsvermogen
Maximale duur	Onbeperkt
Bijzonderheden	1. In het coalitieakkoord is uitgegaan van een saldo van ruim €11 miljoen in 2011. Dit saldo is inmiddels gerealiseerd. 2. Het parkeerfonds is opgeheven en het saldo ad €9,98 mln. is aan de algemene reserve toegevoegd. 3. De raad heeft 10 miljoen euro geoormerkt voor besluitvorming over de realisatie van een parkeergarage aan de nieuwe gracht. 4. De raad heeft bij de 1e bestuursrapportage 2007 €750.000 geoormerkt voor de WVG (zie pagina 37 Kadernota 2008).

Naam van de reserve	Reserve grondexploitatie
Doel van de reserve	De algemene reserve grondexploitatie is een algemene risicoreserve ter dekking van risico's die uit grondexploitatie voortvloeien.
Programma	10. Financiën en algemene dekkingsmiddelen
Budgethouder	Concerncontrol
Voeding	Positieve resultaten naar aanleiding van het afsluiten van (deel)complexen
Bestedingsraming	Eventuele bijdragen aan de voorziening toekomstige verliezen op grondexploitatie
Maximale omvang	Afhankelijk van uitkomsten risicoprofiel grondexploitatie
Omvang per 1-1-2008	€1.770.000
Minimale omvang	Afhankelijk van risicoprofiel grondexploitatie
Maximale duur	Onbeperkt

Overige bestemmingsreserves

Naam van de reserve	Reserve WMO (WVG)
Doel van de reserve	Middelen t.b.v. uitvoering WMO (WVG)
Programma	3. zorgzame samenleving
Budgethouder	Wonen, welzijn, gezondheid en zorg
Voeding	Dotatie/onttrekking vanuit het programma
Bestedingsraming	€50.000 in 2008
Maximale omvang	N.v.t.
Omvang per 1-1-2008	€50.000
Minimale omvang	0
Maximale duur	Wordt in 2008 uitgeput
Bijzonderheden	Reserve in 2007 ingesteld met een dotatie van €1.000.000

Naam van de reserve	Strategisch huisvestingsplan Onderwijs
Doel van de reserve	Egalisatie van kosten m.b.t. huisvesting onderwijs
Programma	4. Maatschappelijke ontwikkeling
Budgethouder	Jeugd, onderwijs en sport
Voeding	Dotatie vanuit resultaatbestemming 2007. In de begroting 2008 is nog eens een dotatie geraamd van €1.311.000
Bestedingsraming	1)
Maximale omvang	1)
Omvang per 1-1-2008	€2.154.000
Minimale omvang	1)
Maximale duur	1)
Bijzonderheden	1) Is in 2007 ingesteld via een dotatie van € 2.154.000 (raadsbesluit 73/2007)

Naam van de reserve	Bouw VMBO scholen
Doel van de reserve	Dekking afschrijvingslasten investering in de bouw van VMBO-scholen
Programma	4. Maatschappelijke ontwikkeling
Budgethouder	Jeugd, onderwijs en sport
Voeding	Eenmalige dotatie vanuit resultaatbestemming 2007
Bestedingsraming	Is o.m. afhankelijk van de nog te houden aanbesteding
Maximale omvang	€17.468.000
Omvang per 1-1-2008	€17.468.000
Minimale omvang	N.v.t.
Maximale duur	10 jaar
Bijzonderheden	Is in 2007 ingesteld via een dotatie van €17.468.000.

Naam van de reserve	Openbaar primair onderwijs
Doel van de reserve	Is beschikbaar ter besteding voor de bestuurscommissie OPO
Programma	4. Maatschappelijke ontwikkeling
Budgethouder	Jeugd, onderwijs en sport
Voeding	N.v.t.
Bestedingsraming	Hierover beschikt de bestuurscommissie, maar het budgetrecht ligt wel bij de raad.
Maximale omvang	N.v.t.
Omvang per 1-1-2008	€956.000
Minimale omvang	N.v.t.
Maximale duur	Onbeperkt

Naam van de reserve	Reserve archeologisch onderzoek
Doel van de reserve	Het afdekken van kosten van archeologisch onderzoek bij sloop van panden.
Programma	5. Wonen wijken en stedelijke ontwikkeling
Budgethouder	Ruimtelijke plannen
Voeding	1,25% van de jaarlijkse rioleringskosten en 1% van de jaarlijkse gemeentelijke sloopkosten
Bestedingsraming	Kosten van opgravingen en uitwerkingen
Maximale omvang	N.v.t.
Omvang per 1-1-2008	€186.000
Minimale omvang	0
Maximale duur	Onbeperkt
Bijzonderheden	Door het van kracht worden van de Wet op de Archeologische Monumentenzorg zullen de kosten stijgen, maar ook het kostenverhaal wordt ruimer.

Naam van de reserve	Reserve omslagwerken Waarderpolder
Doel van de reserve	Deze reserve is bestemd voor de uitvoering van omslagwerken (infrastructuur en ontsluiting) buiten de plangrenzen van de Waarderpolder.
Programma	5. Wonen wijken en stedelijke ontwikkeling
Budgethouder	Ruimtelijke plannen
Voeding	De voeding bestaat uit rentetoevoeging en afdracht van grondverkoppen
Bestedingsraming	Oostweg en fly-over en wellicht meerkosten Schoterbrug, herontwikkeling Oudeweg en Prinsenbrug
Maximale omvang	N.v.t.
Omvang per 1-1-2008	€2.328.000
Maximale duur	Afhankelijk van realisatie industriegebied Waarderpolder

Naam van de reserve	Promotiereserve Waarderpolder
Doel van de reserve	Deze reserve dient voor de bekostiging van promotieactiviteiten voor het industriegebied Waarderpolder
Programma	5. Wonen wijken en stedelijke ontwikkeling
Budgethouder	Ruimtelijke plannen
Voeding	Dotatie/onttrekking vanuit het programma
Bestedingsraming	Communicatieactiviteiten t.b.v. Waarderpolder
Maximale omvang	N.v.t.
Omvang per 1-1-2008	€65.000
Minimale omvang	0
Maximale duur	De reserve wordt in stand gehouden totdat deze volledig is uitgeput.

Naam van de reserve	Reserve vastgoed
Doel van de reserve	Het dekken van afwaarderingen als gevolg van het verlagen van boekwaarden van panden naar de marktwaarde en omgekeerd.
Programma	5. Wonen wijken en stedelijke ontwikkeling
Budgethouder	Vastgoed
Voeding	Opbrengsten van panden boven de boekwaarde
Bestedingsraming	N.v.t.
Maximale omvang	N.v.t.
Omvang per 1-1-2008	968.000
Minimale omvang	0
Maximale duur	Onbeperkt

Naam van de reserve	Reserve erfpachtgronden
Doel van de reserve	Het egaliseren van jaarlijkse voor-of nadelige verschillen van de exploitatie van erfpachtgronden
Programma	5. Wonen wijken en stedelijke ontwikkeling
Budgethouder	Vastgoed
Voeding	Saldi exploitatie erfpachtgronden
Bestedingsraming	Afhankelijk van exploitatieresultaat erfpachtgronden
Maximale omvang	N.v.t.
Omvang per 1-1-2008	€304.000
Minimale omvang	10% van de boekwaarde van de in erfpacht uitgegeven gronden
Maximale duur	Onbeperkt
Bijzonderheden	Indien reserve niet meer toereikend is, wordt het verschil in mindering gebracht op de reserve grondexploitatie. Een surplus boven de 10% wordt toegevoegd aan de reserve grondexploitatie.

Naam van de reserve	Reserve volkshuisvesting
Doel van de reserve	Reservering van middelen voor de nog gewenste inzet en bijdragen aan bestuurlijk gewenste projecten en activiteiten
Programma	5. wonen, wijken en stedelijke ontwikkeling
Budgethouder	Wonen, welzijn, gezondheid en zorg
Voeding	Opschoning oude regelingen
Bestedingsraming	Experiment Oost €105.000 Spaarne 11 €600.000 Achtervang extra kosten subsidies Fuca €500.000 Doorstart wonen boven winkels <u>€1.500.000</u> Restant €334.277
Maximale omvang	€3.039.000
Omvang per 1-1-2008	€3.039.000
Minimale omvang	0
Maximale duur	Onbeperkt
Bijzonderheden	Is in 2007 d.m.v. de 2 ^e bestuursrapportage ingesteld met een dotatie van €3.039.277

Naam van de reserve	Reserve kapitaallasten culturele gebouwen
Doel van de reserve	Deze reserve wordt aangewend voor de dekking van extra afschrijvingen als gevolg van de nieuwe afschrijvingsmethodiek
Programma	5. Wonen, wijken en stedelijke ontwikkeling
Budgethouder	Vastgoed
Voeding	De reserve is gevormd uit de vrijgevallen kapitaallasten en de herwaardering van de cultuurpodia
Bestedingsraming	Dekking extra afschrijvingslasten als gevolg van een nieuwe afschrijvingsmethodiek
Maximale omvang	€5.906.000
Omvang per 1-1-2008	€5.906.000
Maximale duur	Gelijk aan de afschrijving van de bestaande gebouwen.
Bijzonderheden	

Naam van de reserve	Reserve kunstaankopen en toegepaste monumentale kunst
Doel van de reserve	Middelen afzonderen voor gerichte kunstaankopen en verbetering van de kwaliteit van kunst in de openbare ruimten
Programma	6. Economie, cultuur, toerisme en recreatie
Budgethouder	Economie en cultuur
Voeding	Dotatie/onttrekking vanuit het programma
Bestedingsraming	Niet bekend
Maximale omvang	N.v.t.
Omvang per 2008	€378.000
Minimale omvang	0
Maximale duur	Onbeperkt
Bijzonderheden	Is ingesteld in 2008

Naam van de reserve	Restauratie-en aankoopreserve collectie FHM
Doel van de reserve	Deze reserve is bestemd voor de restauratie van en aankopen t.b.v. de collectie van het Frans halsmuseum
Programma	6. Economie, cultuur, toerisme en recreatie
Budgethouder	Economie en cultuur
Voeding	Dotatie/onttrekking vanuit het programma
Bestedingsraming	N.v.t.
Maximale omvang	N.v.t.

Omvang per 1-1-2008	€782.000
Minimale omvang	0
Maximale duur	Onbeperkt
Bijzonderheden	In 2007 €307.000 toegevoegd vanwege uitkering van verzekeringsgelden.

Naam van de reserve	Reserve WWB inkomensdeel
Doel van de reserve	Risicoreserve m.b.t. bestedingrijksbudget uitkeringen.
Programma	7. Werk en inkomen
Budgethouder	Afd. werk en inkomen
Voeding	Dotatie/onttrekking vanuit het programma c.q. lagere bestedingen dan de rijksvergoeding
Bestedingsraming	N.v.t.
Maximale omvang	10% van het budget voor inkomensoverdrachten
Omvang per 1-1-2008	€3.987.000
Maximale duur	Onbeperkt

Naam van de reserve	Rotonde Raaksbruggen
Doel van de reserve	Maximale bijdrage in de kosten van het uitvoeren van werkzaamheden aan de rotonde Raaksbruggen
Programma	9. kwaliteit fysieke leefomgeving
Budgethouder	Openbare ruimte groen en verkeer
Voeding	Dotatie/onttrekking vanuit het programma
Bestedingsraming	Besteding vindt plaats in 2009-2010
Maximale omvang	€3.000.000
Omvang per 1-1-2008	€2.970.000
Maximale duur	t/m 2010
Bijzonderheden	Is in 2007 ingesteld met een storting van €3.000.000

Naam van de reserve	Openbare ruimte Raaks
Doel van de reserve	Maximale bijdrage in de kosten van het uitvoeren van werkzaamheden aan de openbare ruimte Raaksbruggen
Programma	9. kwaliteit fysieke leefomgeving
Budgethouder	Openbare ruimte groen en verkeer
Voeding	Dotatie/onttrekking vanuit het programma
Bestedingsraming	Besteding vindt plaats in 2009
Maximale omvang	€521.000
Omvang per 1-1-2008	€511.000
Maximale duur	t/m 2009
Bijzonderheden	Is in 2007 ingesteld met een storting van €521.000

Naam van de reserve	Inlopen achterstand onderhoud gemeentelijke gebouwen
Doel van de reserve	Wegwerken achterstallig onderhoud aan eigen gebouwen, in afwachting van beheerplannen
Programma	10. Financiën en algemene dekkingsmiddelen
Budgethouder	Concerncontrol
Voeding	Helpt rekeningoverschot 2006. In 2007 wordt voorgesteld € 1,5 mln. toe te voegen vanuit het rekeningoverschot
Bestedingsraming	Is afhankelijk van onderhoudsplannen.
Maximale omvang	Niet bekend
Omvang per 1-1-2008	€672.000 -> via bestemming jaarresultaat 2006
Maximale duur	Is afhankelijk van gereedkomen onderhoudsplannen
Bijzonderheden	Op basis van coalitieakkoord 2006-2010 Deze reserve wordt t.z.t. omgezet in een voorziening op basis van een vast te stellen beheerplan. Het budgethouderschap gaat dan over naar de afdeling vastgoed

Naam van de reserve	Projectenreserve Haarlem
Doel van de reserve	Incidentele middelen worden aangehouden om 19 in hoofdzaak fysieke projecten te realiseren
Programma	10. Financiën en algemene dekkingsmiddelen
Budgethouder	Concerncontrol
Voeding	Aan het saldo van de reserve wordt rente toegevoegd (rekenrente)
Bestedingsraming	Is bestemd voor in uitvoering zijnde projecten ad €1.118.000 en achtervang risico's van vernieuwbouw schouwborg ad € 1.350.000. Projecten: -Bruggen/brugbediening €479.000 -Zuid-tangent €550.000 -Haarlem digitaal €75.000 - Restant €14.000 en is hiermee feitelijk geheel belegd
Maximale omvang	N.v.t.
Omvang per 1-1-2008	€2.468.000
Minimale omvang	0
Maximale duur	Verwacht wordt dat in 2009 de reserve is uitgeput.

Naam van de reserve	Afkoopsom UPC
Doel van de reserve	Middelen t.b.v. realisering van doelstellingen op het gebied van cultuur, media, welzijn, ict of educatie
Programma	10. Financiën en algemene dekkingsmiddelen
Budgethouder	Jeugd, onderwijs, Sport
Voeding	Jaarlijkse bijdrage van UPC ad €321.500 over de periode 2005 t/m 2011
Bestedingsraming	Jaarlijks door de raad te bepalen
Maximale omvang	€2.250.000
Omvang per 1-1-2008	€46.000
Minimale omvang	0
Maximale duur	t/m 2011
Bijzonderheden	De gemeente en UPC zijn in 2005 in een vaststellingsovereenkomst overeengekomen inzake hun rechtsverhouding/geschilpunten. Dit heeft geresulteerd in een jaarlijkse bijdrage van UPC over een periode van 7 jaar.

Naam van de reserve	Verzelfstandigingen
Doel van de reserve	Middelen om onder nader te bepalen voorwaarden bij te dragen aan het eigen vermogen van te verzelfstandigen organisaties zodat ze zelfstandig kunnen functioneren, alsmede de kosten van het proces van verzelfstandiging.
Programma	10. Financiën en algemene dekkingsmiddelen
Budgethouder	Concerncontrol
Voeding	In 2007 €2.046.000 toegevoegd vanwege verwachte kosten verzelfstandigingen
Bestedingsraming	1. Afboeking over te dragen activa aan bibliotheek en museum €1,1 mln; 2. eenmalig subsidie SRO (verzelfstandiging sport) €0,45 mln; 3. projectkosten lopende trajecten (Bibl., museum, SBH, sport) €0,3 mln. 4. regionalisering brandweer p.m.
Maximale omvang	N.v.t.
Omvang per 1-1-2008	€2.696.000
Minimale omvang	0
Maximale duur	Afhankelijk van te verzelfstandigen organisatieonderdelen

Naam van de reserve	Bestemmingsreserve rekenkamercommissie
Doel van de reserve	Middelen reserveren om een groot onderzoek te kunnen uitvoeren
Programma	10. Financiën en algemene dekkingsmiddelen
Budgethouder	Secretaris rekenkamer
Voeding	N.v.t.
Bestedingsraming	Afhankelijk wanneer onderzoek wordt uitgevoerd.
Maximale omvang	N.v.t
Omvang per 1-1-2008	€20.000
Minimale omvang	0
Maximale duur	Onbeperkt
Bijzonderheden	Is ingesteld in 2007

Egalisatiereserves

Naam van de reserve	Verkiezingen
Doel van de reserve	Egalisatiereserve
Programma	1. Burger en bestuur
Budgethouder	Advies- en ondersteuningscentrum
Voeding	Dotatie/onttrekking vanuit het programma in jaren dat er geen of meer verkiezingen worden gehouden
Bestedingsraming	Het aantal verkiezingen dat per jaar wordt gehouden
Maximale omvang	N.v.t.
Omvang per 1-1-2008	€48.000
Minimale omvang	N.v.t
Maximale duur	Onbeperkt

Naam van de reserve	BTW-compensatiereserve
Doel van de reserve	Het compenseren van nadelige BTW-effecten op de algemene uitkering na het invoeren van de nieuwe BTW-compensatieregels
Programma	10. Financiën en algemene dekkingsmiddelen
Budgethouder	Concerncontrol
Voeding	Toevoeging vrijval BTW-component in rijkssubsidies ad € 2.216.000
Bestedingsraming	1. Vereffening van de hogere korting algemene uitkering uit het gemeentefonds waarvoor €1.110.000 resteert. 2. Invoering en controle BCF ad €711.000
Maximale omvang	N.v.t
Omvang per 1-1-2008	€1.869.000
Minimale omvang	0
Maximale duur	1. Vereffening gemeentefonds afhankelijk van kadernota 2008; 2. Invoering/control BCF kan vervallen na afwikkeling de BCF-controles 2007;

Bijlage 3   Overzicht voorzieningen na actualisatie

Voorzieningen voor verplichtingen en risico's

Naam van de voorziening	Rechtspositie raadsleden
Doel van de voorziening	Deze voorziening dient voor het opvangen van hogere dan begrote kosten wegens beëindiging van het raadslidmaatschap
Programma	1. Burger en bestuur
Budgethouder	Griffie
Voeding	Dotatie/onttrekking vanuit het programma
Bestedingsraming	Is gebaseerd op een inschatting van de wachtgeldverplichtingen van voormalige raadsleden
Omvang per 1-1-2008	€101.000
Maximale duur	Onbeperkt

Naam van de voorziening	Pensioenen wethouders
Doel van de voorziening	Opbouw pensioenen wethouders conform de APPA-regeling
Programma	1. Burger en bestuur
Budgethouder	Bestuur&Management ondersteuning/Strategie en beleidscoördinatie
Voeding	Dotatie/onttrekking vanuit het programma
Bestedingsraming	Ingaande 2008 is besloten de pensioenen van de huidige wethouders en wachtgelden te verzekeren
Omvang per 1-1-2008	€1.866.000
Maximale duur	Vervalt in 2008
Bijzonderheden	Wordt in 2008 opgeheven

Naam van de voorziening	Brandmeldinstallaties
Doel van de voorziening	Vervaging c.q. aanpassen van brandmeldinstallaties
Programma	2. Veiligheid, vergunningen en handhaving
Budgethouder	Brandweer en ambulance
Voeding	N.v.t.
Bestedingsraming	Wordt dit jaar besteed met alle wijzigingen, verbouwingen en onderhoud aan de Zijlweg
Omvang per 1-1-2008	€13.000
Maximale duur	Vervalt in 2008

Naam van de voorziening	Pensioenaanspraken ambulancehulpverlening
Doel van de voorziening	Pensioenaanspraken ambulancehulpverlening
Programma	2. Veiligheid, vergunningen en handhaving
Budgethouder	Brandweer en ambulance
Voeding	N.v.t.
Bestedingsraming	Wordt dit jaar besteed (prepensionering)
Omvang per 1-1-2008	€24.000
Maximale duur	Vervalt in 2008

Naam van de voorziening	Schadeclaim ambulancehulpverlening
Doel van de voorziening	Betreft een voorziening t.b.v. de ambulancehulpverlening vanwege een schadeclaim waarvoor al een gedeeltelijke verzekeringsuitkering is ontvangen
Programma	2. Veiligheid, vergunningen en handhaving
Budgethouder	Brandweer en ambulance
Voeding	N.v.t.
Bestedingsraming	Wordt dit jaar besteed (afwikkeling schadeclaim)
Omvang per 1-1-2008	€50.000
Maximale duur	Vervalt in 2008

Naam van de voorziening	HALT
Doel van de voorziening	Afdekken van mogelijke afrekeningen over 2007 vanwege verzelfstandiging van Halt in 2008
Programma	2. Veiligheid, vergunning en handhaving
Budgethouder	Veiligheid en handhavingsregie
Voeding	Dotatie/onttrekking vanuit het programma
Bestedingsraming	Afhankelijk van afrekening 2007
Omvang per 1-1-2008	€15.000
Maximale duur	Vervalt bij de jaarrekening 2008

Naam van de voorziening	Overschrijdingsvergoeding
Doel van de voorziening	Het afdekken van verplichtingen die voortvloeien uit de financiële gelijkstelling van het openbaar/bijzonder onderwijs
Programma	4. Maatschappelijke ontwikkeling
Budgethouder	Jeugd, onderwijs en sport
Voeding	Dotatie/onttrekking vanuit het programma
Bestedingsraming	Is afhankelijk van bestedingen openbaar en bijzonder onderwijs
Omvang per 1-1-2008	€88.000
Maximale duur	Onbeperkt

Naam van de voorziening	Automatisering Onderwijs Service Kantoor
Doel van de voorziening	Vervangingen in het kader van automatisering OSK
Programma	4. Maatschappelijke ontwikkeling
Budgethouder	Jeugd, onderwijs en sport
Voeding	Dotatie/onttrekking vanuit het programma
Bestedingsraming	Wordt in 2008 besteed voor met name vervanging van een server en monitors.
Omvang per 1-1-2008	€79.000
Maximale duur	2007-2009

Naam van de voorziening	Subsidie zwembaden
Doel van de voorziening	Voorzien in het verwacht tekort van 2009
Programma	4. Maatschappelijke ontwikkeling
Budgethouder	Jeugd, onderwijs en sport
Voeding	Eenmalige dotatie jaarrekeningresultaat
Bestedingsraming	Afdekking evt. tekort van 2009
Omvang per 1-1-2008	€300.000
Maximale duur	t/m 2009
Bijzonderheden	Ingesteld in 2007

Naam van de voorziening	Voorziening RWBS vrijvallende middelen
Doel van de voorziening	Dekking van uitgaven voor bestemmingsplannen en zomerzone
Programma	5. Wijkaanpak, wonen en stedelijke ontwikkeling
Budgethouder	Ruimtelijke plannen
Voeding	Dotatie/onttrekking vanuit het programma
Bestedingsraming	Op basis van actuele berekening van baten en lasten (bestemmingsplannen €76.000 en zomerzone €273.000)
Omvang per 1-1-2008	€449.000
Maximale duur	Tot 2018 i.v.m. afloop uitfinanciering vanuit het Rijk.

Naam van de voorziening	Reserve nog uit te voeren werken
Doel van de voorziening	Nog uit te voeren afsluitende civiele werken van al afgesloten grondexploitaties
Programma	5. Wijkaanpak, wonen en stedelijke ontwikkeling
Budgethouder	Ruimtelijke plannen
Voeding	Overschotten en tekorten worden verrekend met de reserve grondexploitatie
Bestedingsraming	Afhankelijk van af te sluiten grondexploitaties en nog uit te voeren werken
Omvang per 1-1-2008	€536.000
Maximale duur	Onbeperkt

Naam van de voorziening	Sanering asbest depot FHM
Doel van de voorziening	Risico's asbestproblematiek depot FHM
Programma	5. Wonen, wijken en stedelijke ontwikkeling
Budgethouder	Vastgoed
Voeding	Eenmalige dotatie jaarrekeningresultaat
Bestedingsraming	Sanering asbest depot en risico's die daarmee samenhangen
Omvang per 1-1-2008	€650.000
Maximale duur	t/m 2008
Bijzonderheden	Ingesteld in 2007

Naam van de voorziening	Sponsorgelden schouwburg
Doel van de voorziening	Voorzien in niet te realiseren sponsorgelden
Programma	6. Economie, cultuur, toerisme en recreatie
Budgethouder	Economie en cultuur
Voeding	Eenmalige dotatie jaarrekeningresultaat
Bestedingsraming	Gebaseerd op een raming van te derven sponsorgelden
Omvang per 1-1-2008	€500.000
Maximale duur	t/m 2008, dan wordt de schouwburg opgeleverd.
Bijzonderheden	Ingesteld in 2007

Naam van de voorziening	Bijzondere bijstand
Doel van de voorziening	Dekking van tekorten op bijstand
Programma	7. Werk en inkomen
Budgethouder	Werk en inkomen
Voeding	Dotatie/onttrekking vanuit het programma
Bestedingsraming	Dekking van eventueel tekort
Omvang per 1-1-2008	€250.000
Maximale duur	1 jaar
Bijzonderheden	Is in 2007 ingesteld met een dotatie van €250.000

Naam van de voorziening	Grafleges
Doel van de voorziening	Het financieel afdekken van de verplichtingen die voortvloeien uit het omzetten van het kasstelsel van afkoopsommen van onderhoud en huur graven naar een stelsel van baten en lasten
Programma	9. Kwaliteit fysieke leefomgeving
Budgethouder	Dagelijks wijkbeheer en techniek
Voeding	De vrijvallende lasten worden toegevoegd aan de voorziening tot een saldo van €1,2 mln. is bereikt.
Bestedingsraming	N.v.t.
Maximale omvang	€1.200.000
Omvang per 1-1-2008	€354.000
Maximale duur	Onbeperkt

Naam van de voorziening	Baggeren
Doel van de voorziening	Het in een keer kunnen uitvoeren van een groot baggerproject
Programma	9. Kwaliteit fysieke leefomgeving
Budgethouder	Wijkzaken
Voeding	Dotatie/onttrekking vanuit het programma
Bestedingsraming	Het terugbetalen van een voorschot aan Rijnland en uitvoeren baggeren 2 ^e fase.
Omvang per 1-1-2008	€7.665.000
Maximale duur	2010

Naam van de voorziening	BTW-claim kantoordeel Jansstraat
Doel van de voorziening	Afdekking van een claim van de belastingdienst inzake BTW
Programma	10. Financiën en algemene dekkingsmiddelen
Budgethouder	concerncontrol
Voeding	Dotatie/onttrekking vanuit het programma
Bestedingsraming	Op basis van overeenkomst gemeente/belastingdienst. Wordt in 2008 besteed.
Omvang per 1-1-2008	€483.000
Maximale duur	Vervalt bij jaarrekening 2008.

Naam van de voorziening	Voormalig ICI
Doel van de voorziening	Deze voorziening dient ter dekking van de lopende wachtgeldverplichtingen
Programma	10. Financiën en algemene dekkingsmiddelen
Budgethouder	Concerncontroller
Voeding	Dotatie/onttrekking vanuit het programma
Bestedingsraming	Is gebaseerd op een door de accountant namens de gemeente opgestelde berekening van toekomstige verplichtingen ad € 282.000
Omvang per 1-1-2008	€311.000
Maximale duur	Onbeperkt

Naam van de voorziening	Wachtgelden ambtenaren
Doel van de voorziening	Verplichtingen voortvloeiende uit wachtgeldregelingen/boventalligen
Programma	10. Financiën en algemene dekkingsmiddelen
Budgethouder	HRM services en advies
Voeding	Dotatie/onttrekking vanuit het programma
Bestedingsraming	Wachtgeldverplichtingen
Omvang per 1-1-2008	€2.258.000
Maximale duur	Onbeperkt
Bijzonderheden	In 2007 €1.802.000 toegevoegd.

Naam van de voorziening	Voormalig gewest Zuidkennemerland
Doel van de voorziening	Afdekking doorlopende verplichtingen na liquidatie van het gewest Zuid-Kennemerland
Programma	10. Financiën en algemene dekkingsmiddelen
Budgethouder	Concerncontrol
Voeding	Bijdragen van de deelnemende gemeenten
Bestedingsraming	Is gebaseerd op geactualiseerde berekeningen
Omvang per 1-1-2008	€406.000
Maximale duur	Tot verplichtingen zijn vervallen.

Naam van de voorziening	Afwikkeling schadeclaims
Doel van de voorziening	Middelen reserveren voor toegekende schadeclaims
Programma	10. Financiën en algemene dekkingsmiddelen
Budgethouder	Concerncontrol
Voeding	Dotatie/onttrekking vanuit het programma
Bestedingsraming	Is gebaseerd op de actuele waardering van lopende schadeclaims zoals weergegeven in de risicoparagraaf. De voorziening strekt in hoofdzaak als mogelijke dekking van een claim inzake precario ondergrondse infrastructuur PWN
Omvang per 1-1-2008	€3.125.000
Maximale duur	Onbeperkt

Naam van de voorziening	Reorganisatie
Doel van de voorziening	In verband met nog lopende verplichtingen voortvloeiend uit de reorganisatie is deze voorziening gevormd.
Programma	10. Financiën en algemene dekkingsmiddelen
Budgethouder	HRM services en advies
Voeding	Dotatie/onttrekking vanuit het programma
Bestedingsraming	Wordt in 2008 besteed aan huisvesting, transitieprogramma, communicatie en opleidingen
Omvang per 1-1-2008	€1.010.000
Maximale duur	Tot 1-1-2009

Naam van de voorziening	Controle BCF 2003-2006
Doel van de voorziening	Dekking teveel gedeclareerde BTW over de periode 2003-2006
Programma	10. Financiën en algemene dekkingsmiddelen
Budgethouder	Concerncontrol
Voeding	Dotatie uit BTW-compensatiereserve
Bestedingsraming	Overeenkomstig de met de belastingdienst afgesloten vaststellingsovereenkomst
Omvang per 1-1-2008	€2.411.000
Maximale duur	Tot 2009

Naam van de voorziening	Pensioenen ADV/Spaarverlof
Doel van de voorziening	Medewerkers hebben spaarverlof opgebouwd om lange tijd met verlof te gaan of eerder uit te treden. Met de betrokkenen zijn overeenkomsten afgesloten. Deze voorziening voorziet in middelen voor vervanging
Programma	10. Financiën en algemene dekkingsmiddelen
Budgethouder	HRM Services en advies
Voeding	N.v.t. De regeling in die vorm bestaat niet meer.
Bestedingsraming	Is gebaseerd op de afgesloten overeenkomsten
Omvang per 1-1-2008	€906.000
Maximale duur	Tot de laatste rechthebbende de dienst heeft verlaten

Kostenegalisatievoorzieningen

Naam van de voorziening	Decentralisatie huisvesting onderhoud
Doel van de voorziening	Spaarbudget schoolbesturen, belegd bij de gemeente
Programma	4.Maatschappelijke ontwikkeling
Budgethouder	Jeugd, onderwijs en sport
Voeding	Doordecentralisatie van rijks gelden.
Bestedingsraming	De doordecentralisatie is m.i.v. 1-1-2008 afgelopen. Er vindt dan ook geen vergoeding meer plaats.
Omvang per 1-1-2008	€3.090.000
Maximale duur	Verwacht wordt dat de voorziening in 2008 wordt uitgeput.

Naam van de voorziening	Decentralisatie huisvesting egalisatie
Doel van de voorziening	Het egaliseren van de verschillen in rijksvergoeding en de gemiddelde vrijvallende kapitaallasten
Programma	4.Maatschappelijke ontwikkeling
Budgethouder	Jeugd, onderwijs en sport
Voeding	De doordecentralisatie overeenkomst is afgelopen en er vindt geen voeding meer plaats.
Bestedingsraming	De lopende verplichtingen aan de schoolbesturen moeten hieruit worden betaald.
Omvang per 1-1-2008	€1.123.000
Maximale duur	Onbeperkt

Naam van de voorziening	Onderhoud cultuurpodia
Doel van de voorziening	Deze voorziening dient ter dekking van onderhoudskosten
Programma	6. Economie, cultuur, toerisme en recreatie
Budgethouder	Vastgoed
Voeding	Huur
Bestedingsraming	Op basis van meerjarenonderhoudsprogramma
Maximale omvang	Meerjarenonderhoudsprogramma
Omvang per 1-1-2008	€302.000
Maximale duur	Onbeperkt
Bijzonderheden	Ingesteld in 2007

Naam van de voorziening	Egalisatievoorziening Afvalstoffenheffing
Doel van de voorziening	Het egaliseren van de opbrengst t.o.v. de geraamde kostendekking
Programma	9. Kwaliteit fysieke leefomgeving
Budgethouder	Concerncontrol
Voeding	Jaarlijkse overschotten en tekorten
Bestedingsraming	N.v.t.
Maximale omvang	N.v.t.
Omvang per 1-1-2008	€207.000
Maximale duur	Onbeperkt

Naam van de voorziening	Egalisatievoorziening Rioolrechten
Doel van de voorziening	Het egaliseren van de opbrengst t.o.v. de geraamde kostendekking
Programma	9. Kwaliteit fysieke leefomgeving
Budgethouder	Concerncontrol
Voeding	Jaarlijkse overschotten en tekorten
Bestedingsraming	N.v.t.
Maximale omvang	N.v.t.
Omvang per 1-1-2008	€62.000
Maximale duur	Onbeperkt

Naam van de voorziening	Medewerkerstevredenheidsonderzoek
Doel van de voorziening	Het periodiek (omde 2 jaar) houden van een medewerkerstevredenheidsonderzoek)
Programma	10. Financiën en algemene dekkingsmiddelen
Budgethouder	Concerncontrol
Voeding	Jaarlijkse storting van €40.000 vanuit het programma
Bestedingsraming	Het houden van een onderzoek
Omvang per 1-1-2008	€80.000
Maximale duur	Onbepakt

Voorzieningen niet bestede middelen van derden (niet zijnde overheidslichamen)

Omdat het besteding van middelen van derden betreft met een verplichtend karakter is verdere onderbouwing achterwege gelaten. Het onderscheid of middelen verkregen zijn van andere overheden is van belang, omdat die voorzieningen m.i.v. 2008 worden gerekend tot de overlopende passiva (zie bijlage 4 voor nadere toelichting)

Naam van de voorziening	RAV-vorming (CTG-gelden)
Programma	2. Veiligheid, vergunning en handhaving
Omvang per 1-1-2008	€21.000

Naam van de voorziening	Voorziening aanvaardbare kosten (RAK) AHV
Programma	2. Veiligheid, vergunning en handhaving
Omvang per 1-1-2008	- €237.000

Naam van de voorziening	Openbaar Primair Onderwijs
Programma	4. Maatschappelijke ontwikkeling
Omvang per 1-1-2008	€7.520.000

Naam van de voorziening	Voorziening woningonttrekking
Programma	5. Wijk aanpak, wonen en stedelijke ontwikkeling
Omvang per 1-1-2008	€464.000

Naam van de voorziening	Voorziening budget GSSH overige resultaten
Programma	5. Wijk aanpak, wonen en stedelijke ontwikkeling
Omvang per 1-1-2008	€81.000

Naam van de voorziening	Brongersmavoorziening
Omvang per 1-1-2008	€13.000

Naam van de voorziening	Hesselsvoorziening
Programma	6. Economie, cultuur, toerisme en recreatie
Omvang per 1-1-2008	€13.000

Naam van de voorziening	Onderhoud Beiaard
Programma	6. Economie, cultuur, toerisme en recreatie
Omvang per 1-1-2008	€18.000

Voorzieningen niet bestede middelen van Europese en Nederlandse overheidslichamen, in 2008 naar overlopende passiva (Zie bijlage 4 voor nadere toelichting)

Naam van de voorziening	Meldpunt leerplicht
Omvang per 31-12-2007	€421.000
Naam van de voorziening	Wet inburgering nieuwkomers
Omvang per 31-12-2007	€70.000
Naam van de voorziening	Wet inburgering oudkomers
Omvang per 31-12-2007	€1.108.000
Naam van de voorziening	GSB 3 – Pijler sociaal
Omvang per 31-12-2007	€1.780.000
Naam van de voorziening	Educatie (WEB)
Omvang per 31-12-2007	- €831.000
Naam van de voorziening	Opvang heroïneverslaafden
Omvang per 31-12-2007	€1.308.000
Naam van de voorziening	Buurt, onderwijs en sport
Omvang per 31-12-2007	€100.000
Naam van de voorziening	Ontwikkelpilot WMO
Omvang per 31-12-2007	€86.000
Naam van de voorziening	AC projecten primair onderwijs
Omvang per 31-12-2007	- €5.000
Naam van de voorziening	AC projecten voortgezet onderwijs
Omvang per 31-12-2007	€6.000
Naam van de voorziening	AC Cultuur Stimuleringsvoorziening
Omvang per 31-12-2007	€84.000
Naam van de voorziening	AC Interventiebudget
Omvang per 31-12-2007	€23.000
Naam van de voorziening	Stimuleringsregeling maatschapp. dienstverlening
Omvang per 31-12-2007	€33.000
Naam van de voorziening	Onderwijs achterstandenbeleid
Omvang per 31-12-2007	€2.289.000
Naam van de voorziening	Dagarrangementen
Omvang per 31-12-2007	€916.000
Naam van de voorziening	PAVEM
Omvang per 31-12-2007	€147.000
Naam van de voorziening	Re-integratie jongerenwerk
Omvang per 31-12-2007	€6.000
Naam van de voorziening	Bijdrage OCW in Pim Mulier
Omvang per 31-12-2007	€50.000

Naam van de voorziening	Bijdrage OCW in de Ark
Omvang per 31-12-2007	€88.000
Naam van de voorziening	Bijdrage OCW in Santpoorterplein
Omvang per 31-12-2007	€296.000
Naam van de voorziening	Wet inburgering 2007-2009
Omvang per 31-12-2007	€1.503.000
Naam van de voorziening	Overgang WEB/WI 2006-2007
Omvang per 31-12-2007	€1.454.000
Naam van de voorziening	VVE Haarlem
Omvang per 31-12-2007	€167.000
Naam van de voorziening	VVE Regio
Omvang per 31-12-2007	€68.000
Naam van de voorziening	GSB Gezond in de stad
Omvang per 31-12-2007	€79.000
Naam van de voorziening	GSB Elektronisch kinddossier
Omvang per 31-12-2007	€20.000
Naam van de voorziening	Provincie zwerfjongeren
Omvang per 31-12-2007	€56.000
Naam van de voorziening	Provincie: Kamers met kansen
Omvang per 31-12-2007	€70.000
Naam van de voorziening	Preventief jeugdbeleid
Omvang per 31-12-2007	€87.000
Naam van de voorziening	Jeugdgezondheidszorg
Omvang per 31-12-2007	€3.000
Naam van de voorziening	Provincie: Wijkcontactvrouwen
Omvang per 31-12-2007	€160.000
Naam van de voorziening	GSB PIAS
Omvang per 31-12-2007	€96.000
Naam van de voorziening	GSB OGGZ
Omvang per 31-12-2007	€221.000
Naam van de voorziening	Voorziening GSB
Omvang per 31-12-2007	€336.000
Naam van de voorziening	Agenda voor de toekomst
Omvang per 31-12-2007	€131.000
Naam van de voorziening	Overschot WWB werkdeel
Omvang per 31-12-2007	€11.027.000
Naam van de voorziening	Lokale taskforce Jeugdbeleid
Omvang per 31-12-2007	€6.000

Naam van de voorziening	Buitenstedse ID-ers
Omvang per 31-12-2007	- €29.000
Naam van de voorziening	SZW-pilot no-risk
Omvang per 31-12-2007	€112.000
Naam van de voorziening	Beheer Telematica Zuidtangent
Omvang per 31-12-2007	€88.000
Naam van de voorziening	Teli-project Haarlem
Omvang per 31-12-2007	€144.000
Naam van de voorziening	Grondwatersanering EBH-terrein
Omvang per 31-12-2007	€927.000
Naam van de voorziening	San.rail verkeerslawaaï
Omvang per 31-12-2007	€368.000
Naam van de voorziening	Voorziening overigen
Omvang per 31-12-2007	€666.000
Naam van de voorziening	Fonds jaarlijkse verrekening Connexion
Omvang per 31-12-2007	€824.000
Naam van de voorziening	BANS (energie)
Omvang per 31-12-2007	€166.000
Naam van de voorziening	Omgevingslawaaï
Omvang per 31-12-2007	€191.000
Naam van de voorziening	Fonds ISV
Omvang per 31-12-2007	€4.886.000
Naam van de voorziening	Fonds Fuca (verbouw)
Omvang per 31-12-2007	€139.000
Naam van de voorziening	Vinex fonds
Omvang per 31-12-2007	€480.000
Naam van de voorziening	Voorziening RWBS woningbouw
Omvang per 31-12-2007	€105.000
Naam van de voorziening	Brede doeluitkering economie
Omvang per 31-12-2007	€497.000
Naam van de voorziening	Brede doeluitkering ruimtelijk fysiek
Omvang per 31-12-2007	€7.887.000
Naam van de voorziening	Fonds BLS
Omvang per 31-12-2007	€3.645.000
Naam van de voorziening	Extra investeringsimpuls N-H
Omvang per 31-12-2007	€15.000.000

Bijlage 4   Wijziging van Besluit Begroting en Verantwoording van 10 juli 2007

In artikel 44, lid 2 BBV werd in het oude BBV voorgeschreven dat de nog te besteden middelen van derden waarvan de bestemming gebonden is, onder de voorzieningen moeten worden verantwoord. In de praktijk blijkt dit uitgangspunt vooral bij specifieke uitkeringen lastig toe te passen. Daarom is het BBV met ingang van 2008 op dit onderdeel aangepast, en geldt het volgende:

Artikel 49

1. In de balans worden onder de overlopende passiva afzonderlijk opgenomen:

- b. de van de Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren;*

Artikel 40a

2. In de balans worden onder de overlopende activa afzonderlijk opgenomen:

- a. de van Europese en Nederlandse overheidslichamen nog te ontvangen voorschotbedragen die ontstaan door voorfinanciering op uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel;*
- b. overige nog te ontvangen bedragen en vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgen de begrotingsjaren komen.*

Het voordeel van deze verandering is dat de feitelijke besteding niet meer ten laste van een voorziening wordt gebracht, maar dat deze in het jaar van besteden als last wordt opgenomen, met als bate een bedrag uit de 'vooruitontvangen middelen'. Als gevolg van deze wijziging geldt ook een nieuwe verplichting voor het opnemen van een toelichting op de balans, waarmee het verloop van de betreffende uitkeringen zichtbaar wordt:

Artikel 52a:

- 1. In de toelichting op de balans wordt per uitkering met een specifiek bestedingsdoel het verloop gedurende het jaar van de ontvangen voorschotbedragen, bedoeld in artikel 49, onderdeel b, in een overzicht weergegeven. Daaruit blijken:*
  - a. het saldo aan het begin van het begrotingsjaar;*
  - b. de toevoegingen;*
  - c. de vrijgevallen bedragen;*
  - d. het saldo aan het einde van het boekjaar.*
- 2. In de toelichting op de balans wordt per uitkering met een specifiek bestedingsdoel het verloop gedurende het jaar van de nog te ontvangen voorschotbedragen, bedoeld in artikel 40a, onderdeel a, in een overzicht weergegeven. Daaruit blijken:*
  - a. het saldo aan het begin van het begrotingsjaar;*
  - b. de toevoegingen;*
  - c. de ontvangen bedragen;*
  - d. het saldo aan het einde van het boekjaar.*

Invoering in 2007 of 2008

Formeel moet deze wijziging in 2008 plaatsvinden, maar eerdere invoering met terugwerkende kracht per 1-1-2007 is toegestaan. In Haarlem is gekozen voor invoering in 2008.

Bijlage 5   Overzicht reserves en voorzieningen na actualisatie

Prg	Hoofdafdeling	Staat van reserves Soort reserve	Stand 31/12 2007	Mutaties nota R+V 2008	Mutaties begroting 2008	Prognose 31-12-2008
Algemene reserves:						
10	Concerncontrol	Algemene reserve	19.744	3.064	950	23.758
10	Concerncontrol	Reserve grondexploitatie	1.770		-1.000	770
Beleggingsreserves:						
10	Concerncontrol	Inschrijving Grootboek N.S	194	-194		
10	Concerncontrol	Aandelen BNG	667	-667		
10	Concerncontrol	Aandelen ENW/NUON	634	-634		
Totaal algemene reserves			23.009	1.569	-50	24.528
Tariefsegalisatiereserves:						
1	Dienstverlening	Verkiezingen	48			48
10	Concerncontrol	BTW-Compensatiereserve	1.869			1.869
Totaal egalisatiereserves			1.917			1.917
Overige bestemmingsreserves:						
3	Stadszaken	WMO (WVG)	50			50
4	Stadszaken	Strategisch Huisvestingsplan Onderwijs	2.154		1.311	3.465
4	Stadszaken	Bouw VMBO scholen	17.468			17.468
4	Stadszaken	OPO	956			956
5	Stadszaken	Reserve archeologisch onderzoek	186			186
5	Stadszaken	Reserve omslagwerken Waarderpolder	2.328		728	3.056
5	Stadszaken	Promotiereserve Waarderpolder	65			65
5	Stadszaken	Reserve vastgoed	968			968
5	Stadszaken	Reserve erfpachtgronden	305	-305		
5	Stadszaken	Reserve Volkshuisvesting	3.039			3.039
5	Stadszaken	Res.Kap.lasten culturele gebouwen	5.906			5.906
6	Stadszaken	Fonds kunstwerken	148	-148		
6	Stadszaken	Fonds beeldende kunst	67	-67		
6	Stadszaken	Fonds TMK	163	-163		
6	Stadszaken	Kunstaankopen c.a.		378	-7	371
6	Stadszaken	Restauratie- en aankoopfonds collectie FHM	782			782
7	Soc. Zaken en werkgelegenheid	WWB inkomensdeel	3.987			3.987
9	Wijkzaken	Rotonde Raaksbruggen	2.970			2.970
9	Wijkzaken	Openbare ruimte Raaks	511			511
10	Concernstaf	Mobiliteit	147	-147		
10	Concernstaf	Centralisatie personeelsadministratie	12	-12		
10	Concerncontrol	Inlopen achterstand onderhoud gem.gebouwen	672			672
10	Concerncontrol	Projectenreserve Haarlem	2.469		61	2.530

Prg	Hoofdafdeling	Staat van reserves Soort reserve	Stand 31/12 2007	Mutaties nota R+V 2008	Mutaties begroting 2008	Prognose 31-12-2008
10	Concerncontrol	Afkoopsom UPC	46			46
10	Concernstaf	Vitaliteitsreserve	152	-152		
10	Concernstaf	Verzelfstandigingen	2.696			2.696
10	Concerncontrol	Invoeringskosten WOZ	100	-100		
10	Secr. Rekenkamer	Rekenkamercommissie	20			20
Totaal overige bestemmingsreserves			48.367	-411	2.093	50.049
Totaal reserves			73.293	1.158	2.043	76.494

Prg	Hoofdafdeling	Staat van voorzieningen Soort voorziening	Stand 31/12 2007	Mutaties nota R+V 2008	Mutaties begroting 2008	Prognose 31-12-2008
Voorzieningen voor verplichtingen:						
1	Concernstaf	Rechtspositie raadsleden	101		76	177
1	Concernstaf	Pensioenen wethouders	1.866		50	1.916
2	Brandweer en rampenbest.	Brandmeldinstallaties	13			13
2	Brandweer en rampenbest.	Pensioenaanspraken Ambulancehulpverlening	24			24
2	Brandweer en rampenbest.	Voorzieningen overig (BRW)	50			50
2	Stadszaken	Halt	15			15
3	Stadszaken	Wachtgeld vm Spaarne Concern	105	-105		
4	Stadszaken	Overschrijdingsvergoeding	88			88
4	Stadszaken	Automatisering OSK	79			79
4	Stadszaken	Subsidie zwembaden	300			300
5	Stadszaken	Voorz. Gar. Verpl. Part. Woningen	-96	96		
5	Stadszaken	Voorz. Gar. Verpl. Woningbouw	73	-73		
5	Stadszaken	Voorz. Gar. Verpl. Overige	58	-58		
5	Stadszaken	Voorz. Gar verpl. NRF	125	-125		
5	Stadszaken	Voorziening RBWS vrijvallende middelen	449			449
5	Stadszaken	Reserve nog uit te voeren werken	536			536
5	Stadszaken	Sanering asbest depot FHM	650			650
6	Stadszaken	C&S: FHM / Onderzoek depot	6	-6		
6	Stadszaken	Sponsorgelden schouwburg	500			500
6	Stadszaken	Restant-kleine voorzieningen	8	-8		
7	Soc. Zaken en werkgelegenheid	Paswerk	224	-224		
7	Soc. Zaken en werkgelegenheid	Bijzondere bijstand	250			250
9	Wijkzaken	Grafleges	354		93	447
9	Wijkzaken	Baggeren	7.665		137	7.802
10	Concernstaf	Pensioenen ADV / spaarverlof (vm FD)	128	-128		
10	HRM services	Pensioenen ADV / spaarverlof		906	-8	898
10	Concerncontrol	Brandschades	599	-599		
10	Concerncontrol	BTW-claim kantoordeel Jansstraat	483			483

Prg	Hoofdafdeling	Staat van voorzieningen Soort voorziening	Stand 31/12 2007	Mutaties nota R+V 2008	Mutaties begroting 2008	Prognose 31-12-2008
10	Concernstaf	Pensioenen ADV / spaarverlof (vm CS)	86	-86		
10	Concerncontrol	Voormalig ICI	311			311
10	HRM services	Wachtgelden ambtenaren	2.258		152	2.410
10	Concerncontrol	Voormalig Gewest Zuid-Kennemerland	406			406
10	Concerncontrol	Afwikkeling schadeclaims	3.125			3.125
10	Concernstaf	Pensioenen ADV / Spaarverlof (vm MO)	100	-100		
10	Concernstaf	Pensioenen ADV / spaarverlof (vm PD)	151	-151		
10	Concernstaf	Pensioenen ADV / spaarverlof (vm SB)	192	-192		
10	Concernstaf	Pensioenen ADV / spaarverlof (vm SO)	249	-249		
10	HRM services	Reorganisatie	1.010			1.010
10	Concerncontrol	Effect controle BCF	2.411			2.411
Totaal verplichtingen en risico's			24.952	-1.102	500	24.350

Prg	Hoofdafdeling	Staat van voorzieningen Soort voorziening	Stand 31/12 2007	Mutaties nota R+V 2008	Mutaties begroting 2008	Prognose 31-12-2008
Kosten egalisatievoorzieningen:						
4	Stadszaken	Decentralisatie huisvesting onderhoud	3.090			3.090
4	Stadszaken	Decentralisatie huisvesting egalisatie	1.123			1.123
6	Stadszaken	Onderhoud cultuurpodia	302			302
7	Soc. Zaken en werkgelegenheid	Rente-egalisatievoorziening Stadsbank	56	-56		
9	Concerncontrol	Egalisatievoorziening Afvalstoffenheffing	207			207
9	Concerncontrol	Egalisatievoorziening Rioolrechten	62			62
10	Concerncontrol	Medewerkers tevredenheidsonderzoek	80			80
Totaal kosten egalisatievoorzieningen:			4.920	-56		4.864

Prg	Hoofdafdeling	Staat van voorzieningen Soort voorziening	Stand 31/12 2007	Mutaties nota R+V 2008	Mutaties begroting 2008	Prognose 31-12-2008
Niet bestede middelen derden (geen overheid)						
2	Brandweer en rampenbestr.	RAV-vorming (CTG-gelden)	21			21
2	Brandweer en rampenbestr.	Voorziening aanvaardbare kosten Ambulancehulpverlening	-237			-237
4	Stadszaken	Oenbaar Primair Onderwijs	7.520			7.520
5	Stadszaken	Voorziening woningonttrekking	464			464
5	Stadszaken	Budget GSSH	81			81
6	Stadszaken	Brongersmavoorziening	13			13
6	Stadszaken	Hesselsvoorziening	13			13
6	Stadszaken	Onderhoud beiaard	18			18
Totaal middelen derden geen overheid			7.893			7.893
Totaal voorzieningen			37.765	-1.158	500	37.107
Totaal reserves en voorzieningen			111.058		2.543	113.601